

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

Dedicatory

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, 3 ἔδοξεν κάμοι, παρηκολουθηκῶτι Ἄνωθεν πᾶσιν, ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

The birth of John the baptizer foretold

5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου, τοῦ βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἑφημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ† ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. 6 Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέροι ἐνώπιον‡ τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι. 7 Καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον,

* 1:5 του f³⁵ A,C,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — xB,W [1%] NU † 1:5 η γυνη αυτου f³⁵ A [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 αυτω xB,C,D,W [1.4%] NU ‡ 1:6 ενωπιον f³⁵ A,D,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | εναντιον xB,C [0.6%] NU

καθότι ἡ Ἐλισάβητ ἦν§ στεῖρα· καὶ ἀμφοτέροι
προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

The setting

⁸ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν
τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἐναντι* τοῦ
Θεοῦ, ⁹ κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχεν
τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ
Κυρίου· ¹⁰ καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν†
προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος.
¹¹ Ὦφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐστῶς ἐκ
δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος·
¹² καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος
ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.

Gabriel delivers

¹³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· «Μὴ
φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς
σου, καὶ ἡ γυνὴ σου Ἐλισάβητ γεννήσει υἱόν
σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην.
¹⁴ Καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ
πολλοὶ ἐπὶ τῇ γεννήσει‡ αὐτοῦ χαρήσονται·
¹⁵ ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ§ Κυρίου· καὶ
οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίνη· καὶ Πνεύματος

§ 1:7 ἡ ελισαβητ ην f³⁵ A,C [92.9%] CP,HE,RP,TR,OC | 312
κD [2.3%] NU | 23 [4.4%] | 32 B,W [0.4%] * 1:8 εναντι
f³⁵ B,D,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | εναντιον κA,C [20%]
† 1:10 του λαου ην f³⁵ A,C,D [45%] CP,TR | 312 κB,W
[55%] HE,RP,OC,NU (The verb works with the participle in a
periphrastic construction; the reading of A,C,D is the more
natural, by far.) ‡ 1:14 γεννησει f³⁵ [70%] CP,HE,RP,TR,OC |
γενεσει κA,B,C,D,W [30%] NU § 1:15 του f³⁵ B,D,W [80%]
CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κA,C [20%]

Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. ¹⁶ Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν· ¹⁷ καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον Αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.»

Zacharias doubts

¹⁸ Καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· «Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; Ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.» ¹⁹ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· «Ἐγὼ εἰμι Γαβριήλ, ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σε καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. ²⁰ Καὶ ἰδοῦ, ἔση σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.»

Zacharias punished

²¹ Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.* ²² Ἐξεληθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο† λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἐώρακεν ἐν τῷ ναῷ—καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς,

* **1:21** αυτον εν τω ναω f³⁵ κA,C,D [96.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 B,W [1%] NU | 1 [2.4%] † **1:22** ηδυνατο f³⁵ C,D,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | εδυνατο κA,B [7%] NU (Attic or Koine?)

καὶ διέμενον κωφός. ²³ Καὶ ἐγένετο, ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

²⁴ Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε· λέγουσα ²⁵ ὅτι «Οὕτως μοι πεποίηκεν ὁ † Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεΐδεν ἀφελεῖν τὸ § ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.»

The birth of Jesus foretold—5 BC

²⁶ Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ* τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέτ, † ²⁷ πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ‡ ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου § Δαυίδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. ²⁸ Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν* εἶπεν, «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναίξιν.» † ²⁹ Ἡ δὲ ἰδοῦσα ‡ διεταράχθη ἐπὶ

‡ 1:25 ο f³⁵ A,B [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — κC,D,W [0.7%] NU

§ 1:25 το f³⁵ A,C [98.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.2%]

NU * 1:26 υπο f³⁵ A,C,D [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | απο κB,W

[1.6%] NU † 1:26 ναζαρετ f³⁵ κB,D,W [69%] CP,HE,RP,TR,OC

| ναζαρεθ (C) [29.5%] NU | ναζαραθ A [1.5%] ‡ 1:27

μεμνηστευμενην f³⁵ C [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | εμνηστευμενην

κA,B,W [0.3%] NU | μεμνησμενην D [alone] § 1:27 οικου

f³⁵ A,B,D,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 και πατριας κC [12%]

* 1:28 ο αγγελος προς αυτην f³⁵ A,C,D [97.8%] CP,HE,RP,TR,OC

| 34 B,W [1.2%] NU | 3412 κ [1%] † 1:28 ευλογημενη συ

εν γυναιξιν f³⁵ A,C,D [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [1.4%]

NU ‡ 1:29 ιδουσα f³⁵ A,C [97.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W

[2.4%] NU

τῷ λόγῳ[§] αὐτοῦ,* καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος.

Gabriel delivers

³⁰ Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· «Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. ³¹ Καὶ ἰδού, συλλήψη[†] ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ Υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ³² Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ Υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ³³ καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας· καί, τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.»

Mary agrees

³⁴ Εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον, «Πῶς ἔσται[‡] τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;»
³⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον Ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ.
³⁶ Καὶ ἰδού, Ἐλισάβετ ἡ συγγενῆς[§] σου, καὶ

§ 1:29 διεταραχθη επι τω λογω f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 2341 κB(D)W [3%] NU | 1 C [alone] * 1:29 αυτου f³⁵
 A [96.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C,D,W [3.7%] NU † 1:31
 συλληψη f³⁵ [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | συλληψη κA,B,C(D,W)
 [0.6%] NU ‡ 1:34 εσται f³⁵ κA,B,C,D,W [78%] CP,HE,RP,TR,NU
 | 1 μοι [22%] OC § 1:36 συγγενης f³⁵ C [90%] CP,HE,RP,TR,OC
 | συγγενις κA,B(D) [10%] NU | συγγενεις W [alone]

αὕτη* συνειληφυῖα† υἰὸν ἐν γήρει‡ αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα· ³⁷ ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ ὅς πᾶν ῥῆμα.» ³⁸ Εἶπεν δὲ Μαριάμ· «Ἴδὸν ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου.» Καὶ ἀπήλθεν ἀπ’ αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

Mary visits Elizabeth

³⁹ Ἀνασταῖσα δὲ* Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινήν, μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, ⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας† ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ.

Elizabeth prophesies

⁴² Καὶ ἀνεφώνησεν‡ φωνῆ§ μεγάλη καὶ εἶπεν· «Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ Καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ⁴³ Καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου

* 1:36 αὕτη f³⁵ | αὕτη CP,HE,RP,TR,OC,NU † 1:36 συνειληφυῖα f³⁵ A,C,D [98.8%] CP,HE,RP,TR,OC | συνειληφεν κB,W [1.2%] NU ‡ 1:36 γηρει f³⁵ κA,B,C,D,W [90%] CP,HE,RP,OC,NU | γηρα [10%] TR § 1:37 τω θεω f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | του θεου κB,D,W [1%] NU * 1:39 αναστασα δε f³⁵ κB,C,D,W [90.6%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | και 1 A [9.4%] † 1:41 ηελισαβετ τον ασπασμον της μαριας f³⁵ A,W [98.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 κB,C,D [1.7%] NU ‡ 1:42 ανεφωνησεν f³⁵ A,B,D,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ανεβοησεν κC [11%] § 1:42 φωνη f³⁵ κA,C,D [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | κραυγη B,W [0.8%] NU

μου πρὸς με;* 44 Ἴδου γάρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτὰ μου ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει† ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. 45 Καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου.»

Mary worships

46 Καὶ εἶπεν Μαριάμ· «Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, 47 καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ Σωτῆρί μου· 48 ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινῶσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. Ἴδου γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, 49 ὅτι ἐποίησέν μοι μεγαλεῖα‡ ὁ Δυνατός, καὶ Ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 50 Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν§ τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. 51 Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν· 52 καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς· 53 πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. 54 Ἄντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, 55 καθὼς ἐλάλησεν πρὸς

* 1:43 με f³⁵ A,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | εμε κB [0.3%] NU
 † 1:44 το βρεφος εν αγαλλιασει f³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,OC | 3412 κB,C,D,W [2.5%] TR,NU ‡ 1:49 μεγαλεια f³⁵ A,C [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | μεγαλα κB,D,W [0.3%] NU § 1:50 γενεας γενεων f³⁵ A [69%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και 2 [2.8%] | γενεαν 2 D [0.6%] | γενεαν και γενεαν κ [25.3%] | 1 και 1 B,C,W [0.8%] NU | three other variants [1.5%]

τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ ἕως αἰῶνος.»*

56 Ἐμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ † μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

The birth of John

57 Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἷόν. 58 Καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ.

John is named

59 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδῷ ἡμέρᾳ ‡ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν.

60 Καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, «Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.» 61 Καὶ εἶπον § πρὸς αὐτήν ὅτι «Οὐδεὶς ἐστὶν ἐν τῇ συγγενείᾳ* σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.» 62 Ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν. † 63 Καὶ αἰτήσας

* 1:55 εως αιωνος f³⁵ C [35%] CP | 1 αιωνας [1%] | εις τον αιωνα κA,B,D,W [64%] HF,RP,TR,OC,NU [Render “while there is an age”—I take the point to be that the things mentioned are pertinent to this world, not the next.] † 1:56 ωσει f³⁵ A,C [97.8%] CP,HF,RP,TR,OC | ως κB,W [2%] NU | — D [0.2%] ‡ 1:59 ογδοη ημερα f³⁵ A [97.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 2 τη 1 κB,C,D,W [2.5%] NU § 1:61 ειπον f³⁵ A,B,C [99%] CP,HF,RP,TR,OC | ειπαν κD,W [1%] NU * 1:61 εν τη συγγενεια f³⁵ D [88%] CP,HF,RP,TR,OC | εκ της συγγενειας κA,B,C,W [12%] NU † 1:62 αυτον f³⁵ A,C,W [92%] CP,HF,RP,TR,OC | αυτο ϕ⁴κB,D [8%] NU

πινακίδιον ἔγραψεν λέγων, «Ἰωάννης ἔσται † τὸ § ὄνομα αὐτοῦ.» Καὶ ἐθαύμασαν πάντες. 64 Ἀνεώχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν. 65 (Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. 66 Καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, «Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται;» Καὶ * χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.)

Zacharias prophesies

67 Καὶ Ζαχαρίας, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου καὶ προεφήτευσεν † λέγων· 68 «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, 69 καὶ ἠγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν τῷ † οἴκῳ Δαυὶδ τοῦ § παιδὸς αὐτοῦ— 70 καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν* ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ— 71 σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· 72 ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας

† 1:63 εσται f³⁵ C [26%] CP | εστιν κA,B,D,W [74%] HE,RP,TR,OC,NU § 1:63 το f³⁵ κA,C,D,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴B [0.6%] NU * 1:66 και f³⁵ A [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 γαρ ϕ⁴κB,C,D,W [1.4%] NU † 1:67 προεφητευσεν f³⁵ (D) [94%] CP,HE,RP,TR,OC | επροεφητευσεν ϕ⁴κA,B,C,W [3.8%] NU | επροεφητευσεν [2.2%] † 1:69 τω f³⁵ A [93%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C,D,W [7%] NU § 1:69 του f³⁵ A,C [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴κB,D,W [0.7%] NU * 1:70 των f³⁵ A,C,D [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴κB,W [2%] NU

αὐτοῦ, ⁷³ ὄρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν· ⁷⁴ τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως (ἐκ χειρὸς τῶν† ἐχθρῶν ἡμῶν‡ ῥυσθέντας) λατρεύειν αὐτῷ, ⁷⁵ ἐν ὀσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας§ τῆς ζωῆς* ἡμῶν.

⁷⁶ »Καὶ σύ,† παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου‡ Κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, ⁷⁷ τοῦ δοῦναι γινῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν,§ ⁷⁸ διὰ σπλάγχχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο* ἡμᾶς ἀνατολῇ ἐξ ὕψους· ⁷⁹ ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.»

⁸⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδειξέως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

The birth of Jesus—4 BC

† 1:74 τῶν f³⁵ A,C [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.6%] NU ‡ 1:74 ἡμῶν f³⁵ A,C,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [1.5%] NU § 1:75 πάσας τας ημερας f³⁵ κA,C,D [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πασαις ταις ημεραις ϕ⁴B,W [0.5%] NU * 1:75 της ζωης f³⁵ [77%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴κA,B,C,D,W [23%] NU † 1:76 συ f³⁵ A [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε ϕ⁴κB,C,D,W [0.7%] NU ‡ 1:76 προ προσωπου f³⁵ A,C,D [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ενωπιον (ϕ⁴)κB,W [0.3%] NU § 1:77 αυτων f³⁵ ϕ⁴κB,D [85%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ημων A,C [13%] | αυτου W [1%] | — [1%] * 1:78 επεσκεψατο f³⁵ A,C,D [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | επισκεπεται ϕ⁴κB,W [0.4%] NU

2

1 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 2 Αὕτη ἡ * ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. 3 Καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν† πόλιν.

At night, in Bethlehem, the Savior is born

4 Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρέτ,‡ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαυὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριάς Δαυίδ, 5 ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ, τῇ μεμνηστευμένῃ§ αὐτῷ γυναικί,* οὔσῃ ἐγκύω. 6 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν· 7 καὶ ἔτεκεν τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ† φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

Angels and shepherds

* 2:2 η f³⁵ κA,C,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D [0.6%] NU † 2:3 ἰδιαν f³⁵ A,C [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | εαυτου B,D,W [0.7%] NU | εαυτων κ ‡ 2:4 ναζαρετ f³⁵ B,W [73%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ κD [26.5%] NU | ναζαραθ A,C [0.5%] § 2:5 μεμνηστευμενη f³⁵ [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εμνηστευμενη κA,B,C,D [0.6%] NU | εμεμνηστευμενη C | two other variants [0.4%] * 2:5 γυναικι f³⁵ A [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C^vD,W [1.6%] NU † 2:7 τη f³⁵ [95.3%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [4.7%] NU

8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ, ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9 Καὶ ἰδοῦ, † ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· «Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὃς ἔστιν Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυίδ. 12 Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὐρήσετε§ Βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον* ἐν † φάτνῃ.» 13 Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανοῦ αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων, 14 «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.» ‡

Shepherds go and report

15 Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ’ αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι, § οἱ ποιμένες, εἶπον* πρὸς ἀλλήλους, «Διέλθωμεν

‡ 2:9 ἰδου f³⁵ A,D [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [0.8%] NU
 § 2:12 ευρησετε f³⁵ B,D [87%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ευρησεται κA,W [13%] * 2:12 κειμενον f³⁵ A [94%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 B,W [3.5%] NU | — κD [2.5%] † 2:12 εν f³⁵ κA,B,D,W [90%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 τη [10%] TR ‡ 2:14 ευδοκια f³⁵ (99.4%) CP,HE,RP,TR,OC | ευδοκιας κA,B,D,W (0.4%) NU | two other readings (0.2%) [1627 MSS x 6 MSS, according to *Text und Textwert*] § 2:15 και οι ανθρωποι f³⁵ A,D (97.7%) CP,HE,RP,TR,OC | και (1.1%) | — (κ)B,W (1.1%) NU | one other variant (1%) * 2:15 ειπον f³⁵ A,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ελαλουν κB,W [0.5%] NU | ειπαν [0.5%]

δὴ ἕως Βηθλέεμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.»
 16 Καὶ ἦλθον† σπεύσαντες καὶ ἀνεῦρον‡ τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ Βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. 17 Ἴδόντες δὲ διεγνώρισαν§ περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.
 18 Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς. 19 Ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20 Καὶ ὑπέστρεψαν* οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

Jesus is named

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν† ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν,‡ καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι§ αὐτόν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

† 2:16 ηλθον f³⁵ κD,W [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC | ηλθαν B [0.2%] NU | απηλθον [1.6%] ‡ 2:16 ανευρον f³⁵ κA [92.2%] CP,HE,RP,TR,OC | ανευραν B,NU | ευρον D,W [6%] | ηυραν [0.7%] | ευραν [0.1%] § 2:17 διεγνωρισαν f³⁵ A [97.8%] CP,HE,RP,TR,OC | εγνωρισαν κB,D,W [2.2%] NU
 * 2:20 υπεστρεψαν f³⁵ κA,B,D,W [97.4%] CP,HE,RP,OC,NU | επεστρεψαν [2.6%] TR † 2:21 επλησθησαν f³⁵ κA,B,W [82%] CP,HE,RP,TR,NU | 1 αι D [18%] OC ‡ 2:21 αυτον f³⁵ κA,B,W [65%] CP,HE,RP,NU | το παιδον D [32%] TR,OC | αυτο [3%] § 2:21 συλληφθηναι f³⁵ [99.1%] CP,HE,RP,TR,OC | συλλημφθηναι κA,B [0.8%] NU | συνλημφθηναι D,W

Jesus is presented to God

22 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν* κατὰ τὸν νόμον Μωσέως,† ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ 23 (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι «Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον‡ μῆτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται»), 24 καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν§ νόμῳ Κυρίου, «ζεῦχος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσοὺς* περιστερῶν.»

Simeon

25 Καὶ ἰδοῦ, ἦν ἄνθρωπος† ἐν Ἱερουσαλὴμ‡ ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον§ ἐπ' αὐτόν. 26 (Καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ * ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου.) 27 Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν,

* 2:22 αυτων f³⁵ κA,B,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αυτου D [10%] † 2:22 μωσεως f³⁵ A [62%] CP,HE,RP,TR | μωυσεως κB,D,W [35%] OC,NU | μωυσεος [3%] ‡ 2:23 διανοιγον f³⁵ A,B,D,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | διανοιγων κN [12%] § 2:24 εν f³⁵ A,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τω κB,D,W [1%] NU * 2:24 νεοσσοις f³⁵ A,D,N [85%] CP,HE,RP,TR,OC | νοσσοις κB,W [15%] NU † 2:25 ην ανθρωπος f³⁵ A,D,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB,W [1%] NU ‡ 2:25 ιερουσαλημ *rell* | ιεροσολυμοις OC § 2:25 ην αγιον f³⁵ κA,B,W [83%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 D,N [17%] TR * 2:26 πρην η f³⁵ A,D,N [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 αν [0.5%] [NU] | 1 αν B [0.5%] | 1 W [8%] | εως αν κ

τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, ²⁸ καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ† εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ‡ καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεὸν καὶ εἶπεν· ²⁹ «Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ, ³⁰ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ³¹ ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν· ³² φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.» ³³ Καὶ ἦν Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ§ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ.

³⁴ Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· «Ἰδού, οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον ³⁵ (καὶ σοῦ δὲ* αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία), ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.»

Anna

³⁶ Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ—αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἐπτὰ† ἀπὸ

† 2:28 αὐτο f³⁵ κA,B,D,N,W [70%] CP,HE,RP,TR,NU | αὐτον [30%] OC ‡ 2:28 αὐτου f³⁵ A,D,N [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [4%] NU § 2:33 (ο A,N 2.2%) ιωσηφ και η μητηρ αυτου (-α. N 0.5%) f³⁵ (A)(N) (98.8%) CP,HE,RP,TR,OC | ο πατηρ 5 (-α. 0.3%) 234 (+αυτου κ 0.4%) (κ)B,D,W (0.9%) NU | three other variants (0.3%) * 2:35 δε f³⁵ κA,D,N [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,W [0.4%] † 2:36 ετη μετα ανδρος επτα f³⁵ [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 2314 κB,N,W [5.2%] NU | 1423 A,D [6.8%]

τῆς παρθενίας αὐτῆς ³⁷ καὶ αὐτὴ χήρα ὡς[‡] ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων—ἢ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ[§] τοῦ ἱεροῦ, νηστείας καὶ δεήσεων λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ³⁸ Καὶ αὕτη, αὐτῆ^{*} τῆ ὥρα ἐπιστάσα, ἀνωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ,[†] καὶ ἐλάλει περὶ Αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν ἐν[‡] Ἱερουσαλήμ.

Back to Natsareth

³⁹ Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα[§] τὰ^{*} κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν[†] εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν[‡] πόλιν ἐαυτῶν,[§] Ναζαρέτ.*
⁴⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠΰξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι,[†] πληρούμενον σοφίας·[‡] καί, χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ’ αὐτῷ.[§]

[‡] 2:37 ὡς **f**³⁵ W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εως κA,B,N [1.1%] NU | — D [0.4%] **§** 2:37 ἀπο **f**³⁵ A,N [98.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D,W [1.3%] NU | εκ κ * 2:38 αὕτη αὕτη **f**³⁵ [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 A,B,W [4.5%] | 2 κD,N [2.5%] NU **†** 2:38 κυριω **f**³⁵ A [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | θεω κB,D,N,W [0.7%] NU **‡** 2:38 εν **f**³⁵ A,D,N [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [5.5%] NU **§** 2:39 ἀπαντα **f**³⁵ A,D [95.8%] CP,HE,RP,TR,OC | παντα κB,N,W [4.2%] NU * 2:39 τα **f**³⁵ A,B,W [87%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — κD,N [13%] **†** 2:39 υπεστρεψαν **f**³⁵ A,D,N [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | επεστρεψαν (κ)B,W [0.4%] NU **‡** 2:39 την **f**³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU **§** 2:39 εαυτων **f**³⁵ κA,B,D,N,W [65%] CP,HE,RP,OC,NU | αυτων [35%] TR * 2:39 ναζαρετ **f**³⁵ κN,W [63%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ B^V(D) [35.3%] NU | ναζαρατ A [0.3%] | ναζαραθ [1.4%] **†** 2:40 πνευματι **f**³⁵ A,N [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [0.4%] NU **‡** 2:40 σοφιας **f**³⁵ κA,D,N [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | σοφια B,W [0.5%] NU **§** 2:40 αυτω **f**³⁵ (D) [41%] | αυτο κA,B,N,W [58%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αυτον [1%] [The dative is better—the grace was resting on Him all the time.]

A twelve-year-old Boy

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα· 42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν* εἰς Ἱεροσόλυμα† κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς. 43 Καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτούς, ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ Παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνω‡ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ§ αὐτοῦ. 44 Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι,* ἦλθον ἡμέρας ὁδόν, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν† καὶ ἐν τοῖς γνωστοῖς.‡ 45 Καὶ μὴ εὐρόντες αὐτόν,§ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ζητοῦντες* αὐτόν. 46 Καὶ ἐγένετο μεθ'† ἡμέρας τρεῖς εὔρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. 47 (Ἐξίσταντο δὲ

* 2:42 αναβαντων αυτων f³⁵ N [90%] CP,HE,RP,TR,OC | αναβαινοντων 2 (κ)A,B,W [9.6%] NU | ανεβησαν (D) [0.4%]
† 2:42 εις ιεροσολυμα f³⁵ A,C^vD(N) [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [0.5%] NU ‡ 2:43 εγνω f³⁵ A,C,N [96.4%] CP,HE,RP,TR,OC | εγνωσαν κB,D,W [3.6%] NU § 2:43 ιωσηφ και η μητηρ f³⁵ A,C,N [97.1%] CP,HE,RP,TR,OC | οι γονεις κB,D,W [2.9%] NU
* 2:44 εν τη συνοδια ειναι f³⁵ A,C(N) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 κB,D,W [1%] NU † 2:44 συγγενεσιν f³⁵ κA,C(D) [86%] CP,HE,RP,TR,OC | συγγενευσιν B,N,W [14%] NU ‡ 2:44 και εν τοις γνωστοις f³⁵ D [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 134 A,B,C,N,W [14.9%] NU | — κ [0.1%] § 2:45 αυτον f³⁵ A,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C(D)W [1.5%] NU * 2:45 ζητουντες f³⁵ κA,N [95%] CP,HE,RP,TR,OC | αναζητουντες B,C,D,W [4.3%] NU | επιζητουντες [0.7%] † 2:46 μεθ f³⁵ A,C,D,N [95.8%] CP,HE,RP,TR,OC | μετα κB,W [4.2%] NU

πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ.)

⁴⁸ Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν·[‡] «Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; Ἴδού, ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.» ⁴⁹ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; Οὐκ ἤδευτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ Πατρὸς μου δεῖ εἶναί με;» ⁵⁰ Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

⁵¹ Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ,[§] καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἡ * μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα[†] ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ⁵² Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν[‡] σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

Enter John the baptizer—26 AD

3

1 Ἐν ἔτει δὲ* πεντεκαίδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας καὶ τετραρχοῦντος[†]

[‡] 2:48 πρὸς αὐτον ἡ μήτηρ αὐτου εἶπεν **f**³⁵ A,N [98.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 612345 κB,C,D,W [1.4%] NU [§] 2:51 ναζαρετ **f**³⁵ κC,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ B,D [38.5%] NU | ναζαρατ A,N [0.3%] | ναζαραθ [1.2%] * 2:51 και η **f**³⁵ κA,B,C,N,W [83.5%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 2 δε D [16.5%] † 2:51 ταυτα **f**³⁵ A,C,N [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.6%] NU † 2:52 προεκοπτεν **f**³⁵ A,C,D,N [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εν τη κ [0.1%] [NU] | 1 τη B,W [0.2%] * 3:1 δε *rell* | — [12%] † 3:1 τετραρχουντος **f**³⁵ B,D,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχουντος κA,C,NU

τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος[‡] τῆς Ἰουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, § 2 ἐπὶ ἀρχιερέως* Ἄννα (καὶ Καϊάφα), ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν[†] Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν[‡] περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· § «Φωνῆ βοῶντος· Ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 5 Πᾶσα φάραγξ* πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖαν, καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.» »

“Brood of vipers!”

7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ’ αὐτοῦ· «Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης

‡ 3:1 τετραρχουντος f³⁵ A,B,D,N,W [99.9%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχουντος κC,NU § 3:1 τετραρχουντος f³⁵ A,B,D,N,W [99.9%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχουντος κC,NU * 3:2 ἐπι ἀρχιερέως f³⁵ κA,B,C,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,NU | ἐπ 2 [0.4%] OC | 1 ἀρχιερέων [2.8%] | ἐπ ἀρχιερέων [0.3%] TR † 3:2 τον f³⁵ κA,B,C,D,N,W [82%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 του [18%] TR ‡ 3:3 τὴν f³⁵ κC,D [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — A,B,N,W [0.5%] § 3:4 λεγοντος f³⁵ A,C,N [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.8%] NU * 3:5 φαραγξ f³⁵ κB,C,D,N,W [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | φαραξ A [25%]

ὀργῆς; ⁸ Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, «Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ»· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ⁹ Ἦδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.»

“What shall we do?”

¹⁰ Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, «Τί οὖν ποιήσομεν;»† ¹¹ Ἀποκριθεὶς δὲ λέγει‡ αὐτοῖς, «Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω.» ¹² Ἦλθον δὲ καὶ τελῶνας βαπτισθῆναι ὑπ’ αὐτοῦ§ καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν, «Διδάσκαλε, τί ποιήσομεν;»* ¹³ Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς, «Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.» ¹⁴ Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες, «Καὶ ἡμεῖς, τί ποιήσομεν;»† Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,‡

† **3:10** ποιησομεν f³⁵ [45%] CP,RP,TR,OC | ποιησωμεν κA,B,C(D)N,W [55%] HF,NU (The indicative is correct; they are committing themselves to do what he says.) ‡ **3:11** λεγει f³⁵ A,D [97.8%] CP,HE,RP,TR,OC | ελεγεν ϣ⁴κB,C,N [2.2%] NU | ειπεν W § **3:12** υπ αυτου f³⁵ C [40%] CP | — ϣ⁴κA,B,D,N,W [60%] HE,RP,TR,OC,NU * **3:12** ποιησομεν f³⁵ [43%] CP,RP,TR,OC | ποιησωμεν ϣ⁴κA,B,C(D)N,W [57%] HE,NU (The indicative continues to be correct.) † **3:14** και ημεις τι ποιησομεν f³⁵ A [45%] CP,RP,TR,OC | 123 ποιησωμεν N [53.4%] HF | 3 ποιησωμεν 12 ϣ^{4v}κB,C,W [1.6%] NU | 3 ποιησωμεν D (Still indicative.) ‡ **3:14** προς αυτους f³⁵ κA,N,W [99.1%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτοις ϣ⁴B,C,D [0.9%] NU

«Μηδένα διασεισητε μηδὲ συκοφαντήσητε,§
καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.»

“A greater One is coming”

15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ
διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις
αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἶη ὁ
Χριστός, 16 ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης ἀπασιν*
λέγων·† «Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς·
ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ
ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων
αὐτοῦ. Αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι
Ἁγίῳ καὶ πυρὶ. 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ‡ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ
συνάξει§ τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ,
τὸ δὲ ἄχυρον κατακάσει πυρὶ ἀσβέστῳ.»

John is imprisoned—historical aside

18 (Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν
εὐηγγελίζετο τῷ λαῷ.* 19 Ὁ δὲ Ἡρώδης

§ 3:14 διασεισητε μηδε συκοφαντησητε *rell* | 321 OC * 3:16
απασιν f³⁵ A,C [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC | πασιν ρ⁴κB,N,W [1.8%]
NU | — D † 3:16 ο ιωαννης απασιν λεγων f³⁵ A,C,N [91.3%]
CP,HE,RP,TR,OC | 234 [5.7%] | 34 [0.4%] | 1243 [1.6%] | 4312
ρ⁴κB,W [0.3%] NU | 3124 [0.6%] | 3412 [0.1%] | — D
‡ 3:17 και διακαθαριει f³⁵ A,C,D,N,W [97.9%] CP,HE,RP,TR,OC
| διακαθαραι ρ⁴κB,NU | 1 καθαριει [1.8%] | one other
reading § 3:17 συναξει f³⁵ A,C(D)N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC
| συναγαγειν ρ⁴κB,NU * 3:18 τω λαω f³⁵ [15%] | τον λαον
rell [The verb ευαγγελιζω normally takes the dative, although
the accusative does occur; evidently there is no difference in
meaning.]

ὁ τετράρχης†—ἐλεγχόμενος ὑπ’ αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος, τῆς γυναικὸς‡ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης—²⁰ προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν· καὶ§ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ* φυλακῇ.)

Jesus is baptized

²¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ Ἰησοῦ, βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου, ἀνεωχθῆναι τὸν οὐρανὸν ²² καὶ καταβῆναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον σωματικῶ εἶδει ὡσεὶ† περιστερὰν ἐπ’ αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι λέγουσαν,‡ «Σὺ εἶ ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός· ἐν σοὶ εὐδόκησα.»§

Mary’s genealogy

²³ (Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ * Ἰησοῦς, ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος,† ὧν (ὡς ἐνομίζετο)

† 3:19 τετραρχης f³⁵ A,B,D,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | τετραρχης κC,NU ‡ 3:19 γυναικος f³⁵ ϣ^{4,75v} κB,D,N [75%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 φιλιππου A,C,W [25%] TR § 3:20 και f³⁵ ϣ^{75v} A,C,N,W [98.2%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB,D [1.8%] * 3:20 τη f³⁵ A,C,N,W [86%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴κB,D [14%] NU † 3:22 ωσει f³⁵ A,N [96.4%] CP,HE,RP,TR,OC | ως ϣ⁴κB,D,W [3.6%] NU ‡ 3:22 λεγουσαν f³⁵ A,N [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴κB,D,W [0.8%] NU § 3:22 ευδοκησα f³⁵ ϣ⁴κB,N [72%] CP,HE,RP,OC,NU | ηυδοκησα A,W [28%] TR | — D * 3:23 ο f³⁵ A,N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴κB,D,W [3%] NU † 3:23 ωσει ετων τριακοντα αρχομενος f³⁵ A(D)N [98.8%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 ϣ⁴κB,W [1.2%] NU

υἱὸς[‡] Ἰωσήφ, τοῦ Ἡλεΐ, § 24 τοῦ Ματθάν,* τοῦ
 Λευΐ, τοῦ Μελχί, † τοῦ Ἰαννᾶ,[‡] τοῦ Ἰωσήφ,
 25 τοῦ Ματταθίου, τοῦ Ἀμώς, τοῦ Ναούμ,
 τοῦ Ἐσλί, § τοῦ Ναγγαί, 26 τοῦ Μαάθ, τοῦ
 Ματταθίου, τοῦ Σεμεΐ,* τοῦ Ἰωσήφ, † τοῦ
 Ἰούδα,[‡] 27 τοῦ Ἰωαννάν, § τοῦ Ῥησᾶ, τοῦ
 Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιήλ, τοῦ Νηρί,* 28 τοῦ

‡ 3:23 ως ενομιζετο υἱος f³⁵ A(D)N [98.7%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 312 ϣ⁴κB,W [1.3%] NU § 3:23 ἠλει f³⁵ κA,B [60%] |
 ἠλι ϣ⁴N [40%] CP,TR,NU (ἠλι HE,RP,OC) [Codex W omits the
 whole genealogy, while codex D replaces it with Matthew's.]
 * 3:24 ματθαν f³⁵ N [45%] CP,OC | ματθατ A,B [52%] HF,RP,TR
 | μαθθαθ ϣ⁴(κ) [alone] | ματθα [1.9%] | ματταθ [0.9%] | three
 other spellings [0.2%] | μαθθατ [none!] NU (NU serves up a
 patchwork quilt.) † 3:24 μελχι f³⁵ N [66%] CP,HE,RP,TR,OC,NU
 | μελχει ϣ⁴κA,B [33.4%] | μελχη [0.6%] ‡ 3:24 ιαννα f³⁵ A
 [87.9%] CP,HE,RP,TR | ιανναι ϣ^{4v}κB [1.2%] NU | ιωαννα N [4.8%]
 OC | ιανναν [1.4%] | αννα [1.1%] | ιωαννε [0.9%] | nine other
 spellings [2.7%] § 3:25 εσλι f³⁵ [64%] CP,HE,RP,TR,NU | εσλει
 κA,B [28.1%] | εσλιμ N [3.5%] OC | εσλειμ [2.5%] | four other
 spellings ϣ^{4v} [1.9%] * 3:26 σεμει f³⁵ [51%] CP,RP,TR | σεμει
 A,N [45.4%] HF | σαιμει [2.2%] | σεμειν ϣ⁴κB [0.5%] | σεμεη
 [0.7%] | σεμεν OC | two other spellings [0.2%] | σεμειν [none!]
 NU (NU serves up another patchwork quilt.) † 3:26 ιωσηφ f³⁵
 A,N [94.2%] CP,HE,RP,TR | ιωσηχ ϣ⁴κB [5.7%] OC,NU | two other
 spellings [0.1%] ‡ 3:26 ιουδα f³⁵ A,N [94.7%] CP,HE,RP,TR |
 ιωδα ϣ⁴κB [5%] OC,NU | four other spellings [0.3%] § 3:27
 ιωανναν f³⁵ [49%] CP,OC | ιωαννα [13%] TR | ιωαναν ϣ⁴A,B
 [18%] HE,RP,NU | ιωναν κ [12%] | ιωνναν [2%] | ιαναν [3%]
 | ιανναν [1.6%] | four other spellings [1.4%] | — N (If we take
 the letters one by one, we get: ι=100%, ω=a. 94%, α=a. 87%,
 ν=100%, ν=a. 69%, α=100%, ν=a. 72%; the plurality variant wins
 all around.) * 3:27 νηρι f³⁵ N [65%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | νηρει
 ϣ⁴κA,B [34%] | six other spellings [1%]

Μελχί,† τοῦ Ἀδδί,‡ τοῦ Κωσάμ, τοῦ Ἐλμωδάμ,§
 τοῦ Ἴηρ, 29 τοῦ Ἴωσῆ,* τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ
 Ἴωρείμ,† τοῦ Ματθάτ,‡ τοῦ Λευί,§ 30 τοῦ
 Συμεών, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἴωσήφ, τοῦ Ἴωνάμ,*
 τοῦ Ἐλιακείμ,† 31 τοῦ Μελεᾶ, τοῦ Μαῖνάν,‡
 τοῦ Ματταθαῖ, τοῦ Νάθαν,§ τοῦ Δαυίδ, 32 τοῦ
 Ἰεσσαί, τοῦ Ὠβήδ,* τοῦ Βοόζ,† τοῦ Σαλμών,‡

† 3:28 μελχι f³⁵ N [65%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μελχει p⁴κA,B [35%] ‡ 3:28 αδδι f³⁵ N [67.5%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αδδει p⁴κA,B [30%] | seven other spellings [2.5%] § 3:28 ελμωδαμ f³⁵ A [82%] CP,HE,RP,TR,OC | ελμαδαμ κB,N [1%] NU | ελμωδαν [7%] | ελμωδαδ [5%] | ελμασαμ p⁴ | twelve other spellings [5%] * 3:29 ιωση f³⁵ A,N [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ιησου p⁴κB [1.5%] NU | six other spellings [3%] † 3:29 ιωρειμ A,B [72%] CP,HE,RP,TR,OC | ιωριμ κN [12%] NU | ιωρημ [10%] | eight further spellings [6%] ‡ 3:29 ματθατ f³⁵ [76%] CP,HE,RP,TR,OC | μαθθατ p⁴B [0.5%] NU | ματταθ A [11%] | μαθθαθ κ | ματθαν N [6%] | μαθατ [1.5%] | eleven further spellings [5%] § 3:29 λειυι f³⁵ N [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | λειυει p⁴κA,B [20%] * 3:30 ιωναμ f³⁵ κB [25%] NU | ιωναν [48%] CP,HE,RP,TR | ιωνα OC | ιωναν A [7%] | ιωναναν [12%] | ιωνα N | seven further spellings [8%] † 3:30 ελιακειμ *rell* | ελιακιμ N [1%] NU | ελειακειμ [1%] | ελιακημ [1%] | three other spellings ‡ 3:31 μαιναν f³⁵ N [93.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μεννα p^{4v}κB [1.5%] NU | eight other spellings [5%] | — A § 3:31 ναθαν f³⁵ A,N [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ναθαμ p⁴κB,NU * 3:32 ωβηδ f³⁵ N [83%] CP,HE,RP,TR,OC | ωβηδ A [14%] NU | ωβηλ κB | ωβηλ D | ωβητ p⁴ | five other spellings [3%] † 3:32 βοοζ f³⁵ [91%] CP,HE,RP,TR,OC | βοος A,B,D [8%] NU | βαλλς κ | four other spellings [1%] | — N ‡ 3:32 σαλμων f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | σαλα p⁴κB,NU | σαλμαν [1%] | two other variants [0.5%]

τοῦ Ναασσών, ³³ τοῦ Ἀμιναδάβ, § τοῦ Ἀράμ,*
 τοῦ Ἰωράμ, † τοῦ Ἑσρώμ, τοῦ Φαρές, τοῦ
 Ἰούδα, ³⁴ τοῦ Ἰακώβ, τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἀβραάμ,
 τοῦ Θάρρα, ‡ τοῦ Ναχώρ, ³⁵ τοῦ Σερούχ, §
 τοῦ Ῥαγάβ,* τοῦ Φάλεκ, † τοῦ Ἐβέρ, ‡ τοῦ
 Σαλαῖ, ³⁶ τοῦ Καϊνάν, § τοῦ Ἀρφαξάδ, τοῦ
 Σήμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ, ³⁷ τοῦ Μαθουσάλα,
 τοῦ Ἐνώχ,* τοῦ Ἰάρεδ, † τοῦ Μαλελεήλ, τοῦ
 Καϊνάν, ‡ ³⁸ τοῦ Ἐνώς, τοῦ Σήθ, τοῦ Ἀδάμ, τοῦ
 Θεοῦ.)

Jesus tested by Satan

§ 3:33 αμιναδαβ f³⁵ A(D) [76%] CP, HF, RP, TR, OC, NU | αμιναδαμ [15%] | αμηναδαβ [5%] | αδαμ κ | five other readings [4%] | —
 B * 3:33 αραμ f³⁵ A, D [95%] CP, HF, RP, TR, OC | 1 του αρνι N | αδμειν του αρνει B | αδμιν του αρνει κ | αδμιν του αρνι NU [There are at least four further variations. The available statements of evidence are confusing, but it appears that αδμιν has about 1%, and αδμειν may have up to 4%.] † 3:33 του ιωραμ f³⁵ [80%] HF, OC | — κA, B, N [20%] CP, RP, TR, NU (it^b gives us overt V century attestation for ‘Joram’, though I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that f³⁵ must hark back at least to the III.) ‡ 3:34 θαρρα f³⁵ N [40%] CP, HF | θαρα κA, B, D [60%] RP, TR, OC, NU § 3:35 σερουχ f³⁵ κA, B(D)N [98%] CP, HF, RP, OC, NU | σαρουχ [2%] TR * 3:35 ραγαβ f³⁵ [25%] | ραγαυ κA, B, D, N [70%] CP, HF, RP, TR, OC, NU | six other spellings [5%] † 3:35 φαλεκ f³⁵ κA, B, D, N [50%] CP, HF, TR, OC, NU | φαλεγ A [50%] RP ‡ 3:35 έβερ f³⁵ CP[?], RP, some TRs | έβερ HF, OC, some TRs, NU § 3:36 καιναν f³⁵ A, N [97%] CP, HF, RP, TR, OC | καιναμ κB [0.5%] NU | three other spellings [2%] | — D * 3:37 ένωχ f³⁵ CP, RP, TR, OC | ένωχ HF, NU † 3:37 ιαρεδ f³⁵ D, N [90%] CP, HF, RP, TR, OC | ιαρετ ϖ^{75v} κB, NU | ιαρεθ A [9.5%] ‡ 3:37 καιναν f³⁵ A, B, D, N [99.8%] CP, HF, RP, TR, OC | καιναμ κ, NU

4

1 Ἰησοῦς δέ, πλήρης Πνεύματος Ἁγίου,* ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου καὶ ἦγετο ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον,† 2 ἡμέρας τεσσαράκοντα‡ πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ὕστερον§ ἐπέειπεν. 3 Καὶ εἶπεν* αὐτῷ ὁ διάβολος, «Εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἶπε τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος.» 4 Καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν λέγων,† «Γέγραπται ὅτι <Οὐκ ἐπ’ ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται‡ ἄνθρωπος, ἀλλ’ ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ.>»§

5 Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλόν,* ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. 6 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· «Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν

* 4:1 πλήρης πνευματος αγιου f³⁵ p^{4,7,75v} κB,D,N,W [45%] CP,OC,NU | 231 A [55%] HF,RP,TR † 4:1 εις την ερημον f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | εν τη ερημω p^{4,7} κB,D,W [1%] NU ‡ 4:2 τεσσαρακοντα f³⁵ D [99%] CP,HF,RP,TR,OC | τεσσαρακοντα p⁷ A,B,N [1%] NU | μ p⁷⁵ κW § 4:2 υστερον f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU * 4:3 και ειπεν f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 2 δε κB,D,W [1%] NU † 4:4 ιησους προς αυτον λεγων f³⁵ A [81%] CP,HF,RP,TR | ο 1234 [16%] OC | 23 ο 1 κB,W [1.5%] NU | αυτω ο 1 [1%] | ο 1 ειπεν D | two other variants ‡ 4:4 ζησεται f³⁵ [80%] CP,HF,RP,OC | 1 ο κA,B,D,W [20%] TR,NU § 4:4 αλλ επι παντι ρηματι (+του 0.4%) θεου f³⁵ A(D) (90.7%) CP,HF,RP,TR | 1 εν 345 D (1.5%) | 1234 εκπορευομενω δια στοματος 5 (7.3%) OC | — κB,W (0.4%) NU | one other reading (0.1%) * 4:5 ο διαβολος εις ορος υψηλον f³⁵ A [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 345 (D) [0.5%] | 34 W | — κB [0.2%] NU

ταύτην ἄπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ
 παραδέδοται, καὶ ὧ̅ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν.
 7 Σὺ οὖν, ἐὰν προσκυνήσης† ἐνώπιον ἐμοῦ,‡
 ἔσται σοὶ§ πᾶσα.»* 8 Καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ
 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς·† «Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ·‡
 γέγραπται,§ ‹Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεὸν
 σου,* καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.›»

9 Καὶ ἤγαγεν† αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ‡ καὶ
 ἔστησεν αὐτὸν§ ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ
 καὶ εἶπεν αὐτῷ· «Εἰ* Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε
 σεαυτὸν ἐντεῦθεν† κάτω· 10 γέγραπται γὰρ ὅτι
 ‹Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ

† 4:7 προσκυνησης *rell* | προσκυνησεις [15%] ‡ 4:7 εμου **f**³⁵
 κB,D,W [65%] CP,HE,RP,NU | μου A [35%] TR,OC § 4:7 σοι **f**³⁵
 [25%] | σου κA,B,D,W [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU * 4:7 πασα
f³⁵ κA,B,D [98%] CP,HE,RP,OC,NU | παντα W [2%] TR [It will be
 observed that this is the third variant set within the space of four
 words, and within these sets the attestation varies considerably.
 In the main, the copyists tried to reproduce faithfully what was
 in front of them.] † 4:8 αυτω ειπεν ο ιησους **f**³⁵ [68%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 3421 κW [12%] NU | 2134 A [13%] | 1342 D
 [7%] | 124 B | two other variants ‡ 4:8 υπαγε οπισω μου
 σατανα **f**³⁵ A [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [3.5%] NU
 § 4:8 γεγραπται **f**³⁵ κA,B,D,W [80%] CP,HE,RP,NU | 1 γαρ [20%]
 TR,OC * 4:8 προσκυνησεις κυριον τον θεον σου **f**³⁵ A [80%]
 CP,HE,RP,TR | 23451 κB,D,W [20%] OC,NU † 4:9 και ηγαγεν
f³⁵ A,D [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε κB,W [3%] NU ‡ 4:9
 ιερουσαλημ *rell* | ιεροσολυμα [3%] OC § 4:9 αυτον **f**³⁵ A,D,W
 [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω [1%] | — κB [0.5%] NU * 4:9 ει
rell | 1 ο [1%] TR † 4:9 εντευθεν *rell* | ανωθεν [13%] | ευθεν
 [1%] | — [14%]

διαφυλάξαι σε,» ¹¹ καί, † ‹Ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σου, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.›» ¹² Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Εἴρηται, ‹Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.›»

¹³ Καὶ συντελέσας πάντα πειρασμόν, ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ’ αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

Jesus begins His public ministry, in Galilee§

¹⁴ Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ * Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ’ ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ· ¹⁵ καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

His home town rejects Him

¹⁶ Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν † Ναζαρέτ, † οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθεν, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. ¹⁷ Καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· § καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὔρεν τὸν τόπον οὗ

† 4:11 καὶ f³⁵ D [75%] CP,HE,RP | 1 οτι κA,B,W [25%] TR,OC,NU

§ 4:13 [A number of months elapsed between verses 13 and 14; John 1:15-4:42 records some of what transpired during that interval.] * 4:14 ο f³⁵ κA,B,D,W [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU |

— [45%] † 4:16 την f³⁵ A [90%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [10%] NU † 4:16 ναζαρετ f³⁵ [60%] CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρεθ W [40%] | ναζαρα κB [0.3%] NU | ναζαρατ A [0.2%] § 4:17 ησαιου του προφητου f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κB,W [1.5%] NU | ο προφητης ησαιας D | one other variant

ἦν γεγραμμένον· ¹⁸ «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ’ ἐμέ, οὗ εἵνεκεν* ἔκρισέν με εὐαγγελίσασθαι† πτωχοῖς. Ἀπέσταλκέν με ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν,‡ κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, ¹⁹ κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν.»

“Today this Scripture is fulfilled”

²⁰ Καὶ πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισεν.§ Καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν* ἀτενίζοντες αὐτῷ. ²¹ Ἦρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι «Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσίν ὑμῶν.» ²² (Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, «Οὐχ† οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;»)‡ ²³ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς· «Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· <Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν>—ὅσα ἠκούσαμεν

* **4:18** εἵνεκεν **f**³⁵ **κ**A,B,D,W [94%] **CP,HE,RP,OC,NU** | ενεκεν [6%] **TR** † **4:18** ευαγγελισασθαι *rell* | ευαγγελιζεσθαι [1%] **TR** ‡ **4:18** ιασασθαι τους συντετριμμενους την καρδιαν **f**³⁵ **A** [98.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | — **κ**B,D,W [1.5%] **NU** § **4:20** εκαθισεν *rell* | εκαθησεν [11%] * **4:20** εν τη συναγωγη οι οφθαλμοι ησαν **f**³⁵ **D,N** [88%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 123645 **A** [6%] | 451236 **κ**B,W [6%] **NU** † **4:22** ουχ **f**³⁵ **A** [97.5%] **CP,HE,RP,TR,OC** | ουχι **κ**B,D,N,W [2.5%] **NU** ‡ **4:22** ουτος εστιν ο υιος ιωσηφ **f**³⁵ **A** [99%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 4251 **κ**B,W [0.5%] **NU** | 4521 **D** | 4125 **N** | two other variants

γενόμενα ἐν τῇ[§] Καπερναοῦμ* ποιήσου καὶ ὧδε[†] ἐν τῇ πατρίδι σου.»

Jesus treads on their toes

²⁴ Εἶπεν δέ· «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν[‡] ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.
²⁵ Ἐπ’ ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν,[§] πολλὰ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· ²⁶ καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα* τῆς Σιδῶνος,[†] πρὸς γυναῖκα χήραν. ²⁷ Καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου[‡] τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραήλ·[§]

§ 4:23 ἐν τη **f**³⁵ [80%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 A,N [19%] | εἰς την κB,W [0.3%] NU | εἰς D [1%] * 4:23 καπερναυμ **f**³⁵ A,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | καφαρναυμ κB,D,W [0.8%] NU † 4:23 ὧδε [60%] | ὧδε **f**³⁵ [40%] (I include this information for the record, and so as not to lose sight of it; since there is no contrast in meaning here, and I am not aware that the Autographs contained ‘breathing’ marks, I stay with the conventional spelling. However, it may be noted that the difference between ὧ δε (‘so to whom’) and ὧδε (‘here’) would be indistinct in most MSS; the simple expedient reflected in **f**³⁵ resolves the ambiguity.) ‡ 4:24 λεγω υμιν **f**³⁵ κB,D,N,W [72%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 21 A [28%] § 4:25 υμιν *rell* | 1 οτι κW [25%] * 4:26 σαρεπτα *rell* | σαρεφθα N [11%] | σαραπτα W [3%] OC | seven other spellings [3%] † 4:26 σιδωνος **f**³⁵ [95%] CP,HE,RP,TR | σιδωνιας κA,C [3%] OC,NU | σειδωνιας B,W | σιδουιας D [1%] | two other variants [0.5%] ‡ 4:27 ελισσαιου **f**³⁵ C [86%] CP,HE,RP,TR | ελισαιου κA(B)D [13%] OC,NU | ελεισεου W | three other readings § 4:27 ἐπι ελισσαιου του προφητου ἐν τω ισραηλ **f**³⁵ A [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 5671234 κB,C,D,W [5%] NU

καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Νεεμὰν* ὁ Σύρος.»

Atypical mob action

²⁸ Καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως† ὄφρυος τοῦ ὄρους ἐφ’ οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὠκοδόμητο,‡ εἰς τὸ§ κατακρημνίσαι αὐτόν. ³⁰ Αὐτὸς δέ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, ἐπορεύετο.

Capernaum becomes His base of operations—

27 AD

³¹ Καὶ κατήλθεν* εἰς Καπερναοῦμ,† πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι. ³² Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

A demonized man

³³ Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου· καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ³⁴ λέγων·‡ «Ἐα, τί ἡμῖν καὶ σοί,

* **4:27** νεεμαν **f**³⁵ [77%] CP,HE,RP,TR,OC | ναιμαν κA,B,C(D)W [8%] NU | νεεμμαν [13%] | six other spellings [2%] † **4:29** εως **f**³⁵ κA,B,C [97.5%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 της D [1.5%] TR | 1 του [1%] ‡ **4:29** αυτων ωκοδομητο **f**³⁵ A,C [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁴κB(D)W [1.5%] NU § **4:29** εις το **f**³⁵ A,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ωστε ϣ^{4v}κB,D,W [3%] NU | two other variants [2%] * **4:31** κατηλθεν *rell* | 1 ο ιησους [14%] † **4:31** καπερναυμ **f**³⁵ A,C [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | καφαρναυμ ϣ⁴κB,D,W [0.6%] NU ‡ **4:34** λεγων **f**³⁵ A,C,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [1%] NU

Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; Ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; Οἶδά σε τίς εἶ, ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ.» ³⁵ Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων, «Φιμώθητι, καὶ ἐξελθε ἐξ᾽ αὐτοῦ.» Καὶ ῥῖψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς* μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάβαν αὐτόν. ³⁶ Καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· «Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσία καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται.» ³⁷ Καὶ ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

Peter's mother-in-law

³⁸ Ἀναστάς δὲ ἐκ† τῆς συναγωγῆς‡ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. Πενθερὰ δὲ§ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. ³⁹ Καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν. Παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

Healings at sunset

⁴⁰ Δύνοντος* δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες† ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον

§ 4:35 εἰς f³⁵ ρ⁷⁵ A,C,Q [86%] CP,HE,RP,TR,OC | απ κΒ,D,W [14%] NU * 4:35 εἰς f³⁵ D [80%] CP,HE,RP | 1 το ρ⁷⁵ κΑ,B,C,Q,W [20%] TR,OC,NU † 4:38 εκ f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | απο ρ⁷⁵ κΒ,C,D,N,Q,W [4%] NU ‡ 4:38 συναγωγῆς *rell* | 1 ο ιησους [12%] § 4:38 πενθερα δε f³⁵ κΑ,B,D,N,Q [83%] CP,HE,RP,OC,NU | η 21 C [5%] | η 12 W [12%] TR * 4:40 δυνοντος *rell* | δυναντος [17%] | δυσαντος D † 4:40 παντες f³⁵ κΑ,D,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | απαντες B,C [1%] NU

αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστω αὐτῶν
 τὰς χεῖρας ἐπιθεις[‡] ἐθεράπευσεν[§] αὐτούς.
 41 Ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,
 κράζοντα* καὶ λέγοντα ὅτι «Σὺ εἶ ὁ Χριστός,[†]
 ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.» Καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ
 λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη
 εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν[‡]
 αὐτὸν καὶ ἤλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον
 αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ’ αὐτῶν. 43 Ὁ
 δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι «Καὶ ταῖς ἐτέραις
 πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἰς[§] τοῦτο ἀπέσταλμαι.»*
 44 Καὶ ἦν κηρύσσω ἐν ταῖς συναγωγαῖς[†] τῆς

[‡] 4:40 επιθεις f³⁵ κA,C,N [94%] CP,HE,RP,TR | επιθεις
 B,D,Q,W [6%] OC,NU § 4:40 εθεραπευσεν f³⁵ κA,C,N,Q
 [96%] CP,HE,RP,TR,OC | εθεραπευεν B,D,W [4%] NU * 4:41
 κραζοντα f³⁵ B,C,N,Q [66%] CP,HE,RP,TR | κραυγαζοντα A,D,W
 [34%] OC[NU] | κραζοντων κ † 4:41 ο χριστος f³⁵ A,N,Q
 [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵ κB,C,D,W [1.5%] NU ‡ 4:42
 εζητουν f³⁵ [40%] CP,TR | επεζητουν ϖ^{75v} κA,B,C,D,Q,W [60%]
 HE,RP,OC,NU § 4:43 εις f³⁵ A,C(D)Q [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | επι ϖ⁷⁵ κB,W [1.5%] NU * 4:43 απεσταλμαι f³⁵ A,Q [95%]
 CP,HE,RP,TR,OC | απεσταλην ϖ⁷⁵ κB,C,D,W [5%] NU † 4:44
 εν ταις συναγωγαῖς f³⁵ A,C (97.1%) CP,HE,RP,TR | 23 (0.7%) | 1
 τη συναγωγη (0.2%) | εις τας συναγωγας ϖ⁷⁵ κB,D,Q,W (1.8%)
 OC,NU | long omissions (0.1%)

Γαλιλαίας.‡

5

By the sea

1 Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ τοῦ* ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστῶς περὶ† τὴν λίμνην Γενησαρέτ,‡
 2 καὶ εἶδεν§ δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην (οἱ δὲ ἄλιεῖς ἀποβάντες ἀπ’ αὐτῶν,* ἀπέπλυναν† τὰ δίκτυα). 3 Ἐμβὰς δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ‡ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον. Καὶ

‡ 4:44 της γαλιλαιας f³⁵ A,D [94.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ιουδαιας ϣ⁷⁵ κB,C,Q [4.1%] NU | των ιουδαιων W [0.2%] | αυτων [0.5%] | conflations [0.2%] | long omissions [0.1%] | two other variants [0.1%] [Comparing this variant set with the prior one, there are a variety of ‘conflations’—εις τας συναγωγας της ιουδαιας is read by only 0.8%, which number includes ϣ⁷⁵ κB,Q.] * 5:1 του f³⁵ C,D,Q [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και ϣ⁷⁵(κ)A,B,W [2.5%] NU † 5:1 περι f³⁵ [18%] | παρα ϣ⁷⁵ κA,B,D,Q,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC,NU ‡ 5:1 γενησαρετ f³⁵ [29%] | γεννησαρετ ϣ⁷⁵ κA,B,C,Q,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | γεννησαρεθ [9%] | γεννησαρεδ D | two other spellings [2%]
 § 5:2 ειδεν *rell* | ιδε A,C,D,Q [11%] | four other variants [4%] * 5:2 αναβαντες απ αυτων f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ϣ⁷⁵ B,C,D,Q,W [1%] NU | 31 κ † 5:2 απεπλυναν f³⁵ A [90%] CP,HE,RP,TR,OC | επεπλυνον [7%] | επλυναν κC,Q [2%] | επλυνον B,D,W [1%] NU ‡ 5:3 του f³⁵ A,C,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κB,D,W [1%] NU

καθίσας[§] ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου* τοὺς ὄχλους.

A miraculous catch

⁴ Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα, «Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν.»

⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν αὐτῷ,† «Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς‡ νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον.»[§]

⁶ Καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων* πολὺ, διερρήγνυτο† δὲ τὸ δίκτυον‡ αὐτῶν.

⁷ Καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις τοῖς[§] ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον καὶ ἔπλησαν ἀμφοτέρα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ⁸ Ἴδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν*

§ 5:3 και καθισας f³⁵ A,C,D [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ϖ⁷⁵κB,Q,W [0.5%] NU * 5:3 εδιδασκεν εκ του πλοιου f³⁵ A,C,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϖ⁷⁵B [1%] NU | εν τω πλοιω 1 κD † 5:5 ο σιμων ειπεν αυτω f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 23 ϖ⁷⁵B,NU | 32 κ | four other variants D [1%] ‡ 5:5 της f³⁵ C,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵κA,B,W [1%] NU § 5:5 το δικτυον f³⁵ A,C [98%] CP,HE,RP,TR,OC | τα δικτυα ϖ⁷⁵κB,W [2%] NU | D is wild * 5:6 πληθος ιχθυων rell | 21 D [2.5%] TR † 5:6 διερρηγνυτο f³⁵ (A) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | διερρησσετο ϖ⁷⁵κ(B) [0.5%] NU | διερρητο C | διερρησοντο W | ρησσεσθαι D ‡ 5:6 το δικτυον f³⁵ A,C [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τα δικτυα ϖ^{4,75}κB(D)W [1.5%] NU § 5:7 τοις f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵κB,D,W [1%] NU * 5:8 γονασιν f³⁵ ϖ^{4,75}κB(D)W [85%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 του A,C [15%] TR

Ἰησοῦ λέγων, «Ἐξελθε ἀπ’ ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε.» ⁹ Θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἧ † συνέλαβον· ¹⁰ ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, «Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.» ¹¹ Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα ‡ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

The hinge: proof, evaluation, rejection

A leper—the proof

¹² Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν § τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων, «Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι.» ¹³ Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ εἰπών,* «Θέλω καθαρίσθητι.» Καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ’ αὐτοῦ. ¹⁴ Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, «Ἀλλὰ † ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκαι ‡ περὶ τοῦ

† 5:9 η f³⁵ κA,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ων ϕ⁷⁵B,D [0.5%] NU ‡ 5:11 ἅπαντα f³⁵ A,C,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | παντα κB(D) [4%] NU § 5:12 καὶ ἰδων f³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε κB [1%] NU * 5:13 εἰπων f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | λεγων κB,C,D,W [2%] NU † 5:14 ἀλλα *rell* | ἀλλ [17%] ‡ 5:14 προσενεγκαι f³⁵ κ [30%] | προσενεγκε A,B,C,D,N,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU

καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωσῆς, §
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.»

¹⁵ Διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ’ αὐτοῦ* ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν† αὐτῶν. ¹⁶ Αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

An examining council—the evaluation

¹⁷ Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν‡ διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ—καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς. §

“Your sins are forgiven”

¹⁸ Καὶ ἰδού, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι* ἐνώπιον αὐτοῦ. ¹⁹ Καὶ μὴ εὐρόντες πῶς† εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν

§ 5:14 μωσης f³⁵ A [74%] CP,HE,RP,TR | μωσης κB,C(D)N,W [26%] OC,NU * 5:15 ὑπ (απ A) αυτου f³⁵ (A)N [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C,D,W [2.5%] NU † 5:15 ασθενειων *rell* | ασθενιων κN,W [14%] ‡ 5:17 ην *rell* | 1 ο ιησους [11%]
§ 5:17 αυτους f³⁵ A,C,D,N (98.4%) CP,HE,RP,TR,OC | αυτον κB,W (0.9%) NU | eight other variants (0.7%) (Why would the editors of NU choose such an inferior reading?) * 5:18 θειναι f³⁵ κA,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αυτον B [1%] [NU] † 5:19 πως f³⁵ [35%] | ποιας κA,B,C,D,N,W [57%] CP,HE,RP,OC,NU | ποθεν [4%] | δια ποιας [2%] TR | ποιας οδου [2%]

κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον, ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁰ Καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν αὐτῷ, † «Ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.»

A 'discussion' ensues

²¹ Καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες· «Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; Τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας § εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ Θεός;» ²² Ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ²³ Τί ἐστὶν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, <Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου,> ἢ εἰπεῖν, <Ἐγχειρα* καὶ περιπάτει;> ²⁴ Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου † ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας»—εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ † «Σοὶ λέγω, ἔγχειρα, § καὶ ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.»

God is glorified

† 5:20 αὐτῷ f³⁵ A,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τῷ παραλυτικῷ C,D [3%] | τῷ ἀνθρώπῳ [0.5%] | — κΒ [1%] NU
 § 5:21 ἀφιέναι ἁμαρτίας f³⁵ κA,C,N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 21 [0.8%] | 2 ἀφείναι B,D [0.2%] NU * 5:23 ἐγχειρα f³⁵ [55%] CP,HE,RP,TR | ἐγχειρε κA,B,C,D,N,W [45%] OC,NU
 † 5:24 ἐξουσίαν ἐχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου f³⁵ κA,C,D,N [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 B,W [9%] NU † 5:24 παραλελυμένῳ rell | παραλυτικῷ κC,D,N,W [11%] § 5:24 ἐγχειρα f³⁵ [55%] CP,HE,RP,TR | ἐγχειρε κA,B,C,D,N,W [45%] OC,NU

25 Καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ’ ᾧ * κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. 26 Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι «Εἶδομεν παράδοξα σήμερον.»

Enter Levi (Matthew)

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν† καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀκολούθει μοι.» 28 Καὶ καταλιπὼν‡ ἅπαντα§ ἀναστὰς ἠκολούθησεν* αὐτῷ. 29 Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην† Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς‡ καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ’ αὐτῶν κατακείμενοι.

The Pharisees have a problem

30 Καὶ ἐγόγγυζον οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ Φαρισαῖοι,§ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ

* 5:25 ω f³⁵ [58%] CP,TR | ο κA,B,C,N,W [42%] HF,RP,OC,NU | D is wild † 5:27 λειν *rell* | λει [10%] | λειν κA,B,C,N,W [4%] | λειν (D) [1%] ‡ 5:28 καταλιπων *rell* | καταλειπων A [12%] § 5:28 απαντα f³⁵ A [93%] CP,HF,RP,TR,OC | απαντας κ | παντας C | παντα B,D,N,W [2%] NU | — [5%] * 5:28 ηκολουθησεν f³⁵ κA,C,N [99.3%] CP,HF,RP,TR,OC | ηκολουθει B,D,W [0.7%] NU † 5:29 μεγαλην *rell* | 1 ο [1.5%] TR ‡ 5:29 τελωνων πολυς f³⁵ A [95%] CP,HF,RP,TR,OC | 21 κB,C,D,N,W [5%] NU § 5:30 γραμματεις αυτων και οι φαρισαιοι f³⁵ A,N [98%] CP,HF,RP,TR,OC | 53412 (B)C,W [1%] NU | 1345 [1%] | 5341 κ(D) (Render, “the scribes and Pharisees complained about them to His disciples.”)

λέγοντες, «Διὰ τί μετὰ τῶν* τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;» 31 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' ἵ οἱ κακῶς ἔχοντες. 32 Οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς, εἰς μετάνοιαν.»

33 Οἱ δὲ εἶπον‡ πρὸς αὐτόν, «Διὰ τίς οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν;»

34 Ὁ δὲ* εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύειν;† 35 Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι‡ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος· τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.»

New wine vs. old wineskins

36 Ἐλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι «Οὐδεὶς ἐπίβλημα§ ἱματίου καινοῦ* ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή γε, καὶ τὸ καινὸν

* 5:30 τῶν f³⁵ κA,B,C,D,N,W [70%] CP,HE,RP,OC,NU | — [30%]
 TR † 5:31 ἀλλ *rell* | ἀλλα A,B,W [0.4%] NU ‡ 5:33 εἶπον *rell*
 | εἶπαν ϕ⁴B,C,D,N,W [0.7%] NU § 5:33 δια τι f³⁵ κA,C,D,N
 [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴B,W [1%] NU * 5:34 δε f³⁵ A
 [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ἰησους ϕ⁴κB,C,D,W [9%] NU † 5:34
 νηστευειν f³⁵ κA,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | νηστευσαι B
 [1%] NU ‡ 5:35 ημεραι f³⁵ κC [25%] | 1 και ϕ⁴A,B,D,W
 [75%] CP,HE,RP,TR,OC,NU § 5:36 επιβλημα f³⁵ A,C [97%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 1 απο ϕ⁴κB,D,W [3%] NU * 5:36 καινου
 f³⁵ A,C [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 σχισας ϕ⁴κB,D,W [2%] NU

σχίζει† καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ‡ τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μὴ γε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος§ τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται. 38 Ἀλλὰ* οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται.† 39 Καὶ‡ οὐδεὶς πῶν παλαιὸν εὐθέως§ θέλει νέον, λέγει γάρ, «Ὁ παλαιὸς χρηστότερός* ἐστίν.» »

6

Jesus is Lord of the Sabbath

1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ* διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν† σπορίμων· καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ

† 5:36 σχίζει f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR | σχισει κB,C,D,W [2%] OC,NU | σχιζεται [1%] ‡ 5:36 συμφωνει f³⁵ [79%] CP,HE,RP | 1 επιβλημα (D) [1%] TR | 1 το επιβλημα [18%] OC | συμφωνησει το επιβλημα ϕ⁴κB,C,W [2%] NU | συμφωνησει A § 5:37 ο νεος οινος f³⁵ A [84%] CP,HE,RP,TR | 1312 ϕ⁴B,C,D,W [15%] OC,NU | 13 κ [1%] * 5:38 αλλα *rell* | αλλ B,C [40%] † 5:38 και αμφοτεροι συντηρουνται f³⁵ A,C(D) (98.6%—of which 1.7% have minor variations) CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴(κ)B(W) (1.2%) NU | long omissions (0.2%) ‡ 5:39 και f³⁵ κA,C,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϕ⁴B [0.4%] | D omits verse 39 § 5:39 ευθεως f³⁵ A [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ευθυς [2%] | — ϕ⁴κB,C,W [1.5%] NU * 5:39 χρηστοτερος f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | χρηστος ϕ⁴κB,W [1%] NU * 6:1 δευτεροπρωτω f³⁵ A,C,D (92.1%) CP,HE,RP,TR,OC | δευτερω πρωτω (6%) | — ϕ⁴κB,W (1.6%) NU | four other variants (0.2%) † 6:1 των f³⁵ C,D [88%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴κA,B,W [12%] NU

ἦσθιον, † ψώχοντες ταῖς χερσίν. ² Τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον αὐτοῖς, § «Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν* ἐν† τοῖς σάββασιν;»
³ Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· † «Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὀπότε § ἐπέινασεν, αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες.* ⁴ ὡς† εἰσηλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ † ἔφαγεν, καὶ ἔδωκεν καὶ § τοῖς μετ' αὐτοῦ—οὐς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;»
⁵ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι* «Κύριός ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.» †

He heals on the Sabbath

‡ 6:1 τους σταχυας και ησθιον f³⁵ A(D)W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 ϣ^{4,75v} B,C [2%] NU | 234 κ § 6:2 αυτοις f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω D [1%] | — ϣ⁴ κ B,C,W [1.5%] NU | two other variants * 6:2 ποιειν f³⁵ κ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴ B [0.5%] NU | D is wild | three other variants † 6:2 εν f³⁵ A,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴ κ B,W [5%] NU † 6:3 προς αυτους ειπεν ο ιησους f³⁵ ϣ^{75v} C [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 45312 A [12%] | 45123 κ W [4%] | 31245 [1%] | 1235 ϣ⁴ B | 453 αυτους [0.5%] | 45 ελεγεν 12 D | 453 [2%] § 6:3 οποτε f³⁵ A [89%] CP,HE,RP,TR,OC | οτε ϣ⁴ κ B,C,D,W [11%] NU * 6:3 οντες f³⁵ A,C [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | παντες [1%] | — ϣ⁴ κ B,D,W [2.5%] † 6:4 ως f³⁵ κ A,C [93%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | πως [7%] | — ϣ⁴ B,D † 6:4 ελαβεν και f³⁵ A [85%] CP,HE,RP,TR,OC | λαβων B,C [0.5%] NU | — κ D,W [14.5%] § 6:4 και f³⁵ κ A,D [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴ B,W [2.5%] NU * 6:5 οτι f³⁵ A(D) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁴ κ B,W [2%] NU † 6:5 ο υιος του ανθρωπου και του σαββατου f³⁵ A(D) [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 671234 κ B,W [0.3%] NU

6 Ἐγένετο δὲ καὶ † ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, § καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά. 7 Παρετήρουν* δὲ † οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ † τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει, § ἵνα εὕρωσιν κατηγορίαν* αὐτοῦ. † 8 Αὐτὸς δὲ ἤδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν καὶ εἶπεν † τῷ ἀνθρώπῳ § τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα, «Ἐγείραι* καὶ στηῆθι εἰς τὸ μέσον.» Ὁ δὲ † ἀναστάς ἔστη. 9 Εἶπεν οὖν † ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· «Ἐπερωτήσω § ὑμᾶς τι.* Ἐξέστιν τοῖς σαββάσιν † ἀγαθοποιῆσαι ἢ

† 6:6 καὶ f³⁵ A [86%] HE,RP,TR,OC | — ρ⁴κΒ, W [14%] CP, NU | D is wild § 6:6 ἐκεῖ ἀνθρώπος f³⁵ A [97%] CP, HE, RP, TR, OC | 21 ρ⁴κΒ, W [3%] NU | 2 D * 6:7 παρετήρουν f³⁵ κ [89%] CP, HE, RP, TR, OC | παρετήρουντο ρ⁴Α, Β, D [11%] NU † 6:7 δε f³⁵ A [93%] CP, HE, RP, OC | 1 αὐτὸν ρ⁴κΒ, D, W [7%] TR, NU † 6:7 εἰ f³⁵ D [25%] | 1 ἐν ρ⁴κΑ, Β, D, W [75%] CP, HE, RP, TR, OC, NU § 6:7 θεραπεύσει f³⁵ ρ⁴Β [97%] CP, HE, RP, TR, OC | θεραπεύει κΑ, D, W [3%] NU * 6:7 κατηγορίαν f³⁵ Α, W [93%] CP, HE, RP, TR, OC | κατηγορεῖν ρ⁴κΒ [7%] NU | κατηγορησαὶ D † 6:7 αὐτοῦ *rell* | κατ 1 W [15%] † 6:8 καὶ εἶπεν f³⁵ A [96.5%] CP, HE, RP, TR, OC | 2 δε ρ⁴κΒ, W [3%] NU | 2 [0.5%] | λεγεί D § 6:8 ἀνθρώπῳ f³⁵ Α, W [97%] CP, HE, RP, TR, OC | ἀνδρὶ ρ⁴κΒ [3%] NU | — D * 6:8 ἐγείραι f³⁵ [55%] CP, HE, RP, TR | ἐγείρει ρ⁴κΑ, Β, W [45%] OC, NU | ἐγείρου D † 6:8 ὁ δε f³⁵ A [96%] CP, HE, RP, TR, OC | καὶ ρ⁴κΒ, D, W [4%] NU † 6:9 οὖν f³⁵ A [97.5%] CP, HE, RP, TR, OC | δε ρ⁴κΒ, D, W [2.5%] NU § 6:9 ἐπερωτήσω f³⁵ Α, D [99.2%] CP, HE, RP, TR, OC | ἐπερωτῶ ρ⁴κΒ, W [0.4%] NU | ἐρωτήσω [0.4%] * 6:9 τι f³⁵ A [99%] CP, HE, RP, TR, OC | εἰ ρ⁴κΒ, D, W [1%] NU † 6:9 τοῖς σαββάσιν f³⁵ A [99%] CP, HE, RP, TR, OC | τῷ σαββάτῳ ρ⁴κΒ, D, W [1%] NU

κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι;»[‡]§
 10 Καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς* εἶπεν
 αὐτῷ,[†] «Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου.» Ὁ δὲ
 ἐποίησεν οὕτως[‡] καὶ ἀποκατεστάθη[§] ἡ χεὶρ
 αὐτοῦ, ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.*

The rejection

11 Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ
 διελάλουν[†] πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσων[‡]
 τῷ Ἰησοῦ.

Choosing the Twelve

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις
 ἐξῆλθεν[§] εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν
 διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ.
 13 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα προσεφώνησεν τοὺς
 μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν
 δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν.*

[‡] 6:9 αποκτεῖναι **f**³⁵ A [90%] CP,HE,RP,OC | ἀπολεσαι
ϕ⁴κB,D,W [10%] TR,NU § 6:9 αποκτεῖναι *rell* | 1 οἱ δε
 εσιωπων D [15%] * 6:10 αὐτοὺς *rell* | 1 εν οργη D [10%] | 1
 μετ οργης [1%] † 6:10 αὐτῷ **f**³⁵ **ϕ**⁴A,B [90%] CP,HE,RP,OC,NU
 | τῷ ἀνθρωπῷ κD,W [10%] TR ‡ 6:10 ἐποίησεν οὕτως **f**³⁵
 [42%] CP,TR | 1 **ϕ**⁴A,B [54.5%] HE,RP,OC,NU | ἐξετεινεν κD,W
 [3.5%] § 6:10 ἀποκατεσταθῆ **f**³⁵ **ϕ**⁴B [55%] CP,HE,RP,TR,OC |
 ἀπεκατεσταθῆ A,D,W [44%] NU | ἀπεκατεστη κ [1%] * 6:10
 υγιης ὡς ἡ ἀλλῆ **f**³⁵ [80%] CP,HE,RP,TR | 234 A,D,Q [18%] OC
 | 12 και 34 D [1.5%] | 1 W | — **ϕ**^{4,75v}κB [0.5%] NU † 6:11
 διελαλουν *rell* | ἐλάλουν **ϕ**⁴ [15%] | διαλογιζοντο D | one
 other variant ‡ 6:11 ποιησειαν **f**³⁵ **ϕ**⁴ [91%] CP,HE,RP,TR,OC |
 ποιησαιεν **ϕ**^{75B} [6%] NU | ποιησειεν A,W [0.5%] | ποιησιεν
 κ | five other variants D [2%] § 6:12 ἐξηλθεν **f**³⁵ Q
 [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐξελθειν αὐτον **ϕ**^{4,75}κA,B,D,W [3%] NU
 * 6:13 ὠνομασεν *rell* | ονομασε [15%] | ἐκαλεσε D

14 Σίμωνα (ὄν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον) καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,† Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην,‡ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον,§
15 Ματθαῖον* καὶ Θωμᾶν,† Ἰάκωβον (τὸν τοῦ‡ Ἀλφαίου) καὶ Σίμωνα (τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν),§ 16 Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην* (ὃς καὶ† ἐγένετο προδότης).

A sermon on a level place

17 Καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου‡ πεδινοῦ, καὶ ὄχλος§ μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· 18 καὶ οἱ ὀχλούμενοι* ὑπὸ† πνευμάτων ἀκαθάρτων

† 6:14 αὐτου f³⁵ A,Q [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ^{4,75} κB,D,W [8%] NU ‡ 6:14 ἰωαννην f³⁵ A,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ⁴ κB,D,W [1%] NU § 6:14 βαρθολομαιον f³⁵ A,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ⁴ κB,D,W [1%] NU * 6:15 ματθαιον f³⁵ A,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μαθθαιον ϕ⁴ κB,D [0.5%] NU | μαθθεον W | two other variants † 6:15 θωμαν f³⁵ A,B,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ⁴ κ(D) [2%] NU ‡ 6:15 τον του f³⁵ A,D,Q [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁴ κB,W [2%] NU | 2 [3%] § 6:15 ζηλωτην f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ^{4,75v} κB,D,Q,W [4%] NU * 6:16 ἰσκαριωτην f³⁵ A,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἰσκαριωθ ϕ^{4,75} κB [0.5%] NU | σκαριωθ D | four other variants † 6:16 και f³⁵ A,D,Q [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [0.5%] NU ‡ 6:17 τοπου *rell* | του [15%] | του 1 [1%] § 6:17 οχλος f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 πολυς ϕ⁷⁵ κB,W [1%] NU * 6:18 οχλουμενοι f³⁵ D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ενοχλουμενοι ϕ⁷⁵ κA,B,T [1%] NU † 6:18 υπο f³⁵ [60%] CP,HE,RP,TR | απο ϕ⁷⁵ κA,B,D,Q,T,W [40%] OC,NU

—καὶ † ἐθεραπεύοντο. 19 Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτησεν ἄπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο καὶ ἰᾶτο πάντα.

Blessings

20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν· «Μακάριοι οἱ πτωχοί,* ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 21 Μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. 22 Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρόν, ἕνεκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἄνθρώπου. 23 Χάρητε † ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ ταῦτα † γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Woes

24 »Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. 25 Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι, § ὅτι πεινάσετε. Οὐαὶ ὑμῖν* οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

† 6:18 καὶ f³⁵ [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κA,B,D,Q,T,W [1.5%] NU § 6:19 ἐζητεῖ f³⁵ A,D,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐζητοῦν ϣ⁷⁵ κB,T,W [1%] NU * 6:20 πτωχοὶ *rell* | 1 τω πνευματι Q [10%] † 6:23 χαρητε f³⁵ κA,B,D [95%] CP,HE,RP,OC,NU | χαιρετε [5%] TR † 6:23 ταυτα f³⁵ κA [98.5%] CP,HE,RP,TR | τα αυτα ϣ⁷⁵ B,D,Q,W [1.5%] OC,NU § 6:25 ἐμπεπλησμενοι f³⁵ A(D) [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 νυν ϣ⁷⁵ κB,Q,T(W) [15%] NU * 6:25 υμιν f³⁵ ϣ⁷⁵ A,D,Q [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [3%] NU

26 Οὐαὶ† ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς‡ πάντες οἱ ἄνθρωποι,§ κατὰ ταῦτα* γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Instructions

27 »Ἀλλά,† ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς· 28 εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,‡ προσεύχεσθε ὑπὲρ§ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. 29 Τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης. 30 Παντὶ δὲ τῷ* αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. 31 Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς† ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. 32 Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; Καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ

† 6:26 ουαι f³⁵ p⁷⁵ κA,B,Q,T [96%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 υμιν (D)W [4%] TR ‡ 6:26 καλωσ ειπωσιν υμασ f³⁵ κA (22%) CP | 132 D,Q,T,W (76.1%) HE,RP,TR,OC | 312 p⁷⁵B (0.2%) NU | 12 (1.2%) | long omissions (0.4%) | two other variants (0.1%) § 6:26 παντες οι ανθρωποι f³⁵ p⁷⁵ A,B,Q,T (38.3%) TR,OC,NU | 231 κ (0.2%) | 23 D (60.5%) CP,HE,RP | 13 W (0.6%) | long omission (0.4%) * 6:26 ταυτα f³⁵ κA,T [94%] CP,HE,RP,TR | τα αυτα p⁷⁵B,D,W [6%] OC,NU † 6:27 αλλα f³⁵ κA,B,D,W [73%] CP,OC | αλλ [27%] HE,RP,TR,NU ‡ 6:28 υμασ f³⁵ κA,B,D [45%] NU | υμιν p⁷⁵ [46%] CP,HE,RP,OC | 1 και W [1%] | υμιν και [8%] TR § 6:28 υπερ f³⁵ A,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | περι p⁷⁵ κB,W [1%] NU * 6:30 δε τω f³⁵ A,D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [6.5%] | — κB,W [0.5%] NU † 6:31 και υμεις f³⁵ κA,D,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [1.5%] | — B [0.5%] NU

τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. ³³ Καὶ † ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; Καὶ γὰρ § οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ³⁴ Καὶ ἐὰν δανείζητε* παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, † ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; † Καὶ γὰρ § ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς* δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα.

Be compassionate

³⁵ »Πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε, † μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσσεσθε υἱοὶ † Ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς χρηστὸς ἐστίν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. ³⁶ Γίνεσθε οὖν § οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ* ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

We get what we give

† 6:33 και f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 γαρ ρ⁷⁵ κB,NU | long omission [0.7%] § 6:33 γαρ f³⁵ A,D [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,W [2%] NU * 6:34 δανειζητε f³⁵ [64%] CP,HE,RP,TR,OC | δανειζετε [26%] | δανιζετε A,D [9%] | δανισητε B [0.2%] NU | δανισηται κW | four further variants † 6:34 απολαβειν f³⁵ A,D [99%] CP,HE,RP,TR,OC | λαβειν ρ⁷⁵ κB,W [1%] NU † 6:34 εστιν f³⁵ κA,D(W) [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ρ^{45v,75} B [0.3%] § 6:34 γαρ f³⁵ A,D [73%] CP,HE,RP,OC | 1 οι [25%] TR | 1 και [1.5%] | — ρ⁷⁵ κB,W [0.5%] NU * 6:34 αμαρτωλοις *rell* | αμαρτωλους [12%] † 6:35 δανειζετε f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | δανιζετε A,B,D,W [9%] NU | δανιζεται κ [1%] † 6:35 υιοι f³⁵ κA,B,D,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 του [6%] TR § 6:36 ουν f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75} κB,D,W [4%] NU * 6:36 και f³⁵ A,D [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB,W [3.5%]

37 »Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε.† Μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. Απολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. 38 Δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν—πεπιεσμένον καὶ‡ σεσαλευμένον καὶ§ ὑπερεκχυνόμενον*— δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν. Τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ † μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.»

39 Εἶπεν δὲ‡ παραβολὴν αὐτοῖς· «Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγεῖν; Οὐχὶ ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;§ 40 Οὐκ ἔστιν μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ,* κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ† ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 Ἦ πῶς‡ δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου, <Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου,> αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ

† 6:37 κριθητε f³⁵ A,C,D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ρ⁷⁵ κB,W [7%] NU ‡ 6:38 και f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU § 6:38 και f³⁵ A,C [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁴⁵ κB,D,W [1.5%] NU * 6:38 υπερεκχυνομενον f³⁵ ρ⁷⁵ [96%] CP,HE,RP,TR,OC | υπερεκχυννομενον κA,B,C,D,W [4%] NU † 6:38 τω γαρ αυτω μετρω ω f³⁵ A,C (91.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 1245 (5.9%) | 1345 ρ⁴⁵ (0.7%) | 1235 (0.4%) | 1234 (0.3%) | 524 κB,D,W (1.1%) NU | four other variants (0.2%) ‡ 6:39 δε f³⁵ ρ^{45v} A [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και κB,C,D,W [5%] NU § 6:39 πεσοουνται f³⁵ κA,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | εμπεσοουνται B(D,W) [5%] NU * 6:40 αυτου f³⁵ A,C [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,D,W [5%] NU † 6:41 το rell | τω [23%] ‡ 6:42 η πως f³⁵ A,C,D,W [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 ρ⁷⁵ B,NU | 2 δε κ [0.2%] | και 2 [0.4%]

βλέπων; Ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. §

A tree is known by its fruit

⁴³ »Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ* δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν ⁴⁴ —ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσιν σταφυλήν. † ⁴⁵ Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ ‡ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος § ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ* προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ τοῦ † περισσεύματος τῆς ‡ καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Two foundations

⁴⁶ »Τί δέ με καλεῖτε, <Κύριε, Κύριε,> καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; ⁴⁷ Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με

§ 6:42 εκβαλειν το καρφος το εν τω οφθαλμω του αδελφου σου f³⁵ κA,C(D) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 2-10,1 ϕ⁷⁵B,W [2%] NU * 6:43 ουδε f³⁵ A,C,D [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 παλιν ϕ⁷⁵κB,W [2.5%] NU † 6:44 τρυγωσιν σταφυλην f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϕ⁷⁵κB,C,D,W [2.5%] NU | σταφυλας 1 [1%] | 2 [0.5%] ‡ 6:45 αυτου f³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,D [1%] NU § 6:45 ανθρωπος f³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,D [1%] NU * 6:45 θησαυρου της καρδιας αυτου f³⁵ A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,D,W [1%] NU † 6:45 του f³⁵ C [65%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [35%] NU ‡ 6:45 της f³⁵ C [86%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [14%] NU

καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτοῦς
 — ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος·⁴⁸ ὅμοιος
 ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς[§]
 ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον
 ἐπὶ τὴν πέτραν. Πλημμύρας* δὲ γενομένης,
 προσέρρηξεν† ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ
 οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτήν, τεθεμελίωτο
 γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.‡⁴⁹ Ὁ δὲ ἀκούσας
 καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστὶν ἀνθρώπῳ
 οἰκοδομήσαντι τὴν[§] οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς
 θεμελίου, ἣν προσέρρηξεν* ὁ ποταμὸς, καὶ
 εὐθέως† ἔπεσεν·‡ καὶ ἐγένετο τὸ[§] ῥήγμα τῆς
 οἰκίας ἐκείνης μέγα.»

7

The faith of a centurion

§ 6:48 ος *rell* | 1 και [0.5%] OC * 6:48 πλημμυρας f³⁵
 A,C [98%] CP,HE,RP,TR,OC | πλημυρας D [1.5%] | πλημυρης
 ϣ⁷⁵W | πλημμυρης κB [0.5%] NU † 6:48 προσερρηξεν f³⁵
 ϣ⁷⁵A,C [99%] CP,HE,RP,TR,OC | προσερρηξεν κB,D,W [1%] NU
 ‡ 6:48 τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν f³⁵ A,C,D [98.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | δια το καλως οικοδομησθαι αυτην κB,W
 [1.5%] NU § 6:49 την f³⁵ ϣ⁷⁵ [30%] | — κA,B,C,D,W [70%]
 CP,HE,RP,TR,OC,NU * 6:49 προσερρηξεν f³⁵ ϣ⁷⁵ κA,C(W) [99%]
 CP,HE,RP,TR,OC | προσερρηξεν B [1%] NU | συνερηξεν D † 6:49
 ευθεως f³⁵ A,W [91%] CP,HE,RP,TR | ευθυς ϣ^{45,75} κB,C [9%]
 OC,NU | — D ‡ 6:49 επεσεν f³⁵ A,C,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC |
 συνεπεσεν ϣ^{45,75} κB,D [4%] NU § 6:49 το *rell* | — [16%]

1 Ἐπεὶ δὲ* ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσηλθεν† εἰς Καπερναοῦμ.‡ 2 Ἐκατοντάρχου δέ τις οὐδὸς κακῶς ἔχων ἔμελλεν§ τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. 3 Ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν οὐδὸν αὐτοῦ. 4 Οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες* ὅτι ἄξιός ἐστιν ὃ παρέξει† τοῦτο, 5 «Ἀγαπᾶ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ὠκοδόμησεν ἡμῖν.» 6 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.

Ἦδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψεν πρὸς αὐτὸν‡ ὁ ἑκατόνταρχος φίλους§ λέγων αὐτῷ· «Κύριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ εἰμι ἰκανὸς* ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην†

* 7:1 ἐπει δε f³⁵ κ [94%] CP,HE,RP,TR,OC | επειδη A,B,C,W [3%] NU | επειδη 2 [2.5%] | οτε 2 [0.5%] | D is wild † 7:1 εισηλθεν *rell* | 1 ο ιησους [12%] ‡ 7:1 καπερναουμ f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | καφαρναουμ ρ⁷⁵ κB,C,D,W [1%] NU § 7:2 εμελλεν f³⁵ [60%] CP,HE,RP | ημελλεν ρ⁷⁵ κA,B,C,D,W [39.5%] TR,OC,NU | two other variants [0.5%] * 7:4 λεγοντες *rell* | 1 αυτω [16%] † 7:4 παρεξει f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεξη κA,B,C,D,W [5%] NU | παρεξεις [5%] ‡ 7:6 προς (επ A) αυτον f³⁵ (A)C,D(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB [1%] NU § 7:6 ο εκατονταρχος φιλους f³⁵ ρ^{45v} A,D [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κC [2%] | 31 εκατονταρχης ρ^{75v} B,W [0.5%] NU | three other variants [1%] * 7:6 ειμι ικανος f³⁵ A,C,D [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 (μι κ) ρ^{75v} (κ)B,W [0.3%] NU † 7:6 μου υπο την στεγην f³⁵ κC,D,W [55%] CP,HE | 2341 ρ^{75v} A,B [45%] RP,TR,OC,NU

εἰσέληθης. ⁷ Διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σε ἐλθεῖν. Ἄλλ' † εἶπὲ λόγῳ καὶ ἰαθήσεται § ὁ παῖς μου. ⁸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας. Καὶ λέγω τούτῳ, <Πορεύθητι,> καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, <Ἔρχου,> καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, <Ποίησον τοῦτο,> καὶ ποιεῖ.»

⁹ Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν, «Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ* ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρου.» ¹⁰ Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον † εὔρου τὸν ἀσθενοῦντα † δοῦλον ὑγιαίνοντα.

A widow's son raised

¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ § ἐξῆς, ἐπορεύετο* † εἰς πόλιν καλουμένην Ναΐν, † καὶ συνεπορεύοντο

† 7:7 αλλ f³⁵ κD [90%] CP,HE,RP,OC | αλλα ϕ⁷⁵A,B(C)W [10%] TR,NU § 7:7 ιαθησεται f³⁵ κA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ιαθητω ϕ^{75v}B [0.3%] NU * 7:9 ουδε f³⁵ ϕ⁷⁵κA,B,C,W [55%] TR,OC,NU | ουτε [45%] CP,HE,RP | ουδεποτε D † 7:10 οι πεμφθεντες εις τον οικον f³⁵ A,C [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 34512 ϕ⁷⁵κB,W [10%] NU | 3512 D | two other variants [3%] † 7:10 ασθενουντα f³⁵ A,C(D) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,W [1.5%] NU § 7:11 τη f³⁵ κC,D,W [50%] CP,TR | τω ϕ⁷⁵A,B [50%] HE,RP,OC,NU * 7:11 επορευετο f³⁵ A,C,D [98%] CP,HE,RP,TR,OC | επορευθη ϕ⁷⁵κB,W [1.5%] NU | two other variants † 7:11 επορευετο *rell* | 1 ο ιησους [10%] † 7:11 ναιν *rell* | ναειν [20%] | five further spellings [2%]

αὐτῶ§ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοί,* καὶ ὄχλος πολὺς. 12 Ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοῦ, ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς, υἱὸς μονογενῆς† τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτῇ‡ χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανός§ σὺν αὐτῇ. 13 Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ’ αὐτῇ* καὶ εἶπεν αὐτῇ, «Μὴ κλαῖε.» 14 Καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βασιτάζοντες ἔστησαν. Καὶ εἶπεν, «Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.» 15 Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν. Καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

16 Ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας† καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι «Προφήτης μέγας ἐγγήγερται‡ ἐν ἡμῖν,» καὶ ὅτι «Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.»§ 17 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν* πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

Messengers from John

§ 7:11 αὐτω f³⁵ ρ⁷⁵ κB,C,D,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — A [15%] * 7:11 αὐτου ἱκανοι f³⁵ A,C [98.4%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ρ⁷⁵ κB,D,W (1%) NU | 2 (0.5%) † 7:12 υιος μονογενης f³⁵ A,C,D [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ρ^{75v} κB,W [0.7%] NU ‡ 7:12 αυτη f³⁵ A,W [89%] CP,HE,RP,TR | 1 ην ρ⁷⁵ κB,C [11%] OC,NU | ουση D § 7:12 ικανος f³⁵ A,C [94%] CP,HE,RP,TR | 1 ην ρ⁷⁵ κB,W [6%] some TRs,OC,NU | D is wild * 7:13 αυτη rell | αυτην κ [20%] † 7:16 παντας f³⁵ ρ⁷⁵ B,D [86%] CP,HE,RP,OC,NU | απαντας κA,C,W [14%] TR ‡ 7:16 εγγηγερται f³⁵ W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ηγερθη ρ⁷⁵ κA,B,C [2%] NU | εξηγερθη D § 7:16 αὐτου rell | 1 εις αγαθον [17%] * 7:17 εν f³⁵ A,D [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,W [2%] NU

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. 19 Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν† λέγων, «Σὺ εἶ ὁ Ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον‡ προσδοκῶμεν;» 20 Παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπον·§ «Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς ἀπέσταλκεν* ἡμᾶς πρὸς σε λέγων, <Σὺ εἶ ὁ Ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον† προσδοκῶμεν;>» 21 Ἐν αὐτῇ δὲ‡ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ§ βλέπειν. 22 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς* εἶπεν αὐτοῖς· «Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννη ἃ εἶδετε† καὶ ἠκούσατε· ὅτι‡ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν,§ χλωοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται,* κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. 23 Καί, μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.»

† 7:19 ιησουν f³⁵ κA,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | κυριον B [1%] NU | D is wild ‡ 7:19 αλλον rell | ετερον κB,W [8.5%] OC § 7:20 ειπον rell | ειπαν κB,D [0.5%] NU * 7:20 απεσταλκεν f³⁵ A,D [92%] CP,HE,RP,TR,OC | απεστειλεν ρ^{75v}κB,W [8%] NU † 7:20 αλλον rell | ετερον κD,W [3%] OC ‡ 7:21 αυτη δε f³⁵ A,D [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [2%] | εκεινη ρ^{75v}κB,W [4%] NU § 7:21 το f³⁵ W [55%] CP,HE,RP,TR,OC | του [3%] | — ρ⁷⁵κA,B [42%] NU | D is wild * 7:22 ο ιησους f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1%] NU † 7:22 ειδετε rell | ιδετε [28%] ‡ 7:22 οτι f³⁵ A(D) [95%] CP,HE,RP,TR | — ρ^{75v}κB,W [5%] OC,NU § 7:22 αναβλεπουσιν rell | 1 και ρ⁷⁵W [8%] OC * 7:22 καθαριζονται f³⁵ A [84%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ρ⁷⁵κB,D,W [16%] NU

Jesus praises John

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων† Ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν τοῖς ὄχλοις‡ περὶ Ἰωάννου· «Τί ἐξεληλύθατε§ εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι, κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 25 Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε* ἰδεῖν, ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; Ἰδού, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. 26 Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε† ἰδεῖν, προφήτην; Ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. 27 Οὗτός‡ ἐστὶν περὶ οὗ γέγραπται· <Ἰδού, ἐγὼ§ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.> 28 Λέγω γὰρ* ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης† Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ‡ οὐδεὶς ἐστίν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν.»

† 7:24 ἀγγελων *rell* | μαθητων [10%] OC ‡ 7:24 τοις οχλοις **f**³⁵ κ(D) [78%] CP,HE,RP | προς τους οχλους A,B,W [22%] TR,OC,NU | προς του οχλου **φ**⁷⁵ § 7:24 εξεληλυθατε **f**³⁵ [88%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθατε **φ**⁷⁵ A,B,D,W [2.5%] NU | εξηλθετε [9.5%] | εξηλθαι κ * 7:25 εξεληλυθατε **f**³⁵ [85%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθατε **φ**^{75v} A,B,D,W [4%] NU | εξηλθετε [11%] | εξηλθαι κ † 7:26 εξεληλυθατε **f**³⁵ A,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθατε **φ**⁷⁵ B,D [3%] NU | εξηλθετε [5%] | εξηλθαι κ ‡ 7:27 ουτος *rell* | 1 γαρ [20%] § 7:27 εγω **f**³⁵ A [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [1.5%] NU * 7:28 λεγω γαρ **f**³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 **φ**⁷⁵ B [2%] NU | αμην 1 κ [1%] | 1 δε D,W [1%] † 7:28 προφητης **f**³⁵ A(D) [86%] CP,HE,RP,TR,OC | — **φ**⁷⁵ κB,W [14%] NU ‡ 7:28 του βαπτιστου **f**³⁵ A(D) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **φ**⁷⁵ κB,W [1.5%] NU

29 (Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας, καὶ οἱ τελῶναι, ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. 30 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.)

Inconsistency of the Pharisees

31 «Τίνις οὖν ὁμοίωσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 Ὅμοιοὶ εἰσιν παιδίσι τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις καὶ λέγουσιν,* <Ὑλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὤρχήσασθε· ἔθρηνήσαμεν ὑμῖν,† καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.> 33 Ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστῆς μήτε‡ ἄρτον ἐσθίων§ μήτε οἶνον πίνων,* καὶ λέγετε, <Δαιμόνιον ἔχει.> 34 Ἐλήλυθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε, <Ἴδού, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν† καὶ ἁμαρτωλῶν.> 35 Καὶ ἐδικαίωθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.»‡

A lesson in forgiveness

§ 7:31 τινι *rell* | ειπεν δε ο κυριος 1 [0.5%] TR * 7:32 και λεγουσιν f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | α λεγει κB [0.5%] NU | λεγοντες D [1%] | λεγοντα W † 7:32 υμιν f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU ‡ 7:33 μητε f³⁵ A,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μη κB,W [0.5%] NU | μηποτε [1%] § 7:33 αρτον εσθιων f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κW [1%] NU | εσθων 1 B | 2 [2%] | εσθων D * 7:33 οινον πινων f³⁵ (A) [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κ(B)W [1%] NU | 2 (D) [2%] † 7:34 φιλος τελωνων f³⁵ κA,B,D,W [93%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 [7%] TR ‡ 7:35 των τεκνων αυτης παντων f³⁵ A [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 B,W [1.5%] NU | 41 εργαων 3 κ | 123 D [11%]

36 Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν § τοῦ Φαρισαίου ἀνεκλίθη.* 37 Καὶ ἰδού, γυνὴ ἐν τῇ πόλει ἣτις ἦν† ἀμαρτωλός, καὶ‡ ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται § ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου, 38 καὶ σταῖσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω* κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν† καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασεν· καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειπεν τῷ μύρῳ.

39 Ἴδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτόν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων, «Οὗτος, εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἢ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ—ὅτι ἀμαρτωλός ἐστιν.» 40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν, «Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν.» Ὁ δὲ φησίν,

§ 7:36 τὴν οἰκίαν f³⁵ A [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τὸν οἶκον κB,D,W [3.5%] NU * 7:36 ἀνεκλίθη f³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | κατεκλίθη B,D [2%] NU | κατεκεῖτο κ † 7:37 ἐν τῇ πόλει ἣτις ἦν f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 45123 κ(B) [1%] NU | 123 D | τὶς 5123 W [1%] ‡ 7:37 καὶ f³⁵ κA,B,W [55%] OC,NU | — (D) [45%] CP,HE,RP,TR § 7:37 ἀνάκειται f³⁵ [95%] CP,HE,RP,TR,OC | κατακεῖται κA,B(D)W [5%] NU * 7:38 παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω f³⁵ [81%] CP,HE,RP,TR | 51234 p^{82v} κB,D,W [5%] OC,NU | 123 τοῦ Ἰησοῦ 5 A [14%] | two other variants † 7:38 ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 6712345 κB,W [1%] NU | three other variants D

«Διδάσκαλε, εἶπέ.» † 41 «Δύο χρεωφειλέταις ἦσαν δανειστῆ* τι. Ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. 42 Μὴ ἐχόντων δὲ τῶν αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. Τίς οὖν αὐτῶν, εἶπέ, † πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει;» § 43 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ * Σίμων εἶπεν, «Ὑπολαμβάνω ὅτι ὧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, «Ὁρθῶς ἔκρινας.»

44 Καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· «Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; Εἰσηλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν· ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου † οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξεν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς † αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 Φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας, αὕτη δὲ ἄφ' ἧς εἰσηλθὼν §

† 7:40 φησιν διδασκαλε ειπε f³⁵ [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κB [1%] NU | εφη 23 A(D) | 213 W § 7:41 χρεωφειλεται f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | χρεοφειλεται [6%] NU | χρεοφιλεται κA,B,W [4%] | χρεοφιλετε D * 7:41 δανειστη f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | δανιστη κA,B,D,W [10%] NU † 7:42 δε f³⁵ κA,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D [3%] NU † 7:42 ειπε f³⁵ [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κBD,W [2.5%] NU | επι A § 7:42 πλειον αυτον αγαπησει f³⁵ A [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 132 ϕ^{75v} κB(W) [1.5%] NU | 213 (D) | 13 [6.5%] * 7:43 δε ο f³⁵ A [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 (W) [1%] | 1 κ [3%] | 2 D | — B [0.5%] NU † 7:44 επι τους ποδας μου f³⁵ A [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 κ [0.3%] | μοι 123 [0.5%] | μοι 13 B,NU | 13 μοι D | υπο 3 μοι W † 7:44 της κεφαλης f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,W [22%] NU § 7:45 εισηλθων *rell* | εισηλθεν [7%] OC

οὐ διέλιπεν* καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας.
 46 Ἐλαίω τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας, αὕτη
 δὲ μύρω ἤλειψέν μου τοὺς πόδας.† 47 Οὐ
 χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς
 αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ὧ δὲ ὀλίγον
 ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.»

48 Εἶπεν δὲ αὐτῇ, «Ἀφέωνταί σου αἱ
 ἁμαρτίαι.» 49 Καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι
 λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, «Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ
 ἁμαρτίας ἀφήσιν;» 50 Εἶπεν δὲ πρὸς τὴν
 γυναιῖκα, «Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου
 εἰς εἰρήνην.»

Jesus takes the offensive

8

Women provide for Jesus

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς
 διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων
 καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ. 2 καὶ
 γυναικῆς τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ*
 πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν· Μαρία
 (ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ)† ἀφ' ἧς δαιμόνια
 ἐπτά ἐξεληλύθει. 3 καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ,

* 7:45 διελιπεν f³⁵ B,D [66%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | διελειπεν
 KA,W [34%] † 7:46 μου τους ποδας f³⁵ κ [60%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 231 A,B [40%] NU | — D,W * 8:2 απο rell | 1 νοσων και
 μαστιγων και [3%] OC † 8:2 μαγδαληνη rell | μαγδαλινη
 [18%] | four further spellings

ἐπιτρόπου Ἡρώδου· καὶ Σωσάννα, † καὶ ἕτεροι
πολλάι—αἴτινες διηκόνουν αὐτῶς ἀπὸ* τῶν
ὑπαρχόντων αὐταῖς.

Parable of the soils

⁴ Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ
πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτόν, εἶπεν διὰ
παραβολῆς· ⁵ «Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι
τὸν σπόρον αὐτοῦ· † καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτόν
ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη,
καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.
⁶ Καὶ ἕτερον ἔπεσεν † ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν
ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. ⁷ Καὶ
ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ
συμφυεῖσαι αὐτῶν ἀπέπνιξαν αὐτό. ⁸ Καὶ
ἕτερον ἔπεσεν εἰς § τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ
φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.»
Ταῦτα λέγων ἐφώνει, «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούει,
ἀκουέτω.»

The purpose of parables

† 8:3 σωσαννα f³⁵ [35%] CP, HF | σουσαννα κA, B, D, W [65%]
RP, TR, OC, NU | three other spellings § 8:3 αυτω f³⁵ κA [50%]
CP, TR, OC | αυτοις B, D, W [50%] HF, RP, NU * 8:3 απο f³⁵ [90%]
CP, HF, RP, TR, OC | εκ κA, B, D, W [10%] NU † 8:5 αυτου f³⁵
κB, D, W [76%] HF, RP, TR, OC, NU | εαυτου A [24%] CP † 8:6
επεσεν f³⁵ κA, D, W [99.5%] CP, HF, RP, TR, OC | κατεπεσεν ϐ⁷⁵ B
[0.5%] NU § 8:8 εις f³⁵ ϐ⁷⁵ κA, B [90%] CP, HF, RP, OC, NU | επι
D, W [10%] TR

9 Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες,* «Τίς εἶη ἡ παραβολὴ αὕτη;»† 10 Ὁ δὲ εἶπεν· «Υμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα ἄβλέποντες μὴ βλέπωσιν, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.»

The parable of the soils explained

11 »Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. 12 Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούοντες·‡ εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. 13 Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἱ, ὅταν ἀκούσωσιν, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. 14 Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν·§ οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες,* καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. 15 Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῆ· οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.»

* 8:9 λεγοντες f³⁵ A [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,W [1.5%] NU | το D † 8:9 ειη η παραβολη αυτη f³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 ϕ⁷⁵ κW [0.5%] NU | 413 B | ει 234 [0.5%] | 1423 [1%] ‡ 8:12 ακουοντες f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR | ακουσαντες ϕ⁷⁵ κB [2.5%] OC,NU | ακολουθουντες D § 8:14 πεσον *rell* | πεσων [22%] | εμπεσον [4.5%] | εμπεσων [1.5%]

* 8:14 ακουσαντες *rell* | ακουοντες [20%]

All will be exposed

16 Ταῦτα λέγων ἐφώνει· «Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.† Οὐδεις δὲ λύχνον ἄψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας‡ ἐπιτίθησιν,§ ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 Οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ γνωσθήσεται* καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. 18 Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· Ὅς γὰρ ἐὰν† ἔχη,‡ δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἐὰν§ μὴ ἔχη,* καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.»

Relationships redefined

19 Παρεγένοντο† δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύναντο‡ συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 Καὶ

† 8:16 ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω f³⁵ [55%] CP | — ϖ⁷⁵κA,B,D,W [45%] HF,RP,TR,OC,NU ‡ 8:16 λυχνιας *rell* | την λυχνιαν κD [14%] | λυχνιαν [5%] § 8:16 επιτιθησιν f³⁵ A,W [86%] CP,HF,RP,TR,OC | τιθησιν ϖ⁷⁵κB [14%] NU | τιθι D * 8:17 γνωσθησεται f³⁵ A,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | μη γνωσθη ϖ⁷⁵κB(D) [1.5%] NU † 8:18 ος γαρ εαν f³⁵ A [66%] CP,HF,RP,OC | 12 αν D [34%] TR | 1 αν 2 κB [0.5%] NU | 12 W | οσον 2 ϖ⁷⁵ ‡ 8:18 εχη *rell* | εχει [24%] § 8:18 εαν f³⁵ W [80%] CP,HF,RP,OC | αν ϖ⁷⁵κA,B,D [20%] TR,NU * 8:18 εχη *rell* | εχει [21%] † 8:19 παρεγενοντο f³⁵ κA,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | παρεγενετο ϖ⁷⁵B,D [1%] NU ‡ 8:19 εδυναντο f³⁵ [48%] CP | ηδυναντο ϖ⁷⁵κA,B,D,W [51%] HF,RP,TR,OC,NU | four other variants [1%]

ἀπηγγέλη[§] αὐτῷ λεγόντων,* «Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες.»[†] 21 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς, «Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν, οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες αὐτόν.»[‡]

Jesus stills a storm

22 Καὶ ἐγένετο[§] ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη* εἰς[†] πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, «Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης.» Καὶ ἀνήχθησαν. 23 Πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. Καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. 24 Καὶ προσελθόντες[‡] διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, «Ἐπιστάτα, Ἐπιστάτα,[§] ἀπολλύμεθα.» Ὁ δὲ ἐγερθεὶς* ἐπέτιμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος—καὶ

§ 8:20 και απηγγελη f³⁵ A [74%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 απηγγελλη [9%] | 1 απηγγελλει [4%] | 1 απηγγελει [9%] | 1 απηγγελη W | 2 δε κB,D [2.5%] NU | απηγγελλη δε ϕ⁷⁵ [0.5%] | five other variants [1%] * 8:20 λεγοντων f³⁵ A [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵B,W [0.5%] NU | οτι κD [2.5%] | 1 οτι [1%] † 8:20 σε θελοντες f³⁵ κA,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϕ⁷⁵B,NU | ζητουντες 1 D ‡ 8:21 αυτον f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κA,B,D,W [22%] NU § 8:22 και εγενετο f³⁵ [80%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ϕ⁷⁵κA,B,D,W [20%] NU * 8:22 ενεβη rell | ανεβη ϕ⁷⁵ [21%] | αναβηαι D † 8:22 εις rell | 1 το W [11%] ‡ 8:24 και προσελθοντες f³⁵ [32%] CP | 2 δε ϕ^{75v}κA,B,D,W [68%] HE,RP,TR,OC,NU § 8:24 επιστατα rell | — W [10%] | κυριε D * 8:24 εγερθεις f³⁵ A,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | διεγερθεις ϕ⁷⁵κB [3%] NU

ἐπαύσαντο,† καὶ ἐγένετο γαλήνη.‡ 25 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς, «Ποῦ ἐστίν§ ἡ πίστις ὑμῶν;» Φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· «Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν; ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ.»

Jesus handles demon infestation

26 Καὶ κατέπλευσαν* εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν,† ἣτις ἐστὶν ἀντιπέραν‡ τῆς Γαλιλαίας. 27 Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ§ ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχεν* δαιμόνια ἐκ χρόνων ἰκανῶν—καὶ† ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο,‡ καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. 28 Ἴδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ§ ἀνακράξας, προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλη εἶπεν· «Τί ἐμοὶ καὶ σοί,

† 8:24 επαυσαντο *rell* | επαυσατο *κ*W [25%] ‡ 8:24 γαληνη *rell* | 1 μεγαλη [23%] § 8:25 εστιν *f*³⁵ D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | — *ϕ*⁷⁵*κ*A,B,W [7%] NU * 8:26 κατεπλευσαν *rell* | κατεπλευσεν W [1%] OC | καταπλευσαντες [1%] | κατεπαυσαν *κ* | two other variants † 8:26 γαδαρηνων *f*³⁵ A,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | γερασσηνων *ϕ*⁷⁵*B*,D [0.3%] NU | γεργεσηνων *κ* [2%] | γαδαριων [7%] ‡ 8:26 αντιπεραν *f*³⁵ [33%] CP,HE,RP,TR | αντιπερα *ϕ*⁷⁵*κ*A,B,D,W [60%] OC,NU | περαν [7%] § 8:27 αυτω *f*³⁵ A,D [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — *ϕ*⁷⁵*κ*B,W [3%] NU * 8:27 ος ειχεν *f*³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εχων *ϕ*⁷⁵*κ*B [1%] NU † 8:27 εκ χρονων ικανων και *f*³⁵ A,W (98.6%) CP,HE,RP,TR,OC | 12 πολλων 4 (0.4%) | 4 χρονω ικανω *ϕ*⁷⁵*κ*B (0.7%) NU | 4 χρονω πολλω (0.2%) | απο 23 ος D ‡ 8:27 ιματιον ουκ ενεδιδυσκετο *f*³⁵ A(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 ενεδυσατο 1 *ϕ*⁷⁵*κ*B [1%] NU § 8:28 και *f*³⁵ A [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — *ϕ*⁷⁵*κ*B(D)W [2%] NU

Ἰησοῦ, Υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου; Δέομαί σου, μή με βασανίσῃς.» ²⁹ Παρήγγειλεν* γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου (πολλοὶς γὰρ χρόνους συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεῖτο† ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασσόμενος· καὶ διαρρήσων‡ τὰ δεσμὰ ἠλάυνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος§ εἰς τὰς ἐρήμους). ³⁰ Ἐπηρώτησεν δὲ αὐτόν ὁ Ἰησοῦς λέγων,* «Τί σοί ἐστιν ὄνομα;»† Ὁ δὲ εἶπεν, «Λεγεών»‡ (ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσηλθεν§ εἰς αὐτόν). ³¹ Καὶ παρεκάλει* αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν Ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

³² Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων† ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν‡ αὐτόν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκεῖνους

* **8:29** παρηγγειλεν f³⁵ ρ⁷⁵_B [77%] HE,RP,TR,OC,NU | παρηγγελλε κA,C,W [20%] CP | παρηγγελεν [2.5%] | ελεγεν D | two other variants † **8:29** εδεσμειτο f³⁵ A,C(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εδεσμευετο ρ^{75v}_{κB} [1%] NU ‡ **8:29** διαρρησων *rell* | διαρησων ρ⁷⁵_{B,C} [12%] § **8:29** δαιμονος f³⁵ A,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | δαιμονιου ρ⁷⁵_{κB,C,D} [1%] NU | δαιμωνων [3%] * **8:30** λεγων f³⁵ A,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵_{κB} [1.5%] NU † **8:30** σοι εστιν ονομα f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 132 ρ^{75v}_{κB,D} [2%] NU | 31 C | two other variants ‡ **8:30** λεγεων f³⁵ ρ⁷⁵_{A,C,W} [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | λεγιων κD [0.3%] NU | λεγειων B § **8:30** δαιμονια πολλα εισηλθεν f³⁵ A,W [91.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 ρ⁷⁵_{κB} [1%] NU | 213 [5%] | 12 εισηλθον C [2.5%] | 2 γαρ ησαν 1 D * **8:31** παρεκαλει f³⁵ A [86%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεκαλουν ρ⁷⁵_{κB,C(D)} [14%] NU | — W † **8:32** βοσκομενων f³⁵ A,C,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC | βοσκομενη ρ⁷⁵_{κB,D} [18%] NU ‡ **8:32** παρεκαλουν f³⁵ κA(D)W [91.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παρεκαλεσαν ρ⁷⁵_{B,C} [1.5%] NU | παρεκαλει [7%]

εἰσελθεῖν, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.
 33 Ἐξεληθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ
 ἀνθρώπου εἰσηλθόν[§] εἰς τοὺς χοίρους—καὶ
 ὤρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν
 λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

34 Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγεννημένον*
 ἔφυγον καὶ[†] ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ
 εἰς τοὺς ἀγρούς. 35 Ἐξηλθον δὲ ἰδεῖν τὸ
 γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦ· καὶ εὔρον
 καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ’ οὗ τὰ δαιμόνια
 ἐξεληλύθει,[‡] ἰματισμένον καὶ σωφρονοῦντα,
 παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν.
 36 Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ[§] οἱ ἰδόντες πῶς
 ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. 37 Καὶ ἠρώτησαν*
 αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν
 Γαδαρηνῶν[†] ἀπελθεῖν ἀπ’ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ
 μεγάλῳ συνείχοντο. Αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ[‡]
 πλοῖον ὑπέστρεψεν.

§ 8:33 εἰσηλθον f³⁵ ρ⁷⁵ κA,B,C [82%] CP,HE,RP,OC,NU |
 εἰσηλθεν W [18%] TR | ὠρμησαν D * 8:34 γεγεννημενον f³⁵
 [82%] HE,RP,TR,OC | γενομενον [3%] CP | γεγονός ρ⁷⁵ κA,B,C,D
 [12%] NU | γεγouwos W [3%] † 8:34 και f³⁵ ρ⁷⁵ κA,B,C,W
 [99%] HE,RP,OC,NU | 1 απελθοντες [1%] CP,TR ‡ 8:35
 εξεληλυθει f³⁵ A,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εξηλθεν ρ⁷⁵ κB
 [0.5%] NU | D is wild § 8:36 και f³⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR
 | — ρ⁷⁵ κB,C,D [6%] OC,NU * 8:37 ηρωτησαν f³⁵ (D)W
 [76%] CP,HE,RP,TR,OC | ηρωτησεν κA,B,C [23%] NU | three other
 variants [1%] † 8:37 γαδαρηνων f³⁵ A,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC
 | γερασηνων ρ⁷⁵ B,C,D,NU | γεργεσηνων κ [3.5%] ‡ 8:37 το
 f³⁵ A,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,C(D) [8%] NU

38 Ἐδέετο§ δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. Ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς* λέγων, 39 «Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέν σοι ὁ Θεός.»† Καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

A desperate father

40 Ἐγένετο δὲ ἐν‡ τῷ ὑποστρέψαι§ τὸν Ἰησοῦν, ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 Καὶ ἰδοῦ, ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος,* καὶ αὐτὸς† ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ‡ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ, ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη§ ἀπέθνησκειν.

§ 8:38 εδεετο f³⁵ κC [98%] CP,HE,RP,TR,OC | εδειτο B [1%] NU | εδειτο A [1%] | εδετο ϣ^{75v} | — (W) | ηρωτα D * 8:38 ο ιησους f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1.5%] NU † 8:39 εποιησεν σοι ο θεος f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2134 ϣ⁷⁵κB,W [3%] NU | 2341 D | 23 κυριος πεποιηκεν C ‡ 8:40 εγενετο δε εν f³⁵ κA,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 32 ϣ⁷⁵B [1.5%] NU § 8:40 υποστρεψαι f³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | υποστρεφειν ϣ⁷⁵κB [1%] NU | three other variants * 8:41 ιαιρος f³⁵ ϣ^{75v}κA,B,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | ιαιρος [2%] NU | ιαρος [4%] | seven further spellings [1%] | — C(D) † 8:41 αυτος f³⁵ κA,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ουτος ϣ⁷⁵B,D [5%] NU ‡ 8:41 του f³⁵ A,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB [1.5%] § 8:42 αυτη f³⁵ CP,HE,RP,TR,OC | αυτη NU | — (D)

A desperate woman

Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτόν, οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. ⁴³ Καὶ γυνή—οὔσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἣτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον,* οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' ἑὸς οὐδενὸς θεραπευθῆναι— ⁴⁴ προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. ⁴⁵ Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, «Τίς ὁ ἀψάμενός μου;» Ἀρνούμενων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ·† «Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν, καὶ λέγεις, <Τίς ὁ ἀψάμενός μου;>» § ⁴⁶ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, «Ἦψατό μού τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύναμιν ἐξελθοῦσαν* ἀπ' ἐμοῦ.» ⁴⁷ Ἴδοῦσα δὲ ἡ γυνή ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν αὐτῷ† ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ⁴⁸ Ὁ δὲ‡

* **8:43** ἰατροῖς (εις εατροῦς TR) προσαναλώσασα ὅλον τον βιον **f**³⁵ (κ)A(C)W [99.7%] CP,HE,RP(TR)OC[NU] | — **ϕ**⁷⁵B(D) † **8:43** ὑπ **f**³⁵ κ(C)W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | απ **ϕ**⁷⁵A,B [0.3%] NU | — (D) ‡ **8:45** και οι μετ αυτου **f**³⁵ [86%] CP,HE,RP,TR | 12 συν αυτω κA,C,D,W [9%] OC | — **ϕ**⁷⁵B [5%] NU § **8:45** και λεγεις τις (τι C) ο αψαμενος μου **f**³⁵ A,(C)W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κB [1.5%] NU | 1236 ηψατο D [0.5%] * **8:46** εξελθουσιν **f**³⁵ A,C,D,W [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | εξεληλυθειαν **ϕ**⁷⁵κB [0.7%] NU † **8:47** αυτω **f**³⁵ C [93%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**⁷⁵κA,B,D,W [7%] NU ‡ **8:48** δε *rell* | 1 ιησους C [20%]

εἶπεν αὐτῇ· «Θάρσει ὁ θύγατερ,* ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. Πορεύου εἰς εἰρήνην.»

Jesus raises a dead girl

⁴⁹ Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ ὅτι «Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον.» ⁵⁰ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων, ὁ «Μὴ φοβοῦ· μόνον πιστεue* καὶ σωθήσεται.» ⁵¹ Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν οὐδένα † εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, ὁ καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ⁵² Ἐκκλιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· ὁ δὲ εἶπεν, «Μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.» ⁵³ Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. ⁵⁴ Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν

§ 8:48 θαρσει f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κ(B)D [1.5%] NU * 8:48 θυγατερ f³⁵ κA,C,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | θυγατηρ B,W [1.5%] NU † 8:49 αυτω f³⁵ A,C,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ^{75v}κB [3%] NU † 8:49 μη f³⁵ A,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μηκετι ϕ⁷⁵κB,D [0.5%] NU § 8:50 λεγων f³⁵ A,C,D,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB [9%] NU * 8:50 πιστεue f³⁵ κA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | πιστεουσον B [0.3%] NU † 8:51 ελθων f³⁵ κA,B,C,W [98%] HE,RP,OC,NU | εισελθων D [2%] CP,TR † 8:51 ουκ αφηκεν εισελθειν ουδενα f³⁵ A,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1234 συν αυτω [2%] | 123 τινα συν αυτω B,C [1%] NU | 123 συν αυτω τινα D [0.5%] | 42 συνεισελθειν αυτω κ | six other variants [2%] § 8:51 ιωαννην και ιακωβον f³⁵ (ϕ⁷⁵) (B)C(D,W) [82%] CP,HE,RP,OC,NU | 321 κA [18%] TR * 8:52 ουκ f³⁵ A (88.6%) CP,HE,RP,TR,OC | ου γαρ κB,C,D,W (11.3%) NU | ουδε γαρ (0.1%)

ἔξω πάντας, καὶ† κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησεν λέγων, «Ἡ παῖς, ἐγείρου.»‡ 55 Καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56 Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

9

Jesus sends out the Twelve

1 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα* ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν· 2 καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας.† 3 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν—μήτε ράβδους‡ μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνά§ δύο χιτῶνας ἔχειν. 4 Καὶ εἰς ἦν* οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. 5 Καὶ ὅσοι

† 8:54 εκβαλων εξω παντας και f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR,OC | 134 C [1%] | 1324 A,W [19%] | — ϕ⁷⁵ κB,D [1.5%] NU | one other reading ‡ 8:54 εγειρου f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εγειρε κB,C,D [1.5%] NU | εγειραι [1%] * 9:1 δωδεκα f³⁵ ϕ⁷⁵ A,B,D,W [74%] HE,RP,NU | 1 μαθητας αυτου [15%] CP,TR,OC | 1 αποστολους κC [11%] † 9:2 τους ασθενουντας f³⁵ C,W (97.6%) CP,HE,RP,TR,OC | 1 ασθενεις κA,D (1.3%) [NU] | παντας 12 (0.7%) | four other readings (0.2%) | — B (0.1%) ‡ 9:3 ραβδους f³⁵ A [85%] CP,HE,RP,TR,OC | ραβδον κB,C,D,W [15%] NU § 9:3 ανα f³⁵ A,D,W (98.9%) CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — κB,C (1%) | long omission (0.1%) * 9:4 ην f³⁵ [15%] | 1 αν κA,B,C,D,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC,NU

ἐὰν† μὴ δέξωνται‡ ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ§ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε* εἰς μαρτύριον ἐπ’ αὐτούς.» ⁶ Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας, εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Herod is troubled

⁷ Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης† τὰ γινόμενα‡ ὑπ’ αὐτοῦ§ πάντα· καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται* ἐκ† νεκρῶν, ⁸ ὑπὸ τινων δὲ ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης εἷς‡ τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ⁹ Καὶ εἶπεν§ Ἡρώδης,* «Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν

† 9:5 εἰν f³⁵ ρ⁷⁵C [70%] CP,HE,RP,OC | αν κA,B,D,W [30%] TR,NU ‡ 9:5 δεξωνται f³⁵ D [66%] CP,HE,RP,TR,OC | δεχονται [20%] | δεχωνται κA,B,C,W [15%] NU | δεχονται [1%] § 9:5 και f³⁵ A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,C,D,W [2.5%] NU * 9:5 αποτιναξατε f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αποτινασσετε B [1%] NU | αποτινασσεται κ [0.5%] | εκτειναζατε (D) † 9:7 ο τετραρχης f³⁵ ρ⁷⁵A,B,D,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τετραρχης C,NU | — κ ‡ 9:7 γινομενα rell | γενομενα A [14%] § 9:7 υπ αυτου f³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,C(D) [1.5%] NU * 9:7 εγηγερται f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | ηγερθη ρ⁷⁵κB,C [4%] NU | ανεστη (D) † 9:7 εκ f³⁵ ρ⁷⁵κA,B,C(D)N,W [95.5%] HE,RP,TR,NU | 1 των [2.5%] OC | απο των [2%] CP ‡ 9:8 εις f³⁵ A,N,W [92%] CP,HE,RP,TR | τις κB,C [7%] OC,NU | — D [1%] § 9:9 και ειπεν f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ρ⁷⁵κB,C,D [4%] NU * 9:9 ηρωδης f³⁵ ρ⁷⁵κA,C,D,W [95%] CP,HE,RP,NU | ο 1 B,N [5%] TR,OC

οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ† ἀκούω τοιαῦτα;» Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Jesus feeds about 5,000 men

¹⁰ Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης‡ Βηθσαιῶδα. § ¹¹ Οἱ δὲ ὄχλοι, γνόντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ. Καὶ δεξάμενος* αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς† περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. ‡

¹² Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν, προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπον§ αὐτῷ, «Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες* εἰς τὰς κύκλω κώμας καὶ τοὺς† ἀγρούς, καταλύσωσιν καὶ εὔρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.»

¹³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, «Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.» Οἱ δὲ εἶπον,‡ «Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν

† 9:9 ἐγὼ f³⁵ A,D,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,C [5%] NU ‡ 9:10 τοπον ερημον πολεως καλουμενης f³⁵ C,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2134 A [4%] | 134 [0.5%] | 12 κ [0.5%] | πολιν καλουμενην ϕ⁷⁵ B [0.5%] NU | κωμην λεγομενην D | three other variants § 9:10 βηθσαιδα f³⁵ B,C [46%] CP,TR,OC,NU | βηθσαιδαν A,W [52%] HE,RP | βηδσαιδα ϕ⁷⁵ D,N [0.5%] | five further spellings [1%] | — κ * 9:11 δεξαμενος f³⁵ A,C,N(W) [93%] CP,HE,RP,TR,OC | αποδεξαμενος ϕ⁷⁵ κB,D [7%] NU † 9:11 αυτοις *rell* | 1 τα N [19%] ‡ 9:11 ιατο *rell* | ιασατο C [6%] OC § 9:12 ειπον *rell* | ειπαν NU * 9:12 απελθοντες f³⁵ N,W [95%] CP,HE,RP,TR | πορευθεντες ϕ⁷⁵ κA,B,C,D [5%] OC,NU † 9:12 τους f³⁵ A,C,D,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB [5%] NU ‡ 9:13 ειπον *rell* | ειπαν κB,C,D [1%] NU

πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι§ καὶ ἰχθύες δύο*— εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσομεν† εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα» 14 (ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι). Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, «Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας‡ ἀνὰ πεντήκοντα.» 15 Καὶ ἐποίησαν οὕτως, καὶ ἀνέκλιναν§ ἅπαντας. 16 Λαβῶν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι* τῷ ὄχλῳ. 17 Καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινου δώδεκα.

Jesus ministers on the basis of His impending death

“You are the Christ”

18 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί,† καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, «Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι;» 19 Οἱ

§ 9:13 πέντε αρτοι f³⁵ A,D,N [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κΒ [0.3%] NU | επτα 2 C | 1 αρτων W * 9:13 ιχθυες δυο f³⁵ κΑ,B,C,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 D,N [6%] TR † 9:13 αγορασομεν f³⁵ [30%] CP,OC | αγορασωμεν κΑ,B,C,D,N,W [70%] HE,RP,TR,NU ‡ 9:14 κλισιας f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ωσει κΒ,C,D [1.5%] [NU] § 9:15 ανεκλιναν f³⁵ (A)C,N(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | κατεκλιναν κ(B) [2.5%] NU | — D * 9:16 παρατιθεναι f³⁵ A,D,W [94%] CP,HE,RP,TR | παραθειναι ϖ⁷⁵ κΒ,C,N [3%] OC,NU | παραθηναι [3%] † 9:18 μαθηται *rell* | 1 αυτου N,W [13%]

δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, † «Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.»
 20 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς, «Ὑμεῖς δέ, τίνα με λέγετε εἶναι;» Ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος § εἶπεν, «Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.» 21 Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ εἰπεῖν* τοῦτο,
 22 εἰπὼν ὅτι «Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.» †

To gain is to lose, to lose is to gain

23 Ἐλεγεν δὲ πρὸς πάντας· «Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, † ἀπαρνησάσθω § ἐαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,* καὶ ἀκολουθείτω μοι. 24 Ὃς γὰρ ἐὰν † θέλῃ † τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν, ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ § τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.

† 9:19 ειπον *rell* | ειπαν ϕ⁷⁵ κ^{B,D} [0.3%] NU § 9:20 αποκριθεις δε πετρος f³⁵ W [71%] CP | 12 ο 3 A,D [27%] HF,RP,TR,OC | 321 ϕ⁷⁵ κ^{B,C} [1%] NU | 12 σιμων 3 N | six further variants [1%] * 9:21 ειπειν f³⁵ [77%] CP,HF,RP,TR | λεγειν (ϕ⁷⁵) κ^{A,B,C,D,W} [23%] OC,NU † 9:22 εγερθηναι f³⁵ ϕ⁷⁵ κ^{B,W} [85%] CP,HF,TR,OC,NU | αναστηναι A,C,D [15%] RP † 9:23 ελθειν f³⁵ [89%] CP,HF,RP,TR | ερχεσθαι ϕ⁷⁵ κ^{A,B,C,W} [11%] OC,NU | ερχεσθε D § 9:23 απαρνησασθω f³⁵ ϕ⁷⁵ κ^{B,C,W} [95.5%] CP,HF,RP,TR,OC | αρνησασθω κ^{A,D} [4.5%] NU * 9:23 αυτου f³⁵ C(D) [87%] CP,HF,RP | 1 καθ ημεραν ϕ⁷⁵ κ^{A,B,W} [13%] TR,OC,NU † 9:24 εαν f³⁵ κ^C [75%] CP,HF,RP | αν A,B,D,W [25%] TR,OC,NU † 9:24 θελη *rell* | θελει [19%] § 9:24 απολεση *rell* | απολεσει W [18%]

25 Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθεῖς; 26 Ὁς γὰρ ἂν* ἐπαισχυνηθῆ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. 27 Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς·† εἰσὶν τινες τῶν ὧδε‡ ἐστῶτων§ οἱ* οὐ μὴ γεύσονται† θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.»

Peter, John and James see the “Kingdom”

28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ‡ παραλαβὼν§ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. 29 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτόν, τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. 30 Καὶ ἰδοῦ, ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς* καὶ Ἡλίας· 31 οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον

* 9:26 αν *rell* | εαν C [12%] OC † 9:27 αληθως *rell* | 1 οτι \mathfrak{p}^{45} [19%] ‡ 9:27 ωδε \mathfrak{f}^{35} A,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτου \mathfrak{p}^{75} κB [0.5%] NU § 9:27 εστωτων \mathfrak{f}^{35} A,C,D,W [80%] CP,HE,RP | εστηκοτων κB [20%] TR,OC,NU * 9:27 οι *rell* | οιτινες A [13%] † 9:27 γεουσονται \mathfrak{f}^{35} \mathfrak{p}^{45} κA,B,C,D,W [60%] HE,RP,OC,NU | γεουσονται [40%] CP,TR ‡ 9:28 και \mathfrak{f}^{35} A,C,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — $\mathfrak{p}^{45,75v}$ κB [3%] § 9:28 παραλαβων \mathfrak{f}^{35} $\mathfrak{p}^{45,75}$ κA,B,C,D,N,W [95%] CP,HE,RP,NU | 1 του [5%] TR,OC * 9:30 μωσης \mathfrak{f}^{35} \mathfrak{p}^{45} A [75%] CP,HE,RP,TR | μωυσης κB,C,D,N,W [25%] OC,NU

τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλεν[†] πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ.

³² Ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνω· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. ³³ Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ’ αὐτοῦ, εἶπεν ὁ † Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· «Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι» καὶ «Ποιήσωμεν σκηναὺς τρεῖς· μίαν σοί, καὶ μίαν Μωσεῖ, § καὶ μίαν Ἥλίᾳ»—μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ³⁴ Ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίασεν* αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν[†] εἰς τὴν νεφέλην. ³⁵ Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου, ὁ ἀγαπητός. † Αὐτοῦ ἀκούετε.» ³⁶ Καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνήν, εὐρέθη ὁ § Ἰησοῦς μόνος. (Καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν

† 9:31 εμελλεν f³⁵ B [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ημελλεν p⁷⁵ αA,C,N,W [2%] NU | εμελλον p⁴⁵ | μελλει D | two other variants † 9:33 ο f³⁵ p^{45,75} αB,C,D,N [40%] CP,TR,OC,NU | — A,W [60%] HE,RP § 9:33 μιαν μωσει f³⁵ A,C [66%] CP,HF | 1 μωση p⁴⁵ [21%] RP | 1 μωσει B,D,N,W [6%] OC,NU | 1 μωση [4%] | 21 κ [2%] TR | μωση 1 [1%] | one other variant * 9:34 επεσκιασεν f³⁵ p⁴⁵ A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | επεσκιαζεν p⁷⁵ αB [1%] NU † 9:34 εκεινους εισελθειν f³⁵ p⁴⁵ A,D,N,W [95%] CP,HE,RP,TR | 21 [4%] OC | αυτους 2 C [0.3%] | 2 αυτους αB [0.3%] NU | 2 p⁷⁵ | two other variants † 9:35 αγαπητος f³⁵ A,C,N,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | εκλελεγμενος p^{45,75} αB [0.5%] NU | εκλεκτος [1%] | 1 εν ω ευδοκησα (D) [9.5%] § 9:36 ο f³⁵ W [50%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} αA,B,C,D [50%] NU

καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἔωράκασιν.)*

A violent demon

37 Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ,† κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. 38 Καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησεν‡ λέγων· «Διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπιβλεψον§ ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς ἐστίν μοι.* 39 Καὶ ἰδοῦ, πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ’ αὐτοῦ, συντριβὸν αὐτόν. 40 Καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν† αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.» 41 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ‡ ἀνέξομαι ὑμῶν; Προσάγαγε τὸν υἱόν σου ὧδε.»§ 42 Ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ

* 9:36 εωρακασιν f³⁵ κA [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εωρακαν B [3%] NU | εορακεν ρ⁴⁵ | εορακασιν C,W [4%] | εθεασαν D | two other variants † 9:37 εν τη εξης ημερα f³⁵ A,C [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 234 κB,W [2.5%] NU | της ημερας ρ⁴⁵ | δια της ηερας D ‡ 9:38 ανεβοησεν f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εβοησεν ρ^{45,75v} κB,C,D [2.5%] NU § 9:38 επιβλεπον f³⁵ κD,W [55%] TR,OC | επιβλεψαι ρ⁴⁵ A,B,C [45%] CP,HE,RP,NU * 9:38 εστιν μοι f³⁵ W [85%] CP,HE,RP,TR | 21 ρ^{45v} κA,B,C,D [15%] OC,NU † 9:40 εκβαλωσιν f³⁵ κA,B,C,W [96%] CP,HE,RP,OC,NU | εκβαλλωσιν [4%] TR | απαλλαξωσιν D ‡ 9:41 και rell | εως ποτε [18%] § 9:41 τον υιον σου ωδε f³⁵ A,C,W [97%] CP,HE,RP,OC | 4123 ρ⁷⁵ κB [3%] TR,NU | 123 D

συνεσπάραξεν. Ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ ἴασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ⁴³ Ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ.

Jesus foretells His death, again

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν* ὁ Ἰησοῦς,† εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ⁴⁴ «Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.» ⁴⁵ Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο· καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ’ αὐτῶν, ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

He who is least will be great

⁴⁶ Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ⁴⁷ Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν‡ τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου§ ἔστησεν αὐτὸ παρ’ ἐαυτῷ, ⁴⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν* ἐμὲ δέξηται δέχεται τὸν

* 9:43 ἐποίησεν f³⁵ W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐποιεῖ φ⁷⁵(κ)A,B,C,D [11%] NU † 9:43 ὁ ἰησοῦς f³⁵ A,C,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — φ⁷⁵(κ)B,D [3%] NU ‡ 9:47 ἰδων f³⁵ A,C,D,W [84%] CP,HE,RP,TR,OC | εἰδως φ^{75v}κB [15%] NU | γνους [1%] § 9:47 παιδίου f³⁵ κA,W [97.5%] HE,RP,TR,OC | παιδίον φ⁷⁵B,C,D [2.5%] CP,NU * 9:48 ἐαν f³⁵ A,C,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | αν φ⁴⁵B [3.5%] NU | — κ(D) | δ αν φ⁷⁵

ἀποστείλαντά με. Ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῶν† ὑπάρχων, οὗτός ἐσται‡ μέγας.»

49 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ § Ἰωάννης εἶπεν, «Ἐπιστάτα, εἶδομέν* τινα ἐπὶ† τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα‡ δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν§ αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.» 50 Καὶ εἶπεν* πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς, «Μὴ κωλύετε,† ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν‡ ὑπὲρ ἡμῶν§ ἔστιν.»

A Samaritan village

51 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως* αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ† ἐστήριξεν‡, § τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, 52 καὶ

† 9:48 υμων f³⁵ [20%] | υμιν ρ⁷⁵κA,B,C [79%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ημιν [1%] ‡ 9:48 εσται f³⁵ A,W [95%] CP,HE,RP,TR | εστιν ρ⁷⁵κB,C [4.5%] OC,NU | εστε D | εστιν ο ρ⁴⁵ § 9:49 ο f³⁵ κA [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}B(C)D,W [5.5%] NU * 9:49 ειδομεν *rell* | ιδομεν [12%] | ειδωμεν [4%] | ιδωμεν [3%] | two other variants † 9:49 επι f³⁵ A,C,D,W [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εν ρ^{45,75}κB [7.5%] NU ‡ 9:49 εκβαλλοντα *rell* | 1 τα [2%] TR § 9:49 εκωλυσαμεν f³⁵ A,C,D,W [99.3%] CP,HE,RP,TR,OC | εκωλυομεν ρ⁷⁵κB [0.7%] NU * 9:50 και ειπεν f³⁵ A,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ρ^{45,75}κB,C,D [3.5%] NU † 9:50 κωλυετε *rell* | 1 ου γαρ εστιν καθ υμων [2.5%] OC ‡ 9:50 ημων f³⁵ [80%] CP,HE,RP,TR | υμων ρ⁽⁴⁵⁾⁷⁵κA,B,C,D,W [20%] OC,NU § 9:50 ημων f³⁵ κA [81%] CP,HE,RP,TR | υμων ρ^{45,75}B,C,D,W [19%] OC,NU * 9:51 αναληψεως f³⁵ [99%] CP,HE,RP,TR,OC | αναλημψεως ρ⁴⁵κ(A)B,C,D,W [1%] NU † 9:51 αυτου f³⁵ κA,C,D(W) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}B [2%] NU ‡ 9:51 εστηριξεν f³⁵ κA,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εστηρισεν ρ^{45,75}B,C [1.5%] NU § 9:51 το προσωπον αυτου εστηριξεν *rell* | 4123 [3%] OC

ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου ἑαυτοῦ.* Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥστε† ἐτοιμάσαι αὐτῷ. ⁵³ Καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. ⁵⁴ Ἴδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,‡ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, εἶπον, «Κύριε, θέλεις εἰπωμεν§ πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ* οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς, ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν;»† ⁵⁵ Στραφεῖς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· «Οὐκ οἶδατε οἴου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς.‡ ⁵⁶ Ὁ γὰρ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι.»§ Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

The cost of discipleship

⁵⁷ Ἐγένετο δὲ* πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ, εἶπέν τις πρὸς αὐτόν, «Ἀκολουθήσω σοι

* 9:52 εαυτου f³⁵ A [40%] | αυτου ρ⁷⁵κΒ,C,D,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — ρ⁴⁵ † 9:52 ωστε f³⁵ A,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | ως ρ^{45,75}κΒ,NU ‡ 9:54 αυτου f³⁵ A,C,D,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}κΒ [2%] NU § 9:54 ειπωμεν *rell* | ειπομεν [17%] * 9:54 του *rell* | — [1.5%] OC † 9:54 ως και ηλιας εποιησεν f³⁵ A,C,D,W (97.3%) CP,HE,RP,TR,OC | 134 (1.8%) | — ρ^{45,75}κΒ (1%) NU ‡ 9:55 και ειπεν (λεγων 3.7%) ουκ οιδατε οιου (ποιου D 14.2% OC) πνευματος εστε υμεις (-υ. D 13.3%) f³⁵ (D) (73.2%) CP,HE,RP,TR(OC) | — ρ^{45,75}κΑ,B,C,W (26.8%) NU § 9:56 ο γαρ (-γ. 18.6% OC) υιος του ανθρωπου ουκ ηλθεν ψυχας ανθρωπων απολεσαι (αποκτειναι 9%) αλλα σωσαι f³⁵ (72.8%) CP,HE,RP,TR(OC) | — ρ^{45,75}κΑ,B,C,D,W (27.2%) NU * 9:57 εγενετο δε f³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 D [1%] | και ρ^{45,75}κΒ,C [2%] NU

ὅπου ἂν† ἀπέρχῃ, Κύριε.»‡ 58 Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Αἱ ἄλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.»§

59 Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον, «Ἀκολουθεῖ μοι.» Ὁ δὲ εἶπεν, «Κύριε,* ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου.» 60 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,† «Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε‡ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.»

61 Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος, «Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.» 62 Εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν,§ «Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ’ ἄροτρον,* καὶ βλέπων εἰς τὰ

† 9:57 αν f³⁵ p⁷⁵ κD,W [57%] CP,HE,RP,TR | εαν p⁴⁵ A,B,C [43%] OC,NU ‡ 9:57 κυριε f³⁵ A,C,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB(D) [1.5%] NU § 9:58 κληη *rell* | κλινει [32%] * 9:59 κυριε f³⁵ p^{45,75} κA,C,N,W,0181 [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,D [1%] † 9:60 ο ιησους f³⁵ A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,D,0181 [1%] NU ‡ 9:60 διαγγελλε f³⁵ p⁴⁵ κA,B,C,D,N,W [85%] HE,RP,TR,OC,NU | διαγγελε p⁷⁵ [15%] CP § 9:62 ο ιησους προς αυτον f³⁵ A,C,N,W [95%] CP,HE,RP,OC | 3412 κ [3.5%] TR[NU] | 34 [1%] | 12 αυτω (D) | 12 p^{45,75} B,0181 [0.3%] * 9:62 αροτρον *rell* | αρωτρον CP

ὀπίσω,† εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν‡ τοῦ Θεοῦ.»

10

Jesus sends out the Seventy

¹ Μετὰ δὲ ταῦτα, ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ* ἐτέρους ἐβδομήκοντα,† καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο‡ πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἔμελλεν§ αὐτὸς ἔρχεσθαι. ² Ἐλεγεν οὖν* πρὸς αὐτούς· «Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλη ἔργατας† εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

³ »Ἐπάγετε· ἰδοὺ, ἐγὼ‡ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. ⁴ Μὴ βαστάζετε

† 9:62 επιβαλων (επιβαλλων A,W) την χειρα αυτου επι αροτρον και βλεπων εις τα οπισω f³⁵ κ(A)C,N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 (επιβαλλων p⁷⁵0181) 23,5-11 p⁷⁵B,0181 [1%] NU | 9-11,87 επιβαλλων 2-6 p^{45v}D ‡ 9:62 εις την βασιλειαν f³⁵ A,C,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τη βασιλεια κB,0181 [1%] NU | εν τη βασιλεια p⁷⁵ [0.3%] * 10:1 και f³⁵ κA,C,D,W [99.4%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵B,0181 [0.6%] NU † 10:1 εβδομηκοντα f³⁵ κA,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δυο p⁷⁵B,D,0181 [1%] [NU] ‡ 10:1 δυο f³⁵ κA,C,D,N,W,0181 [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 11 B [12%] [NU] § 10:1 εμελλεν f³⁵ D [55%] CP,HE,RP,TR | ημελλεν κA,B,C,N,W,0181 [45%] OC,NU * 10:2 ουν f³⁵ A,N,W,0181 [95%] CP,HE,RP,TR,OC | δε κB,C,D [5%] NU † 10:2 εκβαλη εργατας f³⁵ κA,C,N,W [84%] CP,HE,RP,OC | εκβαλλη 2 [14.6%] TR | εκβαλει 2 [1%] | 21 (p⁷⁵)B,D,0181 [0.4%] [NU] ‡ 10:3 εγω f³⁵ C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,0181 [1%] NU

βαλάντιον,§ μὴ πήραν, μὴ* ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. ⁵ Εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε,† πρῶτον λέγετε, <Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.> ⁶ Καὶ ἐὰν μὲν‡ ἢ ἐκεῖ§ υἱὸς* εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται† ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μή γε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.‡ ⁷ Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ ἐστίν.§ Μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

⁸ »Καὶ εἰς ἣν δ' ἂν* πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται† ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν. ⁹ Καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς καὶ λέγετε αὐτοῖς, <Ἦγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.> ¹⁰ Εἰς ἣν δ' ἂν

§ 10:4 βαλαντιον f³⁵ [70%] HE,RP,TR | βαλλαντιον p⁷⁵ κA,B,C,D,N,W,0181 [30%] CP,OC,NU * 10:4 μη f³⁵ p⁷⁵ κB,D,0181 [26%] NU | μηδε A,C,W [74%] CP,HE,RP,TR,OC † 10:5 οικιαν εισερχησθε f³⁵ A,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εισερχεσθε [2.5%] | εισελθητε 1 p⁷⁵(κ)B(D)0181 [0.5%] NU | 1 εισελθητε C [1.5%] | two other variants [1%] ‡ 10:6 μεν f³⁵ 0181 [25%] TR | — p⁷⁵ κA,B,C,D,W [75%] CP,HE,RP,OC,NU § 10:6 η εκει f³⁵ κA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵B [0.3%] NU * 10:6 υιος f³⁵ p⁷⁵ A,B,C,D,W [97%] CP,HE,RP,OC,NU | ο 1 κ [3%] TR † 10:6 επαναπαυσεται f³⁵ A,C(W) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | επαναπαυσετε D [1%] | επαναπαησεται p⁷⁵ κB,0181,NU | three other variants ‡ 10:6 ανακαμπει *rell* | επανακαμψει OC § 10:7 εστιν f³⁵ A,C,D,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB [2.5%] NU * 10:8 δαν f³⁵ A [50%] CP,TR | αν p⁷⁵ κB,D,W [50%] HE,RP,OC,NU † 10:8 δεχωνται f³⁵ κA,B,C,D [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | δεχονται W [45%]

πόλιν εισέρχησθε, † καὶ μὴ δέχωνται § ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἶπατε·
 11 <Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν* κολληθέντα ἡμῖν ἐκ † τῆς πόλεως ὑμῶν † ἀπομασσόμεθα ὑμῖν. Πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς § ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.> 12 Λέγω* ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκεῖνῃ.

Jesus gives the example

13 »Οὐαὶ σοι, Χωραζίν, † οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδά· † ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο § αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι* μετενόησαν.
 14 Πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται

† 10:10 εισερχησθε f³⁵ A,W,0181 [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εισερχεσθε [5%] | εισελθητε p^{45v,75} κB,C,D [2.5%] NU
 § 10:10 δεχωνται f³⁵ p⁷⁵ κA,B,C,D,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | δεχονται [40%] * 10:11 τον rell | — CP † 10:11 εκ rell | απο [1%] OC † 10:11 υμων f³⁵ [79%] CP,HE,RP,TR | 1 εις τους ποδας p⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB,D [1%] NU | 1 εις τους ποδας ημων A,C(W) [20%] OC § 10:11 εφ υμας f³⁵ A,C,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,D,0181 [2%] NU * 10:12 λεγω f³⁵ p^{45,75} A,B,C,W [80%] CP,HE,RP,NU | 1 δε κD [20%] TR,OC † 10:13 χωραζιν f³⁵ N [35%] CP | χωραζειν [15%] | χοραζιν [29%] HE,RP,TR,OC,NU | χοραζειν p^{45,75} κA,B,C [20%] | χοραζαιν D | χορεζειν W | four other variants † 10:13 βηθσαιδα f³⁵ C(N) [81%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | βηθσαιδαν p⁴⁵ κW [15%] | βιθσαιδα [1.5%] | βηδσαιδα p⁷⁵ A,B [0.3%] | βεδσαιδα D | nine other variants [2%] § 10:13 εγενοντο f³⁵ A,C,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εγενηθησαν p⁴⁵ κB,D [2%] NU | εγεννηθησαν p⁷⁵ * 10:13 καθημεναι f³⁵ p⁴⁵ D [94%] CP,HE,RP,TR | καθημενοι p⁷⁵ κA,B,C,N,W [6%] OC,NU

ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. ¹⁵ Καὶ σύ, Καπερναοῦμ,†
ἢ † ἕως τοῦ§ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα,* ἕως† Ἄδου‡
καταβιβασθήσῃ.§

¹⁶ »Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ
ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν
ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.»

The Seventy return and report

¹⁷ Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ
χαρᾶς* λέγοντες, «Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια
ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου.»

¹⁸ Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· «Ἐθεώρουσθε τὸν Σατανᾶν
ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ¹⁹ Ἴδού,
δίδωμι† ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω
ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν
δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ
ἀδικήσῃ.‡ ²⁰ Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ

† **10:15** καπερναοῦμ **f**³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC |
καφαρναοῦμ **ϕ**^{45,75} κB,C,D [1%] NU † **10:15** ἢ **f**³⁵ A,C,N,W
[99%] CP,HE,RP,TR,OC | μὴ **ϕ**^{45,75} κB,D [1%] NU § **10:15** του
f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **ϕ**^{45,75} κB,C,D [1.5%]
NU * **10:15** ὑψωθεῖσα **f**³⁵ A,C,N,W [93.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
ὑψωθησα [5%] | ὑψωθηση **ϕ**^{45,75} κB,D [1.5%] NU † **10:15** εως
f³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,C,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 του **ϕ**⁷⁵ B [1.5%] NU
| 1 ο κ † **10:15** αδου *rell* | αιδου HF § **10:15** καταβιβασθηση
f³⁵ **ϕ**⁴⁵ κA,C,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | καταβηση **ϕ**⁷⁵ B,D
[0.5%] NU * **10:17** οι εβδομηκοντα μετα χαρας **f**³⁵ κC,N,W
[97%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 A [2%] | 12 δυο 34 **ϕ**^{45,75} B,D [1%]
[NU] † **10:19** διδωμι **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵ A,D,N [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC
| δεδωκα **ϕ**⁷⁵ κB,C,W [2.5%] NU † **10:19** αδικηση *rell* |
αδικησει κA,D,W [20%]

πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη* ἐν τοῖς οὐρανοῖς.»

Jesus worships His Father

21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς† καὶ εἶπεν· «Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυσας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. Naί, ὁ Πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία‡ ἔμπροσθέν σου.»

22 Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν· Ὡς «Πάντα μοι παρεδόθη* ὑπὸ τοῦ Πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει† τίς ἐστὶν ὁ Υἱὸς εἰ μὴ ὁ Πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ Πατήρ εἰ μὴ ὁ Υἱός, καὶ ὃ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ Υἱὸς ἀποκαλύψει.»

23 Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν· «Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. 24 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ

§ 10:20 δε *rell* | 1 μαλλον [3%] TR * 10:20 εγραφη f³⁵ p^{45v} A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εγγεγραπται p⁷⁵ xB [1%] NU | three other variants † 10:21 τω πνευματι ο ιησους f³⁵ A,W (92.7%) CP,HE,RP,TR,OC | εν 1234 (0.2%) | 34 εν 12 (N) (2.4%) | 12 (0.6%) | 34 (0.5%) | εν 12 p^{45v} (0.1%) | 121 αγιω 34 C (2.8%) | 121 αγιω p⁷⁵ B | εν 121 αγιω xD (0.2%) [NU] | three other readings (0.3%) ‡ 10:21 εγενετο ευδοκια f³⁵ xA,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p^{45v,75} B,C [1%] NU § 10:22 και στραφεις προς τους μαθητας ειπεν f³⁵ A,C,N,W (77.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 12345 αυτου 6 (11.7%) | — p^{45,75} xB,D (9.4%) NU | longer omissions (1.2%) (The TR underlying the AV and NKJV omits the clause.) * 10:22 μοι παρεδοθη f³⁵ p⁷⁵ xA,B,C,D,N,W [95%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 [1%] TR | 1 παρεδωθη [3%] | 1 παραδεδοται [1%] † 10:22 γινωσκει *rell* | επιγινωσκει C [8%] OC

προφηῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, † καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.»

How to inherit eternal life

25 Καὶ ἰδοῦ, νομικός τις ἀνέστη, ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ § λέγων, «Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;» 26 Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· «Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; Πῶς ἀναγινώσκεις;» 27 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς* καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς † σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος † σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας § σου, καί, τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.»* 28 Εἶπεν δὲ αὐτῷ, «Ὅρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήση.» 29 Ὁ δέ, θέλων δικαιοῦν † ἐαυτόν, εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, «Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον;»

The good Samaritan

† 10:24 εἶδον *rell* | εἶδαν B [0.2%] NU | ἰδαν ϕ⁷⁵ κC,N [0.5%] | ἰδον [6%] § 10:25 καὶ f³⁵ A,C,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB [0.5%] NU * 10:27 τῆς f³⁵ κA,C,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϕ⁷⁵ B [1.5%] | τη (D) † 10:27 ἐξ ολης τῆς ψυχῆς f³⁵ A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ολη τη ψυχῆ ϕ^{45v,75} κB,D [1%] NU † 10:27 ἐξ ολης τῆς ἰσχυος f³⁵ A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ολη τη ἰσχυι ϕ⁷⁵ κB,D [1%] NU § 10:27 ἐξ ολης τῆς διανοιας f³⁵ A,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ολη τη διανοια ϕ⁷⁵ κB [1%] NU | — D * 10:27 σεαυτον *rell* | εαυτον A,N [20%] OC † 10:29 δικαιοουν f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | δικαιοσαι ϕ^{45v,75} κB,C(D) [1.5%] NU

30 Ὑπολαβὼν δὲ † ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχώ, καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες § αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα.* 31 Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρήλθεν. 32 Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης, γενόμενος † κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν † ἀντιπαρήλθεν. 33 Σαμαρείτης § δέ τις, ὁδεύων, ἦλθεν κατ' αὐτόν, καὶ ἰδὼν αὐτόν* ἐσπλαγχνίσθη. 34 καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ, ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον· ἐπιβιάσας δὲ αὐτόν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος, ἤγαγεν αὐτόν † εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35 Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, † ἐκβαλὼν δύο δηνάρια, ἔδωκεν § τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ,* ᾠμιελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅ τι ἂν

† 10:30 δε f³⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | —
 ρ⁷⁵κB,C,NU § 10:30 εκδυσαντες *rell* | εξεδυσαν [30%]
 * 10:30 τυγχανοντα f³⁵ A(C)N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | —
 ρ^{45,75}κB,D [2.5%] NU † 10:32 γενομενος f³⁵ ρ⁴⁵A,C,D,N,W
 [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ρ⁷⁵B [2.5%] (Aleph omits
 the whole verse.) † 10:32 ιδων *rell* | 1 αυτον A,D [15%]
 § 10:33 σαμαρειτης *rell* | σαμαριτης κC,D,W [3.5%] |
 σαμαρειτις [13%] | two other variants N [0.5%] * 10:33
 αυτον f³⁵ A,C,D,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}κB [2%]
 NU † 10:34 αυτον *rell* | — [6%] CP † 10:35 εξελθων
 f³⁵ A(C)W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}κB,D [3.5%] NU
 § 10:35 δυο δηναρια εδωκεν f³⁵ κA,C [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 312 ρ^{45,75}B,NU | 213 D * 10:35 αυτω f³⁵ κA,C,W [97%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}B,D [3%] NU

προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι.» ³⁶ Τίς οὖν† τούτων τῶν τριῶν πλησίον, δοκεῖ σοι,‡ γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς;» ³⁷ Ὁ δὲ εἶπεν, «Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ.» Εἶπεν οὖν§ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, «Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.»

Martha and Mary

³⁸ Ἐγένετο δὲ ἐν* τῷ πορεύεσθαι αὐτούς, καὶ† αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά. Γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.‡ ³⁹ Καὶ τῆδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία,§ ἡ * καὶ παρακαθίσασα† παρὰ‡ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ§ ἤκουεν τῶν

† 10:36 οὖν f³⁵ A,C(D)W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ^{45,75} κB [1.5%] NU ‡ 10:36 πλησιον δοκει σοι f³⁵ ϕ⁷⁵ κA,B,C,W [94%] CP,HE,RP,OC,NU | 231 ϕ⁴⁵ D [6%] TR § 10:37 οὖν f³⁵ A,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | δε ϕ^{45,75} κB,C,D [9%] NU * 10:38 εγενετο δε εν f³⁵ A,C,D,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 32 ϕ^{45,75} κB [1.5%] NU † 10:38 και f³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κB(D) [1%] NU ‡ 10:38 εις τον οικον αυτης f³⁵ A,D,W [99.2%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 την οικιαν κC (0.4%) | — ϕ^{45,75} B,NU | three other variants (0.2%) § 10:39 μαρια f³⁵ ϕ⁴⁵ A,B,D [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μαριαμ ϕ⁷⁵ κC,W [1.5%] NU * 10:39 η f³⁵ A,B,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϕ^{45,75} κ [0.5%] † 10:39 παρακαθισασα f³⁵ ϕ⁴⁵ D(W) [73%] CP,HE,RP,TR,OC | παρακαθησασα [26.5%] | παρακαθεσθεισα ϕ⁷⁵ (κ)A,B,C [0.5%] NU ‡ 10:39 παρα f³⁵ ϕ⁴⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | προς ϕ⁷⁵ κB,C [0.5%] NU § 10:39 ιησου f³⁵ ϕ^{45,75} A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | κυριου κB,C,D [1%] NU

λόγων* αὐτοῦ. 40 Ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· «Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπεν† διακονεῖν; Εἶπε οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται.» 41 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ·‡ «Μάρθα, Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ§ περὶ πολλά, 42 ἐνὸς δὲ ἐστὶν χρεία. Μαρία* δὲ† τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ'‡ αὐτῆς.»

11

A model prayer

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο εἶπεν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, «Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.» 2 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· «Ὅταν προσεύχησθε* λέγετε· Πάτερ

* 10:39 των λογων f³⁵ [37%] CP | τον λογον p^{45,75} κA,B,C(D)W [63%] HE,RP,TR,OC,NU † 10:40 κατελιπεν f³⁵ p^{45,75} κ(D) [70%] CP,TR,OC,NU | κατελειπεν A,B,C [30%] HE,RP | ενκατελιπεν W ‡ 10:41 ο ιησους ειπεν αυτη f³⁵ D [40%] CP | 3412 AC,W [59%] HE,RP,TR,OC | 341 κυριος p⁷⁵ κB [1%] NU | 1 κυριος 34 p⁴⁵ § 10:41 τυρβαζη f³⁵ A [89%] CP,HE,RP,TR,OC | τυρβαζει [10%] | θορυβαζη p^{45,75} κB,C(D)W [1%] NU * 10:42 μαρια f³⁵ κA,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μαριαμ p⁷⁵ B [0.5%] NU † 10:42 δε f³⁵ A,C,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | γαρ p⁷⁵ κB [6%] NU | — D ‡ 10:42 απ f³⁵ p⁷⁵ A,C,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [0.4%] NU * 11:2 προσευχησθε *rell* | προσευχεσθε p⁷⁵ A [10%] | προσευχεσθαι C,W [5%]

ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,† ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. Ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῶ‡ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.§ 3 Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ’ ἡμέραν· 4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν* παντὶ† ὀφείλουσι ἡμῖν. Καί, μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.»‡

A request at midnight

5 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἶπη§ αὐτῷ, <Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, 6 ἐπειδὴ φίλος* παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ>· 7 κάκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἶπη, <Μὴ μοι κόπους παρέχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ’ ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι>; 8 Λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει

† 11:2 ἡμων ο εν τοις ουρανοις f³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ [1%] NU ‡ 11:2 γεννηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω f³⁵ κA,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵Β [1%] NU § 11:2 και επι της γης f³⁵ [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 124 (κ)A,C,D,W [7%] | — ϣ⁷⁵Β [1%] NU * 11:4 αφιεμεν f³⁵ κ [74%] CP,HE,RP,TR,OC | αφιομεν ϣ⁷⁵A,C [21%] NU | αφιομεν B,D,W [0.5%] | αφιωμεν [4%] | four other variants † 11:4 παντι *rell* | 1 τω [8%] OC ‡ 11:4 αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου f³⁵ A,C,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ [1%] NU § 11:5 ειπη *rell* | ερει A,D,W [22%] OC * 11:6 φιλος f³⁵ C [70%] CP,HE,RP | 1 μου ϣ⁷⁵κA,B,W [30%] TR,OC,NU | μοι D

αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον,† διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσον‡ χρήζει.

9 »Κἀγὼ ὑμῖν λέγω· αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται§ ὑμῖν. 10 Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.* 11 Τίνα δὲ† ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσῃ‡ αὐτῷ;§ Ἦ καὶ* ἰχθύν, μὴ† ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ;‡ 12 Ἦ καὶ ἐὰν§ αἰτήσῃ* ὄον, μὴ† ἐπιδώσῃ αὐτῷ σκορπίον; 13 Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὑπάρχοντες,‡§ οἴδατε

† 11:8 αὐτου φιλον f³⁵ [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p^{45,75} κB,C [2.5%] NU | 1 φιλος W [1%] | αυτον 2 A,D [4%] ‡ 11:8 οσον f³⁵ (D) [87%] CP,HE,RP | οσων p^{45,75} κA,B,C,W [13%] TR,OC,NU § 11:9 ανοιγησεται f³⁵ p⁷⁵ κA,B,C [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ανοιχθησεται D,W [40%] * 11:10 ανοιγησεται f³⁵ C [50%] CP,HE,RP,TR[NU] [ανυγησεται (κ)p⁴⁵] | ανοιχθησεται A(W) [50%] OC | ανοιγεται p⁷⁵ B,D † 11:11 δε f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR | 1 εξ p⁽⁴⁵⁾⁷⁵ κA,B,C,D,W [22%] OC,NU ‡ 11:11 επιδωσει *rell* | δωσει CP § 11:11 αρτον μη λιθον επιδωσει αυτω f³⁵ κA,C(D)W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} B [0.2%] NU * 11:11 η και f³⁵ A(C)D,W [88%] CP,HE,RP,OC | ει 2 [10%] TR | 1 κ [2%] | — p^{45,75} B [0.2%] NU † 11:11 μη f³⁵ κA,C,D,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | και p^{45,75} B,NU ‡ 11:11 επιδωσει αυτω f³⁵ p⁴⁵ κA,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵ B,D [0.5%] NU § 11:12 εαν f³⁵ p⁴⁵ (C)(D) [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αν A,W [6%] | — p⁷⁵ κB [1.5%] NU * 11:12 αιτηση f³⁵ (p⁴⁵)W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | αιτησει p⁷⁵ κA,B(C)(D) [10%] NU † 11:12 μη f³⁵ κA(C)(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} B [1%] NU ‡ 11:13 υπαρχοντες *rell* | οντες κD [15%] § 11:13 πονηροι υπαρχοντες *rell* | 21 OC

δόματα ἀγαθὰ* διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ† δώσει Πνεῦμα Ἅγιον‡ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.»

A divided house

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν§ κωφόν. Ἐγένετο δέ, τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος, ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν* οἱ ὄχλοι. 15 Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον, «Ἐν Βεελζεβούλ,† ἄρχοντι τῶν δαιμονίων, ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.»‡ 16 Ἄτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ.§

17 Αὐτὸς δέ, εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα,* εἶπεν αὐτοῖς· «Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα† ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ‡

* 11:13 δοματα αγαθα f³⁵ p⁷⁵ κA,B,C,D,W [97%] HF,RP,OC,NU | 21 p⁴⁵ [3%] CP,TR † 11:13 ο εξ ουρανου f³⁵ A,B(C)D,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC[NU] | 23 p⁷⁵ κ [2%] | 1 ουρανιος p⁴⁵ ‡ 11:13 αγιον *rell* | αγαθον p⁴⁵ [1.5%] OC § 11:14 και ουτο ην f³⁵ C,W (93.9%) CP,HF,RP,TR,OC[NU] | 1 αυτω 3 (3.9%) | 1 αυτον 3 (0.2%) | — p^{45,75} κA,B (1.6%) | six other variants D (0.4%) * 11:14 εθαυμασαν *rell* | εθαυμαζον [1%] OC † 11:15 βεελζεβουλ f³⁵ D,N [82%] CP,HF,RP,TR | 1 τω p^{45,75} κB,C,W [18%] OC,NU | 1 των A ‡ 11:15 δαιμονια *rell* | 1 ο δε (και 9%) αποκριθεις ειπεν (-1234 3%) πως δυναται σατανας σαταναν εκβαλλειν (εκβαλειν D 1%) A(D) [22%] § 11:16 παρ αυτου εζητουν (επεζητουν 4%) εξ ουρανου f³⁵ N,W [96%] CP,HF,RP,TR,OC | 45312 p^{45,75} κA,B,C,D [2.5%] NU | at least eight further variants [1.5%] * 11:17 αυτων τα διανοηματα f³⁵ p⁷⁵ κB,C,D,N,W [92%] HF,RP,TR,OC,NU | 231 p⁴⁵ A [8%] CP † 11:17 διαμερισθεισα f³⁵ p⁷⁵ (κA)B(D) [80%] HF,RP,TR,OC,NU | μερισθεισα (p⁴⁵)C,N,W [20%] CP ‡ 11:17 επι *rell* | επ C,D [17%]

οἶκον πίπτει. 18 Εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ’ ἑαυτὸν διεμερίσθη, § πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;—ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με* τὰ δαιμόνια. 19 Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; † Διὰ τοῦτο κριταὶ αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται. ‡ 20 Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ § ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ’ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

21 »Ὅταν ὁ ἰσχυρός, καθωπλισμένος, φυλάσση* τὴν ἑαυτοῦ ἀυλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 22 Ἐπὰν δὲ ὁ † ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθῶν, νικήσῃ ‡ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ’ ἣ ἐπεποιθεῖ, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν.

23 »Ὁ μὴ ὦν μετ’ ἐμοῦ κατ’ ἐμοῦ ἐστὶν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ’ ἐμοῦ σκορπίζει.

An empty house

24 »Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι’ ἀνύδρων

§ 11:18 διεμερισθη f³⁵ ϕ⁷⁵ A,B,D,N [81%] HE,RP,TR,OC,NU |
 εμερισθη ϕ⁴⁵ κC,W [19%] CP * 11:18 εκβαλλειν με rell | 21
 OC † 11:19 εκβαλλουσιν rell | εκβαλουσιν N,W [17%] OC |
 εκβαλλωσιν [3.5%] ‡ 11:19 κριται αυτοι υμων εσονται f³⁵
 [18%] | 2134 A,C,W [30%] OC | 1324 [52%] CP,HE,RP,TR | 2314
 ϕ⁷⁵ B,D,NU | 2143 κ | 2341 N | 2431 ϕ⁴⁵ § 11:20 θεου
 f³⁵ ϕ⁴⁵ κA,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εγω ϕ⁷⁵ B,C(D),N [6%]
 [NU] * 11:21 φυλασση rell | φυλασσει D [20%] † 11:22
 ο f³⁵ A,C,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ^{45,75} κB,D [1.5%] NU
 ‡ 11:22 νικηση rell | νικησει W [18%]

τόπων ζητοῦν ἀνάπασιν· καὶ μὴ εὐρίσκουσ[§] λέγει, «Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.»²⁵ Καὶ ἐλθὼν* εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.²⁶ Τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα, πονηρότερα ἑαυτοῦ,† καὶ ἐλθόντα‡ κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων.»

True blessedness

²⁷ Ἐγένετο δέ,§ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν* ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, «Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὐς ἐθήλασας.»²⁸ Αὐτὸς δὲ εἶπεν, «Μενοῦν γε,† μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.»‡

Jonah is a sign

²⁹ Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισομένων, ἤρξατο λέγειν· «Ἡ γενεὰ αὕτη§ πονηρὰ ἐστίν. Σημεῖον

§ 11:24 ευρισκων f³⁵ κA,C,D(W) [70%] HF,RP,TR,OC | ευρισκων ϖ⁴⁵ [27%] CP | 1 τοτε ϖ⁷⁵B [3%] [NU] * 11:25 ελθων f³⁵ ϖ⁷⁵κA,B,W [62%] HF,RP,TR,OC,NU | ελθων ϖ⁴⁵C,D [38%] CP † 11:26 επτα ετερα πνευματα πονηροτερα εαυτου f³⁵ A,C(D)W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 23451 ϖ⁷⁵κB [1.5%] NU ‡ 11:26 ελθοντα f³⁵ [70%] HF,RP | εισελθοντα ϖ⁷⁵κA,B,C,D,W [30%] CP,TR,OC,NU § 11:27 εγενετο δε *rell* | και 1 CP * 11:27 γυνη φωνην f³⁵ A,C(D)W [99.7%] CP,HF,RP,TR,OC | 21 ϖ⁷⁵κB [0.3%] NU † 11:28 γε f³⁵ C,D [95%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵κA,B,W [5%] NU ‡ 11:28 αυτον f³⁵ [82%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵A,B,C,D,W [18%] NU | τον λογον του θεου κ § 11:29 αυτη f³⁵ C,W [93.5%] CP,HF,RP,TR | 1 γενεα ϖ⁷⁵κA,B,D [6.5%] OC,NU

ἐπιζητεῖ,* καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.† 30 Καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις,‡ οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.§ 31 Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος,* καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Σολομῶνος† ὤδε. 32 Ἄνδρες Νινευῖ‡ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινουῖσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὤδε.

Light inside the body

33 »Οὐδεὶς δὲ§ λύχνον ἄψας, εἰς κρυπτήν*

* 11:29 ἐπιζητεῖ f³⁵ C,D,W [95%] CP,HE,RP,TR | ζητεῖ p^{45v,75}α,Β [5%] OC,NU † 11:29 του προφητου f³⁵ A,C,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75}α,Β,D [1%] NU ‡ 11:30 σημειον τοις νινευιταις f³⁵ (p^{45v})A(D)(W) [86%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 νηνευιταις [12%] | 231 C [1.5%] NU | 2 νινευειταις 1 p⁷⁵α,Β § 11:30 ταυτη *rell* | 1 σημειον [1.5%] OC * 11:31 σολομωνος f³⁵ p^{45,75}α,Β,D [72%] CP,HE,RP,NU | σολομονος [8%] | σολομωντος C,W [19%] TR,OC | five other spellings [1%] † 11:31 σολομωνος f³⁵ p^{45,75}α,Β,D,W [70%] CP,HE,RP,NU | σολομονος [10%] | σολομωντος C [20%] TR,OC | three other spellings [0.5%] ‡ 11:32 νινευι f³⁵ [32%] CP,RP,TR,OC | νινευη [16%] HF | νηνευι [2%] | νινευιται A,C [35%] NU | νηνευιται [6%] | νινευηται [3.5%] | νινευειται p^{45,75}α,Β,W | seven other spellings [5%] (D omits verse) § 11:33 δε f³⁵ A,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75}α,Β,C,D [12%] NU * 11:33 κρυπτην f³⁵ p⁷⁵α,Β,C,D,W [85%] CP,HE,RP,OC,NU | κρυπτον p⁴⁵ [15%] TR

τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον,† ἀλλ' ἐπὶ τὴν
 λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος‡
 βλέπωσιν. 34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν
 ὁ ὀφθαλμός.§ Ὅταν οὖν* ὁ ὀφθαλμός σου
 ἀπλοῦς ἦ,† ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν‡
 ἐστιν.§ Ἐπὰν δὲ πονηρὸς ἦ, καὶ τὸ σῶμά σου
 σκοτεινόν.* 35 Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν
 σοὶ σκότος ἐστίν. 36 Εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
 φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος† σκοτεινόν, ἔσται
 φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῆ ἀστραπῆ
 φωτίζῃ σε.»

Jesus derides scribes and Pharisees

37 Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι,‡ ἡρώτα§ αὐτὸν
 Φαρισαῖός τις* ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ.
 Εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. 38 Ὁ δὲ Φαρισαῖος,
 ιδὼν, ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη

† 11:33 ουδε υπο τον μοδιον f³⁵ κA,B,C,D,W [97.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϣ^{45,75} [2.5%] ‡ 11:33 φεγγος
 f³⁵ ϣ⁴⁵A,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | φως ϣ⁷⁵κB,C,D [10%]
 NU § 11:34 οφθαλμος f³⁵ [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 σου
 ϣ^{45,75}κA,B,C,D,W [2%] NU * 11:34 ουν f³⁵ A,C [94%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ^{45,75}κB,D,W [6%] NU † 11:34 η f³⁵ C,D
 [35%] CP | 1 και ϣ^{45,75}κA,B,W [65%] HE,RP,TR,OC,NU ‡ 11:34
 φωτεινον *rell* | φωτινον ϣ⁷⁵κA,C,D,W [18%] § 11:34 εστιν
rell | εσται ϣ⁴⁵ [15%] * 11:34 σκοτεινον *rell* | 1 εστιν D
 [4.5%] | 1 εσται ϣ⁴⁵ [24%] † 11:36 τι μερος f³⁵ κ [81%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵A,B,W [17%] NU | 2 C [1.5%] | μελος
 1 ϣ⁴⁵ (D omits verse) ‡ 11:37 λαλησαι *rell* | 1 αυτον ταυτα
 [6.5%] OC | 1 αυτον A [1%] § 11:37 ηρωτα f³⁵ ϣ⁴⁵C [93%]
 CP,HE,RP,TR,OC | ερωτα ϣ⁷⁵κA,B,W [7%] NU | — D * 11:37
 τις f³⁵ A,C(D)W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ^{45,75}κB [2%] NU

πρὸ τοῦ ἀρίστου. ³⁹ Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· «Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἕξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἕσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ⁴⁰ Ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἕξωθεν καὶ τὸ ἕσωθεν ἐποίησεν; ⁴¹ Πλήν, τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα† καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.‡

⁴² »Ἄλλ' ἢ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἠδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα* ἔδει ποιῆσαι, κάκεῖνα μὴ ἀφιέναι.† ⁴³ Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. ⁴⁴ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί,‡ ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι§ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.»

Jesus derides lawyers

† 11:41 παντα *rell* | απαντα φ^{75} [3%] OC ‡ 11:41 εστιν *rell* | εσται φ^{45} [7.5%] OC § 11:42 αλλ f^{35} A,C [65%] CP,HE,RP,TR,OC | αλλα $\varphi^{45,75}$ κB,D,W [35%] NU * 11:42 ταυτα f^{35} κA(D)W [85%] CP,HE,RP,TR | 1 δε $\varphi^{45,75}$ B,C [15%] OC,NU † 11:42 αφιεναι f^{35} C,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αφειναι φ^{45} κ [1.5%] | παρειναι φ^{75} B [1%] NU | παραφιεναι A | — (D) ‡ 11:44 γραμματεις και φαρισαιοι υποκριται f^{35} A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — $\varphi^{45,75}$ κB,C [1%] NU | 123 D § 11:44 ανθρωποι f^{35} φ^{75} A(D)W [95%] CP,HE,RP,OC | 1 οι κB,C [5%] TR[NU]

45 Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, «Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις.» 46 Ὁ δὲ εἶπεν· «Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψάυετε τοῖς φορτίοις. 47 Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48 Ἄρα μαρτυρεῖτε* καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα.† 49 Διὰ τοῦτο καὶ <ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ> εἶπεν· <Ἀποστελῶ εἰς αὐτούς προφῆτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν,>‡ 50 ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυνόμενον§ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, 51 ἀπὸ τοῦ* αἵματος Ἄβελ† ἕως τοῦ‡ αἵματος Ζαχαρίου, τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου. Ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται

* 11:48 μαρτυρεῖτε f³⁵ ρ⁷⁵A,C,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μαρτυρες εστε κB [0.5%] NU † 11:48 αυτων τα μνημεια f³⁵ A,C,W (96.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 12 μνηματα (0.3%) | 231 (1%) | 213 (0.3%) | τους ταφους 1 (1.1%) | — ρ⁷⁵κB,D (0.6%) NU | two other variants (0.2%) ‡ 11:49 εκδιωξουσιν f³⁵ A,D,W [87%] CP,HE,RP,TR,OC | διωξουσιν ρ⁷⁵κB,C [13%] NU § 11:50 εκχυνομενον f³⁵ ρ⁷⁵ [94%] CP,HE,RP,TR,OC | εκχυννομενον κA,C,D,W [5%] | εκκεχυμενον ρ^{45v}B [1%] NU * 11:51 του f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}κB,C,D [1%] NU † 11:51 αβελ rell | 1 του δικαιου [22%] ‡ 11:51 του f³⁵ A,C,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,D [2.5%] NU

ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. ⁵² Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, § καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.»

⁵³ Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτούς,* ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς συνέχειν † καὶ ἀποστοματίζειν ‡ αὐτὸν περὶ πλειόνων, ⁵⁴ ἐνεδρεύοντες αὐτόν, ζητοῦντες § θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.*

12

Beware of hypocrisy

¹ Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε* καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· «Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. †

§ 11:52 εισηλθετε f³⁵ [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εισηλατε p^{45,75} αA,B,C,D,W [8%] NU * 11:53 λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους f³⁵ A(D)W [98%] CP,HE,RP,TR | 123564 [1%] OC | κακειθεν εξελθοντος (εξελθοντες p⁷⁵) αυτου p^{45v(75)} αB,C [1%] NU † 11:53 συνεχειν f³⁵ [26%] CP | ενεχειν p⁷⁵ αA,B,W [70%] HE,RP,TR,OC,NU | εχειν p⁴⁵ D [2.5%] | επεχειν C | — [1%] ‡ 11:53 αποστοματιζειν *rell* | αποστομιζειν [15%] § 11:54 αυτον ζητουντες f³⁵ A,C,W [90%] CP,HE,RP,OC | αυτω 2 [3%] | 1 και 2 [6%] TR | 1 p^{45,75} B [1%] NU | 2 (D) | — κ * 11:54 ινα κατηγορησωσιν αυτου f³⁵ C [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 κατηγορησουσιν 3 A,W [2%] | 1 ευρωσιν κατηγορησαι 3 D | — p^{45,75} αB [1.5%] NU * 12:1 ωστε *rell* | ως [1%] OC † 12:1 των φαρισαιων ητις εστιν υποκρισις f³⁵ p⁴⁵ αA,C,D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 34512 p⁷⁵ B [0.3%] NU

2 Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 Ἄνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐρανὸν ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις[‡] κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων.

Don't fear assassins

4 »Λέγω δὲ ὑμῖν, τοῖς φίλοις μου· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων[§] τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχόντων περισσότερόν* τι ποιῆσαι. 5 Ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε —φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἐξουσίαν ἔχοντα[†] ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. 6 Οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται[‡] ἄσσαριων δύο; Καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλεησμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. 7 Ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἡρίθμηνται. Μὴ οὖν[§] φοβεῖσθε· πολλῶ* στρουθίων διαφέρετε.[†]

You confess Christ, He'll confess you!

[‡] 12:3 ταμειοις *rell* | ταμειοις [14%] CP | ταμιοις κA,W [5%] § 12:4 αποκτενοντων f³⁵ D,W [68%] CP,HE,RP | αποκτενοντων κA [23%] OC | αποκτεινοντων ϕ^{45,75}B [9%] TR,NU * 12:4 περισσοτερον *rell* | περισσων A,D [10%] † 12:5 εξουσιαν εχοντα f³⁵ ϕ⁴⁵ [83%] CP,HE,RP,TR | 21 ϕ⁷⁵κA,B,D,W [17%] OC,NU ‡ 12:6 πωλειται f³⁵ ϕ⁴⁵D,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πωλειτε A [4%] | πωλουνται ϕ⁷⁵κB [1.5%] NU § 12:7 ουν f³⁵ κA,D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ^{45,75}B [1%] NU * 12:7 πολλω f³⁵ [15%] CP | πολλων ϕ^{45,75}κA,B(D)Q,W [85%] HE,RP,TR,OC,NU † 12:7 διαφερετε f³⁵ ϕ^{45,75}κA,B,Q,W [84%] HE,RP,TR,OC,NU | 1 υμεις D [16%] CP

8 »Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἔμοι ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ[‡] ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. 9 Ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. 10 Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. 11 Ὅταν δὲ προσφέρωσιν[§] ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε* πῶς ἢ τί ἀπολογήσεσθε,[†] ἢ τί εἶπητε. 12 Τὸ γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.»

Beware of materialism

13 Εἶπεν δὲ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου,[‡] «Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.»[§] 14 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀνθρωπε, τίς με κατέστησεν δικαστὴν

[‡] 12:8 αὐτω *rell* | εαυτω CP § 12:11 προσφερωσιν f³⁵ A,Q,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | εισφερωσιν ϕ⁴⁵⁽⁷⁵⁾κB [3.5%] NU | προσφερουσιν [4.5%] | φερωσιν D * 12:11 μεριμνατε f³⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | μεριμνησητε κB,Q [6%] NU | προσμεριμνατε D | μεριμνη μη μεριμνησητε ϕ⁷⁵ † 12:11 απολογησεσθε f³⁵ [35%] CP | απολογησησθε ϕ^{45v,75}κA,B,D,N,Q [63%] HE,RP,TR,OC,NU | απολογησασθε [1.5%] | απολογησεσθαι W ‡ 12:13 αὐτω εκ του οχλου f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϕ⁷⁵κB,Q [1%] NU § 12:13 μετ εμου την κληρονομιαν *rell* | 3412 [2%] OC

ἡ μεριστήν* ἐφ' ὑμᾶς;» 15 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, «Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς† πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ‡ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.»§

Parable of a rich fool

16 Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· «Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, <Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου;> 18 Καὶ εἶπεν· <Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά* μου† καὶ τὰ ἀγαθὰ μου. 19 Καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.> 20 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· <Ἄφρον,‡ ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας, τίτι

* 12:14 δικαστην η μεριστην f³⁵ A,N,Q,W (93.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 321 (1.5%) | κριτην 23 ρ⁷⁵κB (2.1%) NU | αρχοντα και 3 (1%) | αρχοντα και 1 (0.2%) | αρχοντα και 123 (0.7%) | 1 (0.7%) | κριτην D | four other variants (0.2%)
 † 12:15 της f³⁵ [78%] CP,HE,RP,TR | πασης ρ⁷⁵κA,B,D,N,Q,W [22%] OC,NU ‡ 12:15 αυτου f³⁵ ρ⁷⁵κA,B,Q [60%] CP,TR,OC,NU | αυτω [40%] HE,RP | αυτων W | — D,N § 12:15 αυτου f³⁵ κA,N [88%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω ρ⁷⁵B,D,Q [12%] NU | αυτων W * 12:18 τα γεννηματα f³⁵ κA,D,N,Q,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 γεννηματα [7%] some TRs | τον σιτον ρ⁷⁵(B) [2%] NU † 12:18 μου f³⁵ ρ⁷⁵κA,D,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — B [1%] NU ‡ 12:20 αφρον f³⁵ [70%] CP,HE,RP,OC | αφρων ρ⁷⁵κA,B,D,N,Q,W [30%] TR,NU

ἔσται;> 21 Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.»§

The mentality of the Kingdom

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·* «Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν,† μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν,‡ τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι,§ τί ἐνδύσεσθε.* 23 Ἡ† ψυχὴ πλείων‡ ἐστὶν τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 24 Κατανοήσατε τοὺς κόρακας· ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον§ οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς. Πόσω μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; 25 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ* πῆχυν ἕνα;† 26 Εἰ οὖν οὔτε‡ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;

§ 12:21 πλουτων *rell* | 1 ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω [35%] * 12:22 αυτου **f**³⁵ *κA,D,Q,W* [99.8%] *CP,HE,RP,TR,OC[NU]* | — **ϕ**⁷⁵*B* [0.2%] † 12:22 λεγω υμιν **f**³⁵ **ϕ**⁷⁵*κB,D* [28%] *OC,NU* | 21 *A,Q,W* [72%] *CP,HE,RP,TR* ‡ 12:22 υμων **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵(*B*) [94.5%] *CP,HE,RP,TR,OC* | — **ϕ**⁷⁵*κA,Q,W* [3.5%] *NU* | ημων [2%] § 12:22 σωματι *rell* | 1 υμων [8.5%] *OC* * 12:22 ενδυσεσθε **f**³⁵ [25%] | ενδυσησθε **ϕ**^{45,75}*κA,B,D,Q* [74%] *CP,HE,RP,TR,OC,NU* | ενδυσησθαι *W* [1%] † 12:23 η **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵*A,W* [76%] *CP,HE,RP,TR* | 1 γαρ **ϕ**⁷⁵*κB,D,Q* [17%] *NU* | ουχι 1 [7%] *OC* ‡ 12:23 πλειων **f**³⁵ [23%] | πλειον **ϕ**^{45,75}*κA,B,Q,W* [77%] *CP,HE,RP,TR,OC,NU* | πλεον *D* § 12:24 ταμειον *rell* | ταμειον [25%] * 12:25 προσθειναι (προσθηναι 38%) επι την ηλικιαν αυτου **f**³⁵ **ϕ**⁴⁵*κA,D,Q,W* [99.8%] *CP,HE,RP,TR,OC* | 23451 **ϕ**⁷⁵*B* [0.2%] *NU* † 12:25 ενα **f**³⁵ *A,Q,W* [99.7%] *CP,HE,RP,TR,OC* | — **ϕ**^{45,75}*κB,D,NU* ‡ 12:26 ουτε **f**³⁵ *A,W* [96.5%] *CP,HE,RP,TR,OC* | ουδε **ϕ**^{45,75}*κB,Q* [3.5%] *NU* | — (*D*)

27 »Κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω[§] ὑμῖν,* οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. 28 Εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα[†] καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν,‡ πόσω μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 29 Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε ἢ § τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε. 30 Ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ,* ὑμῶν δὲ ὁ Πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων. 31 Πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ,[†] καὶ ταῦτα πάντα[‡] προστεθήσεται ὑμῖν.

32 »Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην. Ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια[§] μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν

§ 12:27 λεγω f³⁵ p⁴⁵ [20%] | 1 δε p⁷⁵ κA,B,Q,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU * 12:27 υμιν *rell* | 1 οτι κA,D [19%]
 † 12:28 τον χορτον εν τω αγρω σημερον οντα f³⁵ [68%] CP,HE,RP,TR | 126347 [11%] | 126357 A,W [8%] | 123576 [2%] | 351276 p⁷⁵ κB [0.5%] NU | 356127 p⁴⁵ | 12 του αγρου 67 D [10%] OC | several other variants ‡ 12:28 αμφιεννυσιν f³⁵ κA,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αμφιεζει p^{45,75} D [0.5%] NU | αμφιαζει B § 12:29 η f³⁵ p⁷⁵ A,D,W [95%] CP,HE,RP,TR | και p⁴⁵ κB,Q [5%] OC,NU * 12:30 επιζητει f³⁵ p⁴⁵ A,N,Q [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | επιζητουσιν p⁷⁵ κB(W) [1.5%] NU | ζητει D † 12:31 του θεου f³⁵ p⁴⁵ A,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτου κB,D [0.5%] NU | — p⁷⁵ ‡ 12:31 παντα f³⁵ A,D,N [72%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,Q(W) [28%] NU § 12:33 βαλαντια f³⁵ [72%] CP,HE,RP,TR | βαλλαντια p^{45,75} κA,B,D,N,Q,W [28%] OC,NU

ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σῆς διαφθείρει. ³⁴ Ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Watchfulness enjoined

³⁵ »Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες* περιεζωσμένοι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, ³⁶ καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἐαυτῶν,† πότε ἀναλύσει‡ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῶ. ³⁷ Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. ³⁸ Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ§ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὐρη οὕτως, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι.* ³⁹ Τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἦδει† ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ‡ οὐκ ἂν§ ἀφῆκεν

* 12:35 υμων αι οσφυες *rell* | 231 A,N,Q [16%] | 1 η 3 D
 † 12:36 εαυτων *rell* | αυτων D,W [10%] ‡ 12:36 αναλυσει **f**³⁵ [87%] CP,HE,TR,OC | αναλυση **ϕ**⁷⁵ A,B,D,N,Q,W [13%] RP,NU
 § 12:38 και εαν ελθῃ εν τη δευτερα φυλακη και **f**³⁵ A,N,Q [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1235 εσπερινη 78 D | καν 456 καν **ϕ**⁷⁵ A,B [1%] NU | 12 W | at least seven other variants * 12:38 οι δουλοι εκεινοι **f**³⁵ A,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 3 **ϕ**⁷⁵ B,D [0.3%] NU | — κ † 12:39 ηδει *rell* | ηδη N [16%] | two other variants ‡ 12:39 εγρηγορησεν αν και **f**³⁵ A,B,N,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — [0.2%] **ϕ**⁷⁵ A(D)NU § 12:39 αν *rell* | — B,W [19%] CP

διορυγῆναι* τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 Καὶ ὑμεῖς οὖν† γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἔρχεται.»

41 Εἶπεν δὲ αὐτῷ‡ ὁ Πέτρος, «Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας;» 42 Εἶπεν δὲ§ ὁ Κύριος· «Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ* φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ† σιτομέτριον; 43 Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως.‡ 44 Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 45 Ἐὰν δὲ εἶπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, «Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι,»§ καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.

* 12:39 διορυγῆναι f³⁵ A,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | διορυχθῆναι φ⁷⁵κB [1%] NU | — (D) † 12:40 οὖν f³⁵ A,N,W (97.9%) CP,HE,RP,TR,OC | — φ⁷⁵κB,Q (1.6%) NU | omit vs 40 (0.4%) | δε D ‡ 12:41 αὐτω f³⁵ κA,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — φ⁷⁵B(D) [2%] NU § 12:42 εἶπεν δε f³⁵ A,N,Q,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | καὶ 1 φ⁷⁵κB,D [2.5%] NU * 12:42 καὶ f³⁵ κA [74%] CP,HE,RP,TR,OC | ο φ⁷⁵B,D,N,Q,W [22%] NU | — [4%] † 12:42 το f³⁵ κA,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — φ⁷⁵B,D [1%] ‡ 12:43 ποιοῦντα οὕτως *rell* | 21 φ^{45,75}κ [2.5%] OC § 12:45 ἐρχεσθαι *rell* | ἐλθειν [16%]

47 »Ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ,* καὶ μὴ ἔτοιμάσας μηδὲ† ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς. 48 Ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. Παντὶ δὲ ὧ̃ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ὧ̃ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Christ causes division

49 »Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς‡ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; 50 Βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὐ̅S τελεσθῆ. 51 Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῆ; Οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισμὸν. 52 Ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἐνὶ* διαμεμερισμένοι· τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν. 53 Διαμερισθήσεται† πατὴρ ἐπὶ‡ υἱῶ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατρὶ̅S καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρὶ,* πενθερὰ ἐπὶ

* 12:47 αὐτου f³⁵ ρ^{45,75} κB,D,W [47%] CP,NU | εαυτου A,N [53%] HE,RP,TR,OC † 12:47 μηδε f³⁵ A,N [95%] CP,HE,RP,TR,OC | η ρ⁷⁵ κB [2.5%] NU | — (ρ⁴⁵D)(W) [2.5%] ‡ 12:49 εις f³⁵ ρ⁴⁵D [75%] CP,HE,RP,TR | επι ρ⁷⁵ κA,B,N,W [25%] OC,NU § 12:50 ου f³⁵ [79%] CP,HE,RP,TR,OC | οτου ρ^{45,75} κA,B,D,N [21%] NU | — W * 12:52 οικω ενι f³⁵ ρ⁴⁵ A,N,W [98.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ρ⁷⁵ B,D [1.3%] NU | — (κ) † 12:53 διαμερισθησεται f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR | διαμερισθησονται ρ^{45,75} κB,D [3%] OC,NU ‡ 12:53 επι rell | εφ A,D [20%] TR § 12:53 θυγατρι f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | την θυγατερα ρ^{45,75} [1.5%] NU | θυγατερα κB,D [0.5%] * 12:53 μητρι f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | την μητερα ρ^{45,75} B,D [1.5%] NU | μητερα κ [0.5%] | — (W)

τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς.»[†]

Discern the time

⁵⁴ Ἐλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· «Ὅταν ἴδητε τὴν[‡] νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ[§] δυσμῶν, εὐθέως λέγετε,* «Ὅμβρος ἔρχεται,» καὶ γίνεται οὕτως. ⁵⁵ Καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι «Καύσων ἔσται,» καὶ γίνεται. ⁵⁶ Ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς[†] οἶδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν[‡] τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;[§] ⁵⁷ Τί δέ, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;

Pay your debts on time!

⁵⁸ »Ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρη σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῶ*^{*}

[†] 12:53 αὐτης f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,D [1%] NU ‡ 12:54 τὴν f³⁵ p⁴⁵ D,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — p⁷⁵ κA,B,N [4.5%] § 12:54 ἀπο f³⁵ p⁴⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐπὶ p⁷⁵ κB [0.5%] NU * 12:54 λεγετε f³⁵ D [82%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 οτι p^{45,75} B [12%] NU | λεγεται W [5%] | λεγεται οτι κA,N [1%] † 12:56 του ουρανου και της γης f³⁵ p^{45,75} D,N [40%] CP,OC | 45312 κA,B,W [60%] HE,RP,TR,NU ‡ 12:56 τον δε καιρον f³⁵ κA,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 132 p⁷⁵ B [0.2%] NU | πλην 13 p⁴⁵ D [0.2%] | one other variant § 12:56 ου δοκιμαζετε f³⁵ p⁴⁵ A(D) (94.7%) CP,HE,RP,TR,OC | 1 δοκιμαζεται N,W (3.9%) | 2 (0.4%) | ουκ οιδετε δοκιμαζειν p⁷⁵ κB (0.8%) NU | three other readings (0.2%) * 12:58 παραδω f³⁵ N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παραδωσει (p⁴⁵) κA,B(D) [1.5%] NU | παραδοσει p⁷⁵

τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ βάλη† σε‡ εἰς φυλακὴν. ⁵⁹ Λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ§ καὶ τὸ* ἔσχατον λεπτὸν ἀποδώσῃ.»

13

Repent or perish

¹ Παρηΐσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θουσιῶν αὐτῶν. ² Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς* εἶπεν αὐτοῖς· «Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα† πεπόνθασιν; ³ Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε‡ πάντες ὡσαύτως§ ἀπολειῶσθε. ⁴ Ἡ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ* ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς·

† 12:58 βαλη f³⁵ A,N,W [80%] CP,HE,RP | βαλλη [5%] TR | βαλει φ⁷⁵ κB,D [10%] OC,NU | βαλλει [5%] ‡ 12:58 βαλη σε f³⁵ D [24%] CP | 21 φ⁷⁵ κA,B,N,W [76%] HE,RP,TR,OC,NU § 12:59 ου f³⁵ D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | του A | — φ⁷⁵ κB [1%] NU * 12:59 το f³⁵ φ⁷⁵ κB,N,W [60%] TR,OC,NU | τον A(D) [40%] CP,HE,RP * 13:2 ο ιησους f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — φ⁷⁵ κB [0.5%] NU † 13:2 τοιαυτα f³⁵ φ⁷⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ταυτα κB,D [2.5%] NU ‡ 13:3 μετανοητε f³⁵ φ⁷⁵ κB,N,W [63%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μετανοησητε A,D [13%] | μετανοητε [22%] | μετανοησετε [2%] § 13:3 ωσαυτως f³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | ομοιως φ⁷⁵ κB,D [5%] NU * 13:4 και f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — φ⁷⁵ κB,D [1.5%] NU

δοκεῖτε ὅτι οὗτοι† ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας‡ ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν§ Ἱερουσαλήμ; ⁵ Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε* πάντες ὁμοίως† ἀπολεισθε.»

Parable of a barren fig tree

⁶ Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· «Συκῆν εἶχέν τις‡ ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην,§ καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν* ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. ⁷ Εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· <Ἴδού, τρία ἔτη† ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῆ ταύτῃ καὶ οὐχ εὐρίσκω. Ἐκκοψον‡ αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;>§ ⁸ Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει* αὐτῷ, <Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν καὶ βάλω κόπρια,†

† 13:4 ουτοι f³⁵ N [81.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτοι p⁷⁵ κA,B,W [18%] NU | — D [0.2%] | one other variant ‡ 13:4 παντας f³⁵ (N)W [90%] CP,HE,RP,TR | 1 τους p⁷⁵ κA,B,D [10%] OC,NU § 13:4 εν f³⁵ κA,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ B,D [8%] NU * 13:5 μετανοητε f³⁵ p⁷⁵ B,N,W [62%] CP,HE,RP,TR,NU | μετανοειτε W [16%] | μετανοησητε κA,D [21%] OC | μετανοησετε [1%] | μετανοηται [0.5%] † 13:5 ομοιως f³⁵ p⁷⁵ A,D,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | ωσαυτως κB [6%] NU ‡ 13:6 ειχεν τις *rell* | 21 D [13%] § 13:6 εν τω αμπελωνι αυτου πεφυτευμενην f³⁵ A,N [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 51234 p⁷⁵ B,D,W [6%] NU | 5134 κ * 13:6 ζητων καρπον *rell* | 21 [0.5%] TR † 13:7 ετη f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αφ ου p⁷⁵ κB,D [2%] NU ‡ 13:7 εκκοψον f³⁵ κB,D,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ουν p⁷⁵ A [8%] [NU] § 13:7 καταργει *rell* | καταργη [25%] * 13:8 λεγει *rell* | ειπεν [3%] OC † 13:8 κοπρια f³⁵ p⁷⁵ κA,B,N,W [87%] CP,HE,RP,OC,NU | κοπριαν [12%] TR | κοπρον [1%] | κοφινον κοπριων D

9 κὰν μὲν ποιήση‡ καρπόν—εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον§ ἐκκόψεις* αὐτήν.> »

Jesus heals a woman bound by Satan

10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 Καὶ ἰδοῦ, γυνὴ ἦν† πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας‡ ἔτη δέκα καὶ§ ὀκτώ—καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακῦψαι εἰς τὸ παντελές. 12 Ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ, «Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου.» 13 Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας, καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη,* καὶ ἐδόξαζεν τὸν Θεόν.

14 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ† σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ,‡ «Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις§ οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.» 15 Ἀπεκρίθη οὖν* αὐτῷ ὁ

‡ 13:9 ποιηση f³⁵ p^{45,75} κA,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ποιησει [20%] § 13:9 εἰ δε μηγε εἰς το μελλον f³⁵ p^{45v} A,D,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 456123 p⁷⁵ κB [2.5%] NU * 13:9 εκκοψεις *rell* | εκκοψης [14%] † 13:11 ην f³⁵ A(D)(W) [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,N [2%] NU ‡ 13:11 ασθeneias *rell* | ασθeneias CP | ασθeneia (D) § 13:11 και f³⁵ A,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,W [2%] NU | τη p^{45,75} * 13:13 ανωρθωθη f³⁵ κN,W [59%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ανορθωθη p⁷⁵ A,B,D [40%] | ιαθη [1%] † 13:14 τω *rell* | το [15%] ‡ 13:14 οχλω f³⁵ p⁴⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 οτι p⁷⁵ κB [1%] NU § 13:14 ταυταις f³⁵ D [93%] CP,HE,RP,TR,OC | αυταις p^{45,75} κA,B,N,W [7%] NU * 13:15 ουν f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | δε p^{45,75} κB,D [2.5%] NU | — [1.5%]

Κύριος καὶ εἶπεν· «Υποκριταί,† ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βούν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; 16 Ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραὰμ οὕσαν, ἦν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;» 17 Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ’ αὐτοῦ.

Two parables

18 Ἐλεγεν δέ·‡ «Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 Ὅμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ,§ καὶ ἠϋξήσεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα,* καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.»

20 Πάλιν† εἶπεν· «Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; 21 Ὅμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυσεν‡ εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.»

The narrow gate

† 13:15 υποκριται f³⁵ ρ⁷⁵ κ^{A,B,N} [75%] CP,HE,RP,NU | υποκριτα ρ⁴⁵ D,W [25%] TR,OC ‡ 13:18 δε f³⁵ A,D(N)W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουν ρ^{45,75} κ^B [1.5%] NU § 13:19 εαυτου *rell* | αυτου ρ⁴⁵ κ^D [15%] * 13:19 μεγα f³⁵ ρ⁴⁵ A,N,W (97.1%) CP,HE,RP,TR,OC | μεγαυ (2.1%) | — ρ⁷⁵ κ^{B(D)} (0.8%) NU † 13:20 παλιν f³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,OC | και 1 ρ^{45,75} κ^B [5%] TR,NU | D is wild ‡ 13:21 εκρυσεν f³⁵ ρ⁴⁵ B,N [60%] CP,OC | ενεκρυσεν ρ⁷⁵ κ^{A,D,W} [40%] HE,RP,TR[NU]

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ. § 23 Εἶπεν δέ τις αὐτῷ, «Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι;» Ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 24 «Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης,* ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. 25 Ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, «Κύριε, Κύριε, † ἄνοιξον ἡμῖν»· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, «Οὐκ οἶδα ὑμᾶς· πόθεν ἐστέ;» 26 τότε ἄρξεσθε ‡ λέγειν, «Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας.» 27 Καὶ ἐρεῖ· «Λέγω § ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς* πόθεν ἐστέ. Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες οἱ † ἐργάται τῆς ‡ ἀδικίας.»

28 »Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὁψεσθε § Ἀβραάμ

§ 13:22 ἱερουσαλημ f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἱεροσολυμα ϣ⁷⁵κ [0.5%] NU | ἱεροσολυμα B * 13:24 πυλης f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | θυρας ϣ⁽⁴⁵⁾⁷⁵κΒ,D [1%] NU † 13:25 κυριε f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ [0.5%] NU ‡ 13:26 αρξεσθε f³⁵ ϣ⁷⁵Β [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αρξησθε κA,D,N,W [30%] § 13:27 λεγω f³⁵ ϣ⁷⁵A,D,N,W (94.7%) CP,HE,RP,TR,OC | λεγων B (1.3%) NU | — κ (1.3%) | omit 26-27a (2.7%) * 13:27 υμας f³⁵ κA(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϣ⁷⁵Β [1%] † 13:27 οι f³⁵ A [75%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ,D,N,W [25%] NU ‡ 13:27 της f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ(D) [0.5%] NU § 13:28 οψεσθε f³⁵ B,D [27%] CP,UBS | οψησθε ϣ⁷⁵A,N,W [73%] HE,RP,TR,OC,N-A | ιδητε κ

καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. ²⁹ Καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ* βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται† ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. ³⁰ Καὶ ἰδοὺ, εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.»

A word for Herod

³¹ Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ‡ προσῆλθόν§ τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ, «Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει* σε ἀποκτεῖναι.» ³² Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτη· <Ἰδοὺ, ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ† σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι.> ³³ Πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἰερουσαλήμ.

Jesus laments over Jerusalem

³⁴ »Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτενοῦσα‡ τοὺς προφήτας καὶ

* 13:29 καὶ f³⁵ κA,D,N,W [98%] CP,HE,RP | 1 ἀπο Β [2%] TR,OC,NU | ἀπο ρ⁷⁵ † 13:29 ἀνακλιθησονται *rell* | ἀνακληθησονται N [30%] ‡ 13:31 ἡμερα f³⁵ N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ὠρα ρ⁷⁵ κA,B,D [3%] NU § 13:31 προσῆλθον *rell* | προσῆλθαν ρ⁷⁵ B,D,NU * 13:31 θελει *rell* | θελη [15%] † 13:32 ἐπιτελω f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀποτελω ρ⁷⁵ κB [2%] NU | ἀποτελουμαι D | ποιουμαι καὶ ρ⁴⁵ | two other variants ‡ 13:34 ἀποκτενοῦσα f³⁵ (A) [48%] HE,RP | ἀποκτεννοῦσα CP,OC | ἀποκτεινοῦσα ρ^{45,75} κB,D [49%] TR,NU | ἀποκτεινασα [3%] | ἀποκτινοῦσα N,W

λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναῶσαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις § τὴν ἑαυτῆς νοσσιᾶν* ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ³⁵ Ἴδού, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. † Λέγω δὲ ‡ ὑμῖν ὅτι § οὐ μὴ με ἴδητε* ἕως ἂν ἤξει ὅτε † εἶπητε, «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.» »

14

Jesus heals a man with dropsy

¹ Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν* Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. ² Καὶ ἰδού, ἄνθρωπος τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ³ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων, «Εἰ † ἔξεστιν τῷ

§ 13:34 ορνις *rell* | 1 επισυναγει CP * 13:34 την εαυτης νοσσιαν *rell* | τα 2 νοσσια A(D) [12%] † 13:35 ερημος f³⁵ D,N [55%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45v,75} κA,B,W [45%] NU ‡ 13:35 λεγω δε f³⁵ p⁷⁵ A,B,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,OC[NU] | 21 [2%] | αμην 21 [1%] TR | 1 p⁴⁵ κ [0.4%] § 13:35 οτι f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45v,75} κB,D [3%] NU * 13:35 με ιδητε f³⁵ p^{45,75} D,N [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κA,B,W [15%] NU † 13:35 αν ηξει οτε f³⁵ A,N,W [45%] RP | 1 ηξη 3 [47%] CP,HE,TR,OC | 23 D [0.2%] [NU] | 1 p⁴⁵ κ [6%] | 3 [1.5%] | — p⁷⁵ B [0.3%] * 14:1 των f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — p^{45,75} κB [1%] † 14:3 ει f³⁵ p⁴⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,D [3%] NU

σαββάτω θεραπεύειν;» †⁴ Οἱ δὲ ἠσύχασαν. Καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν.
⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς § πρὸς αὐτοὺς εἶπεν,* «Τίνος ὑμῶν, υἱὸς † ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται, † καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν τῆ§ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;» ⁶ Καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ* πρὸς ταῦτα.

A lesson about humility

⁷ Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· ⁸ «Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῆς † εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ’ αὐτοῦ, ⁹ καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ, <Σύ, † δὸς τούτῳ τόπον>· καὶ τότε ἄρξῃ, μετ’ § αἰσχύνης, τὸν ἕσχατον τόπον κατέχειν. ¹⁰ Ἄλλ’ ὅταν κληθῆς,

† 14:3 θεραπευειν f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
 θεραπευσαι p⁴⁵ | 1 η ου [1%] | θεραπευσαι η ου p⁷⁵ κB,D [1.5%] NU § 14:5 αποκριθεις f³⁵ (κ)A,N(W) [80%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} B,D [20%] NU * 14:5 προς αυτους ειπεν *rell* | 312 A,D,W [13%] † 14:5 υιος f³⁵ p^{45,75} B,N,W [72.5%] HE,RP,OC,NU | ο 1 A [1.5%] | ονος κ [26%] CP,TR | προβατον D † 14:5 εμπεσειται f³⁵ (D,N) [90%] CP,HE,RP,TR,OC | πεσειται p^{45,75} κA,B,W [10%] NU § 14:5 τη f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB [1%] NU * 14:6 αυτω f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p^{45,75} κB,D [1%] NU | two other variants † 14:8 κατακλιθης *rell* | κατακληθης [15%] | κατακλιθεις [3%] | κατακληθεις [5.5%] | κατακλινου p⁴⁵ | one other variant † 14:9 συ f³⁵ [20%] | σοι p^{45,75} κA,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU § 14:9 μετ f³⁵ p⁴⁵ [70%] CP,HE,RP,TR,OC | μετα p⁷⁵ κA,B,D,N,W [30%] NU

πορευθεὶς ἀνάπεσε* εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, εἴπῃ† σοι, <Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον.> Τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον‡ τῶν συνανακειμένων σοι. ¹¹ Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἐαυτὸν ὑψωθήσεται.»

¹² Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτόν· «Ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέσωσιν,§ καὶ γένηταί* σοι ἀνταπόδομα.† ¹³ Ἄλλ’ ὅταν ποιῆς δοχὴν,‡ κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους,§ χωλοὺς, τυφλοὺς· ¹⁴ καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι—ἀνταποδοθήσεται γὰρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.»

An unusual banquet

* **14:10** ἀναπεσε **f**³⁵ **ϕ**^{45v,75} **κ**A,B,N,W [80%] CP,HE,RP,OC,NU | ἀνεπεσε [1%] | ἀναπεσον [4%] TR | ἀναπεσαι [15%] | ἀναπειπτε D † **14:10** εἰπη **f**³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ερει **ϕ**⁷⁵ **κ**B,N [1%] NU ‡ **14:10** ἐνώπιον **f**³⁵ D,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 παντων **ϕ**⁷⁵ **κ**A,B,N [5%] NU § **14:12** σε ἀντικαλεσωσιν **f**³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **ϕ**⁷⁵ **κ**B,D [2%] NU | ἀντικαλεσουσεν N * **14:12** γενηται *rell* | γενησεται [16%] OC | one other variant † **14:12** σοι ἀνταποδομα **f**³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 **ϕ**⁷⁵ **κ**B,D [1%] NU ‡ **14:13** ποιης δοχην **f**³⁵ A,D,N,W [84%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 B,NU | 2 ποιησης **ϕ**⁷⁵ **κ** | ποιεις 2 [16%] § **14:13** ἀναπηρους **f**³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀναπειρους **ϕ**⁷⁵ A,B,D,W [10%] NU | ἀναπιρους **κ**N

15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, «Μακάριος ὃς* φάγεται ἄριστον† ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.» 16 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· «Ἄνθρωπός τις ἐποίησεν‡ δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς· 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, ᾿Ερχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστιν πάντα.»§ 18 Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες.* Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ᾿Αγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκη ἐξελθεῖν καὶ† ἰδεῖν αὐτόν. Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον.» 19 Καὶ ἕτερος εἶπεν· ᾿Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά. Ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον.» 20 Καὶ ἕτερος εἶπεν, ᾿Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.» 21 Καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος‡ ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ, ᾿Εξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ρύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς

* 14:15 ος f³⁵ A,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | οστις ρ⁷⁵B [3.5%] NU | omit whole line κ † 14:15 αριστον f³⁵ A,W [80%] CP,HE,RP,OC | αρτον ρ⁷⁵B,D,N [20%] TR,NU ‡ 14:16 εποιησεν f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εποιει ρ⁷⁵κB [0.5%] NU § 14:17 παντα f³⁵ A(D)N,W (99.5%) CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁴⁵⁽⁷⁵⁾(κ)B (0.5%) NU * 14:18 παραιτεισθαι παντες f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ρ⁷⁵κB,D [1%] NU † 14:18 εξελθειν και f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εξελθων ρ⁷⁵κB,D [0.5%] NU | three other variants ‡ 14:21 εκεινος f³⁵ N [89%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}κA,B,D,W [11%] NU

πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους[§] καὶ τυφλοὺς καὶ
 χωλοὺς* εἰσάγαγε ὧδε.> ²² Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος,
 <Κύριε, γέγονεν ὡς† ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος
 ἐστίν.> ²³ Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον·
 <Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ
 ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκος
 μου.‡ ²⁴ Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν
 ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταιί μου τοῦ
 δεῖπνου.>»[§]

Jesus ministers (mainly) in Perea

Jesus defines discipleship

²⁵ Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ
 στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· ²⁶ «Εἴ τις ἔρχεται
 πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ* καὶ
 τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα,
 καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ†
 καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν,‡ οὐ δύναταί μου εἶναι

§ 14:21 ἀναπήρους f³⁵ N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀναπειρους
 p⁷⁵ κA,B,D,W [3%] NU * 14:21 τυφλους και χωλους f³⁵
 p^{45,75} κB,D,W [42%] CP,NU | 321 N [57%] HE,RP,TR,OC | 1
 A [1%] † 14:22 ὡς f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ο
 p^{45v,75} κB,D [1%] NU | two other variants [1%] ‡ 14:23 ο
 οικος μου f³⁵ p⁴⁵ W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 p⁷⁵ κA,B,D,N
 [5%] NU § 14:24 δειπνου f³⁵ p^{45,75} κA,B,D,N,W [55%]
 CP,HE,TR,OC,NU | 1 πολλοι γαρ εισιν κλητοι ολιγοι δε εκλεκτοι
 [45%] RP * 14:26 αυτου f³⁵ p⁴⁵ κA,D,N,W [96%] CP,HE,RP |
 εαυτου p⁷⁵ B [4%] TR,OC,NU † 14:26 δε f³⁵ p⁴⁵ κA,D,N,W
 [99%] CP,HE,RP,TR,OC | τε B [1%] NU | — p⁷⁵ ‡ 14:26 εαυτου
 ψυχην f³⁵ p⁴⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵ κB,NU

μαθητής. § 27 Καὶ ὅστις* οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ,† καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου‡ μαθητής.

28 »Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, ὁ θέλων§ πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ* πρὸς† ἀπαρτισμόν; 29 Ἴνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος‡ ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται§ ἐμπαίζειν αὐτῷ,* 30 λέγοντες ὅτι <Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.>

31 »Ἡ τίς βασιλεύς, πορευόμενος συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ† εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον‡ βουλευέται§ εἰ δυνατός ἐστιν ἐν

§ 14:26 μου ειναι μαθητης f³⁵ ρ^{45,75}N [36%] CP | 132 A,D,W [60%] HE,RP,TR,OC | 213 κB [4%] NU | one other variant
* 14:27 και οστις f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 ρ^{45,75}κ [0.5%] NU | 2 ουν B | two other variants † 14:27 αυτου f³⁵ ρ^{45,75}κD [92%] CP,HE,RP,TR | εαυτου A,B,N,W [8%] OC,NU ‡ 14:27 ειναι μου f³⁵ ρ⁷⁵κB,N,W [75%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 ρ⁴⁵A(D) [25%] TR § 14:28 ο θελων f³⁵ ρ⁴⁵W [70%] CP,HE,RP | 2 κA,B,D,N [30%] TR,OC,NU | θελει ρ⁷⁵ * 14:28 τα f³⁵ κA,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ^{45,75}B,D,W [1.5%] NU † 14:28 προς f³⁵ [45%] CP,TR,OC | εις ρ^{45,75}κA,B,D,N,W [55%] HE,RP,NU ‡ 14:29 ισχυοντος *rell* | ισχυσαντος [8%] OC | three other spellings § 14:29 αρξωνται *rell* | αρξονται N [18%] * 14:29 εμπαζειν αυτω f³⁵ ρ^{45v} [86%] CP,HE,RP,TR | 21 ρ⁷⁵κA,B,N,W [13%] OC,NU | — (D) | two other variants [1%] † 14:31 συμβαλειν ετερω βασιλει f³⁵ W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ρ⁷⁵(κ)A,B,D,N [2%] NU | two other variants ‡ 14:31 καθισας πρωτον *rell* | 21 [1%] OC § 14:31 βουλευεται f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | βουλευσεται ρ⁷⁵κB [1%] NU

δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι* τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; ³² Εἰ δὲ μή γε, ἔτι πόρρω αὐτοῦ† ὄντος, πρεσβεῖαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην.

³³ »Οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου εἶναι‡ μαθητής. ³⁴ Καλὸν§ τὸ ἄλας· ἐὰν δὲ* τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; ³⁵ Οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.»

15

Parable of a lost sheep

¹ Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ* πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ.
² Καὶ διεγόγγυζον οἱ† Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι «Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.» ³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων·
⁴ «Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν, ἔχων ἑκατὸν

* **14:31** ἀπαντησαι f³⁵ N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | υπαντησαι ρ^{45,75} κA,B(D) [3%] NU † **14:32** πορρω αυτου f³⁵ A [95%] CP,HE,RP,OC | 21 ρ⁷⁵ κB,D,N,W [5%] TR,NU ‡ **14:33** μου ειναι f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR | 21 ρ⁷⁵ κB [1%] OC,NU § **14:34** καλον f³⁵ A,D,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ουν ρ⁷⁵ κB [2%] NU * **14:34** δε f³⁵ ρ⁷⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR | 1 και κB,D,N [1.5%] OC,NU * **15:1** εγγιζοντες αυτω f³⁵ D,N [82%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ρ⁷⁵ κA,B,W [18%] NU † **15:2** οι f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τε ρ⁷⁵ κB,D [0.5%] NU

πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐν ἑξ αὐτῶν, † οὐ καταλείπει τὰ ἐνενηκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως § εὔρη αὐτό; ⁵ Καὶ εὔρων ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὦμους αὐτοῦ* χαίρων. ⁶ Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ † τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς, <Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.> ⁷ Λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ † ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενηκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρεῖαν ἔχουσιν μετανοίας.

Parable of a lost coin

⁸ » Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου § εὔρη; ⁹ Καὶ εὔροῦσα, συγκαλεῖται* τὰς φίλας καὶ τὰς † γείτονας λέγουσα, <Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα.>

† 15:4 ἐν ἐξ αὐτῶν f³⁵ A,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 p⁷⁵ κB(D)W [1.5%] NU § 15:4 εως f³⁵ p⁷⁵ B,D,W [70%] CP,HE,RP,TR,NU | 1 ου κA,N [30%] OC * 15:5 αουτου f³⁵ p⁷⁵ κB,D,N [45%] OC,NU | εαυτου A,W [55%] CP,HE,RP,TR † 15:6 συγκαλει *rell* | συγκαλειται D [16%] | συγκαλειτε N | one other variant † 15:7 εσται ἐν τῷ οὐρανῷ f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 p⁷⁵ κB [1%] NU § 15:8 ουτου f³⁵ A,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ου p⁷⁵ κB [3%] NU | — D [1%] | three other variants * 15:9 συγκαλειται f³⁵ (A)(D)W [86%] CP,HE,RP,TR | συγκαλει p⁷⁵ (κ)B,N [14%] OC,NU † 15:9 τας f³⁵ A(D)N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τους [3%] | — p⁷⁵ κB [0.5%] NU

10 Οὕτως, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται[‡] ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι.»

Parable of a lost son

11 Εἶπεν δέ· «Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς.
12 Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί, <Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας.> Καὶ[§] διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον.
13 Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας, συναγαγὼν ἅπαντα,* ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν· καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἄσώτως. 14 Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς[†] κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἠρξάτο[‡] ὑστερεῖσθαι. 15 Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· 16 καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ[§] τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. 17 Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπεν·* <Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς

[‡] 15:10 χαρα γίνεται f³⁵ (A)N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | γεινεται 1 p⁷⁵ κB [1%] NU | 1 εσται D § 15:12 και f³⁵ κD,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ο δε A,B [1%] NU | — p⁷⁵ * 15:13 απαντα f³⁵ κA,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | παντα p⁷⁵ B,D [3%] NU † 15:14 ισχυρος f³⁵ N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ισχυρα p⁷⁵ κA,B,D [1%] NU ‡ 15:14 ηρξατο *rell* | 1 του A [20%] § 15:16 γεμισαι την κοιλιαν αυτου απο f³⁵ A,N,Q (96.4%) CP,HE,RP,TR,OC | 1234 εκ (0.9%) | χορτασθηναι εκ p⁷⁵ κB,D (2.2%) NU | χορτασθηναι 5 (0.5%) | 123 και χορτασθηναι 5 W * 15:17 ειπεν f³⁵ A,D,N,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εφη p⁷⁵ κB [1.5%] NU

μου περισσεύουσιν† ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ‡ ἀπόλλυμαι· 18 ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19 καὶ§ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου.>

20 »Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ.* Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη· καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν† ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 21 Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱός,‡ <Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ§ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.>* 22 Εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ·† <Ἐξενέγκατε τὴν‡ στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ

† 15:17 περισσεουσιν f³⁵ κD,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | περισσεουονται ρ⁷⁵A,B [2%] NU ‡ 15:17 λιμω f³⁵ (A)Q,W [91.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ωδε (ρ⁷⁵κB) [2.5%] NU | ωδε 1 (D)N [6%] § 15:19 και f³⁵ N [58%] CP,HE,RP,TR | — ρ⁷⁵κA,B,D,Q,W [42%] OC,NU * 15:20 εαυτου f³⁵ ρ⁷⁵A,B,W [42%] TR,NU | αυτου κD,N,Q [58%] CP,HE,RP,OC † 15:20 επεπεσεν *rell* | επεσεν W [20%] | ενεπεσεν D ‡ 15:21 αυτω ο υιος f³⁵ κA,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ρ⁷⁵B(D) [1%] NU § 15:21 και f³⁵ N,Q,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κA,B,D [6%] NU * 15:21 σου f³⁵ ρ⁷⁵A,N,Q,W (87.3%) CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 ποιησον με ως ενα των μισθιων 1 κB,D (12.5%) | long omissions (0.2%) † 15:22 αυτου f³⁵ A,N,Q,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ταχυ (ρ⁷⁵κ)B [1%] NU | 1 ταχεως D [2%] | one other variant ‡ 15:22 την f³⁵ ρ⁷⁵ [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,D,N,Q,W [5%] NU

καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας. § 23 Καὶ ἐνεγκαντες* τὸν μόνον τὸν σιτευτὸν θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν. 24 ὅτι οὗτος ὁ υἱὸς μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, καὶ † ἀπολωλὼς ἦν ‡ καὶ εὐρέθη. > § Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

25 » Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν. 26 καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παίδων,* ἐπυθάνετο τίτ' εἶη ταῦτα. 27 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι <Ὁ ἀδελφός σου ἤκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόνον τὸν σιτευτὸν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.> 28 Ὁργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν † πατήρ αὐτοῦ ἐξεληθὼν παρεκάλει αὐτόν. 29 Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί· § <Ἰδού, τσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλαθον,

§ 15:22 ποδας *rell* | 1 αὐτου D [12%] * 15:23 ενεγκαντες f³⁵ A,Q,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC | ενεγκοντες N [13%] | εξενεγκαντες [1%] | ενεγκατε D [0.5%] | φερετε ρ⁷⁵ κB [0.5%] NU † 15:24 και f³⁵ N [84%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κA,B,D,Q(W) [16%] NU ‡ 15:24 απολωλως ην f³⁵ N [45.5%] CP,HE,RP,TR,OC | απολωλος 2 [50%] | 21 A,B,NU | 2 απολωλος κ | 2 απολωλος ρ⁷⁵ | 1 D,Q [1%] | απολωλος [3%] [Though evidently a neuter participle in form, I suppose that απολωλος would be functioning as an adjective, parallel to νεκρος, should one choose that reading.] § 15:24 ευρεθη *rell* | ηυρεθη A,N [25%] * 15:26 παιδων *rell* | 1 αὐτου [2%] TR † 15:26 τι f³⁵ κA(D)W [84%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αυ ρ⁷⁵ B,N,Q [8%] NU | τινα [8%] ‡ 15:28 ουν f³⁵ N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | δε ρ⁷⁵ κA,B,D [2%] NU § 15:29 πατρι f³⁵ κW [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αὐτου ρ⁷⁵ A,B,D,N,Q [9%] NU

καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ. ³⁰ Ὅτε δὲ ὁ υἱὸς σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν.>* ³¹ Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· <Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. ³² Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν,† καὶ‡ ἀπολωλὼς§ ἦν* καὶ εὐρέθη.> »†

16

Parable of a stupid steward

¹ Ἐλεγεν δὲ καὶ* πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ·† «Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ² Καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· <Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; Ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δυναῖς ἔτι‡ οἰκονομεῖν.> ³ Εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· <Τί ποιήσω, ὅτι

* 15:30 μόσχον τον σιτευτον f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 31 ϣ⁷⁵κ(B)(D)Q [0.5%] NU † 15:32 ανεζησεν f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εζησεν ϣ⁷⁵κΒ [0.5%] NU ‡ 15:32 και rell | — κD [13%] § 15:32 απολωλος f³⁵ ϣ⁷⁵κA,B,D,N,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | απολωλος [40%] * 15:32 ην f³⁵ κN [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵A,B,D(W) [5%] NU † 15:32 ευρεθη rell | ηυρεθη A,N [15%] * 16:1 και rell | — [14%] † 16:1 αυτου f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κB,D [1%] NU ‡ 16:2 δυναση ετι f³⁵ A,N [92%] CP,HE,RP,TR | δυναη 2 ϣ⁷⁵B,D,W [8%] OC,NU | 2 δυναη κ

ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; Σκάπτειν οὐκ ἰσχύω· ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι — ⁴ ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶς τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.>* ⁵ Καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν† τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ,‡ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ, <Πόσον ὀφείλεις§ τῷ κυρίῳ μου;> ⁶ Ὁ δὲ εἶπεν, <Ἐκατὸν βάτους ἐλαίου.> Καὶ* εἶπεν αὐτῷ, <Δέξαι σου τὸ γράμμα† καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα.> ⁷ Ἐπειτα ἐτέρῳ εἶπεν, <Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις;> Ὁ δὲ εἶπεν, <Ἐκατὸν κόρους σίτου.> Καὶ λέγει‡ αὐτῷ, <Δέξαι σου τὸ γράμμα§ καὶ γράψον ὀγδοήκοντα.> ⁸ Καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν. Ὅτι οἱ* υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν.

§ 16:4 μετασταθω f³⁵ A,W [88.5%] HF,RP,TR | μεταστω [3.5%] CP | 1 εκ ρ⁷⁵ κB,D,N [6%] OC,NU | 1 απο [1%] | five other variants [1%] * 16:4 αυτων *rell* | εαυτων κB,N [2%] OC † 16:5 χρεωφειλετων f³⁵ [75%] CP,HF,RP,TR,OC | χρεοφειλετων ρ⁷⁵B [5%] NU | χρεοφειλετων κA,D,N [20%] | χρεωστων W ‡ 16:5 εαυτου f³⁵ ρ⁷⁵ A,B,N,W [70%] CP,HF,RP,TR,OC,NU | αυτου κD [30%] § 16:5 οφειλεις *rell* | 1 συ [2%] OC * 16:6 και f³⁵ N,W [96.5%] CP,HF,RP,TR,OC | ο δε ρ⁷⁵ κA,B [3.5%] NU | δε (D) † 16:6 το γραμμα f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | τα γραμματα ρ⁷⁵ κB,D,N [1%] NU ‡ 16:7 και λεγει f³⁵ A,N,W [93%] CP,HF,RP,TR,OC | 2 ρ⁷⁵B [6%] NU | 2 δε κ [1%] | ο δε 2 D § 16:7 το γραμμα f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | τα γραμματα ρ⁷⁵ κB,D,N [1%] NU * 16:8 οι *rell* | — [13%]

A bit of irony

9 »Κἀγὼ† ὑμῖν λέγω, ποιήσατε ἑαυτοῖς‡ φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλείπητε,§ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. 10 Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστὸς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11 Εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; 12 Καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει; 13 Οὐδεὶς οἰκέτης δύνатаι δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ.»

The Law will not fail

14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ* οἱ Φαρισαῖοι, φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἕμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν. Ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν

† 16:9 καγω f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | και εγω p⁷⁵κΒ [1.5%] NU ‡ 16:9 ποιησατε εαυτοις f³⁵ A,D,N,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εαυτους [11.5%] | 21 p⁷⁵κΒ [0.5%] NU § 16:9 εκλειπητε f³⁵ [65%] CP,HE | εκλιπητε [30%] RP,TR,OC | εκλιπη p⁷⁵κΒ,D,N [2.5%] NU | εκλειπη A [2%] | εκλειπηται W | one other variant * 16:14 ταυτα παντα και f³⁵ A,N,W (82.8%) CP,HE,RP,TR,OC | 213 (3%) | 12 p⁷⁵(κ)B (3.2%) NU | 13 (6.2%) | 23 (1.7%) | 21 (0.4%) | 1 D (0.5%) | 2 (0.2%) | 1 παντες 3 (0.4%) | παντες 3 (0.5%) | παντες (1.3%)

βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.† 16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως‡ Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. 17 Εὐκοπώτερον δέ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

18 »Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει,§ καὶ πᾶς ὁ * ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

A rich man and beggar Lazarus

19 »Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον, εὐφραίνόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20 Πτωχὸς δέ τις ἦν† ὀνόματι Λάζαρος, ὃς‡ ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ, ἡλκωμένος,§ 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων* ἀπὸ

† 16:15 του θεου f³⁵ ρ⁷⁵κA,D,N,W [62%] HF,RP,OC,NU | 12 εστιν [38%] TR | 12 ην CP | κυριου B ‡ 16:16 εως f³⁵ A,D,N,W [97.5%] CP,HF,RP,TR,OC | μεχρι ρ⁷⁵κB [2.5%] NU § 16:18 μοιχευει *rell* | μοιχαται [16%] * 16:18 πας ο f³⁵ κA,N,W [97%] CP,HF,RP,TR,OC | ο B,D [3%] NU | — ρ⁷⁵ † 16:20 ην f³⁵ A,N,W (95.3%) CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,D (4.7%) NU ‡ 16:20 ος f³⁵ A,N,W (98.6%) CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,D (1.4%) NU [Note that in the space of four words in the Text the same four early uncials are 'followed' by a rather different array of other attestation; we have independent lines of transmission.] § 16:20 ηλκωμενος f³⁵ [84%] CP,HF,RP,TR,OC | ειλκωμενος ρ⁷⁵κA,B,D,N,W [16%] NU * 16:21 των ψιχιων των πιπτοντων f³⁵ A(D)N,W (98.7%) CP,HF,RP,TR,OC | 342 (0.4%) | 34 ρ⁷⁵κB (0.3%) NU | 12 (0.1%) | — (0.4%) | three other variants (0.2%)

τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου—ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον[†] τὰ ἔλκη αὐτοῦ.
 22 Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ[‡] Ἀβραάμ.

»Ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη.
 23 Καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὀρᾷ τὸν[§] Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24 Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν, <Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ.>
 25 Εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· <Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου* ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακὰ· νῦν δὲ ὄδε[†] παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. 26 Καὶ ἐπὶ[‡] πᾶσι τούτοις, μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι

[†] 16:21 ἀπελειχον f³⁵ N(W) [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | επελειχον κA,B [1%] NU | ελειχον D [0.5%] † 16:22 του f³⁵ W [26%] CP,TR | — ϕ⁷⁵κA,B(D)N [74%] HE,RP,OC,NU § 16:23 τον f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,D [0.5%] NU * 16:25 σου τα αγαθα σου f³⁵ W [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 A | 234 ϕ⁷⁵κB,D,N [13%] NU † 16:25 οδε f³⁵ [30%] CP,TR | ωδε ϕ⁷⁵κA,B,D,N,W [70%] HE,RP,OC,NU [the emphatic pronoun is better—‘HE’ VS ‘here’—Abraham is contrasting the situation of the two men] † 16:26 επι f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εν ϕ⁷⁵κB [0.5%] NU

ἐνθεν§ πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ*
 ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.> 27 Εἶπεν δέ,
 <Ἐρωτῶ οὖν σε,† πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς
 τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, 28 ἔχω γὰρ πέντε
 ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ
 καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς
 βασάνου.> 29 Λέγει‡ αὐτῷ§ Ἀβραάμ, <Ἔχουσι
 Μωσέα* καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν
 αὐτῶν.> 30 Ὁ δὲ εἶπεν, <Οὐχί, πάτερ
 Ἀβραάμ—ἀλλ’ ἐάν τις ἀπὸ† νεκρῶν πορευθῆ
 πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν.>‡ 31 Εἶπεν δὲ
 αὐτῷ, <Εἰ Μωσέως§ καὶ τῶν προφητῶν οὐκ
 ἀκούουσιν, οὐδὲ* ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ
 πεισθῆσονται.>»

17

Don't offend, forgive

§ 16:26 ενθεν f³⁵ p⁷⁵ κA,B,N [89%] CP,HE,RP,OC,NU | εντευθεν
 [11%] TR | — D,W * 16:26 οι f³⁵ A,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC
 | — p⁷⁵ κB,D,NU † 16:27 ουν σε f³⁵ p⁷⁵ κN [98%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 21 A,B,D [2%] NU | 2 W ‡ 16:29 λεγει
 f³⁵ [67%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε p⁷⁵ κA,B,N,W [33%] NU | ειπεν
 δε D § 16:29 αυτω f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | —
 p⁷⁵ κB [0.5%] NU * 16:29 μωσεια f³⁵ κA,W [91%] CP,HE,RP,TR
 | μωσεια p⁷⁵ B,D,N [9%] OC,NU | one other variant † 16:30
 απο rell | 1 των [14%] | εκ D [3%] ‡ 16:30 μετανοησουσιν
 rell | μετανοησωσιν [23%] § 16:31 μωσειωσ f³⁵ κA,B [91%]
 CP,HE,RP,TR | μωσειωσ p⁷⁵ D,N,W [8%] OC,NU | three other
 variants [1%] * 16:31 ουδε rell | ουδ NU

1 Εἶπεν δὲ* πρὸς τοὺς μαθητάς· †
 «Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ μὴ ἔλθειν τὰ
 σκάνδαλα, ‡ οὐαὶ δὲ§ δι' οὗ ἔρχεται.
 2 Λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ μύλος ὄνικος* περικείται
 περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς
 τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίση ἓνα τῶν
 μικρῶν τούτων. † 3 Προσέχετε ἑαυτοῖς· ἐὰν
 δὲ ‡ ἀμάρτη εἰς σὲ§ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον
 αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ,* ἄφες αὐτῷ. 4 Καὶ
 ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμάρτη † εἰς σέ, καὶ
 ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ‡ ἐπιστρέψῃ, § λέγων,
 <Μετανοῶ,> ἀφήσεις αὐτῷ.»

Faith like a mustard seed has

5 Καὶ εἶπον* οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ,
 «Πρόσθεες ἡμῖν πίστιν.» 6 Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος·

* 17:1 εἶπεν δε *rell* | ἐλεγεν 2 και OC † 17:1 μαθητας f³⁵ N,W [84%] CP,HE,RP,TR | 1 αυτου ϖ⁷⁵ κA,B,D [16%] OC,NU ‡ 17:1 μη ελθειν τα σκανδαλα f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 ϖ⁷⁵ κB [0.5%] NU § 17:1 ουαι δε f³⁵ A,N(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πλην 1 ϖ⁷⁵ κB,D [2.5%] NU * 17:2 μυλος ονικος f³⁵ A,N [94%] CP,HE,RP,TR | λιθος μυλικος ϖ⁷⁵ κB,D [6%] OC,NU | λιθος 2 W † 17:2 ενα των μικρων τουτων f³⁵ A(D)N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 κ(B) [0.5%] NU ‡ 17:3 δε f³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,N [3%] NU § 17:3 εις σε f³⁵ D,N [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κA,B,W [4.5%] NU * 17:3 μετανοηση *rell* | μετανοησει [11%] † 17:4 αμαρτη f³⁵ κ [96%] CP,HE,RP,TR,OC | αμαρτηση A,B,D,N,W [4%] NU ‡ 17:4 της ημερας f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [2%] NU § 17:4 επιστρεψη f³⁵ N,W [92%] CP,HE,RP | 1 επι σε [3%] TR | 1 προς σε κA,B,D [4%] OC,NU | 1 εις σε [1%] | one other variant (15% have επιστρεφει scattered among the variants) * 17:5 ειπον *rell* | ειπαν κB,D [1%] NU

«Εἰ εἶχετε† πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ,‡ ‹Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ,› καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

The thanks that a slave gets

7 »Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν, δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ, ἐρεῖ§ εὐθέως, ‹Παρελθὼν ἀνάπεσε›; * 8 Ἄλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ‹Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως† φάγω καὶ πῖω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ›; 9 Μὴ χάριν ἔχει‡ τῷ δούλῳ ἐκείνῳ§ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; Οὐ δοκῶ.* 10 Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι ‹Δοῦλοι ἀχρεῖοὶ ἐσμεν, ὅτι† ὁ ὠφείλομεν‡ ποιῆσαι

† 17:6 εἶχετε f³⁵ D [50%] CP,TR | εχτετε p⁷⁵κA,B [50%] HF,RP,OC,NU | εχεται N,W ‡ 17:6 ταυτη f³⁵ A,B,N,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC[NU] | — p⁷⁵κ(D) [0.5%] § 17:7 ερει f³⁵ A,W [93.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 αυτω p⁷⁵κB,D,N [6.5%] NU * 17:7 αναπεσε f³⁵ p⁷⁵κB,D,W [80%] CP,HF,RP,OC,NU | αναπεσαι A,N [18%] TR | αναπεσον [2%] | three other variants † 17:8 εως rell | 1 αν A,N [19%] ‡ 17:9 χαριν εχει f³⁵ A,N,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵κB,D [1%] NU § 17:9 τω δουλω εκεινω f³⁵ N,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | 12 p⁷⁵A,B,D [1%] NU | — κ * 17:9 ου δοκω f³⁵ A,N,W (93.8%) CP,HF,RP,OC | αυτω 12 D (2.8%) TR | αυτω (0.2%) | παντα ... αυτω 12 (0.6%) | παντα ... 12 (0.3%) | two other readings (0.1%) | — p⁷⁵B (1.5%) NU | long omissions κ (0.6%) † 17:10 οτι f³⁵ N,W [95%] CP,HF,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,D [5%] NU ‡ 17:10 ωφειλομεν f³⁵ p⁷⁵A,B,D [55%] HF,TR,OC,NU | ωφειλαμεν κ [0.5%] | οφειλομεν W [45%] CP,RP | οφιλομεν N

πεποιήκαμεν.» »

Jesus cleanses ten lepers

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν[§] εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου* Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. 12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ† δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν. 13 Καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες, «Ἰησοῦ, Ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.» 14 Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, «Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν.» Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν. 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ—καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης.‡ 17 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; Οἱ δὲ ἐννέα[§] ποῦ; 18 Οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος.» 19 Καὶ εἶπεν αὐτῷ, «Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.»

§ 17:11 αὐτον f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵κΒ [1%] NU * 17:11 μεσου f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | μεσον ϣ⁷⁵κΒ(D) [0.5%] NU | ανα μεσον [1.5%] † 17:12 αυτω f³⁵ κΑ,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϣ⁷⁵Β(D) [0.3%] ‡ 17:16 σαμαρειτης *rell* | σαμαριτης κD,N,W [3.5%] NU | σαμαρειτις [4%] | one other variant § 17:17 εννεα *rell* | εννε CP

The coming of the Kingdom

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν· «Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως· 21 οὐδὲ ἐροῦσιν, <Ἴδου ὧδε,> ἢ,* <Ἴδου† ἐκεῖ>· ἰδου γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.»

22 Εἶπεν δὲ‡ πρὸς τοὺς μαθητάς· «Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε§ μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. 23 Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν, <Ἴδου ὧδε,> ἢ, <Ἴδου ἐκεῖ.>* Μὴ ἀπέλθῃτε μηδὲ διώξητε. 24 Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἢ † ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ' † οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται§ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.* 25 Πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 26 Καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις†

* 17:21 η *rell* | — [13%] CP | και W † 17:21 ἰδου f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB [1%] NU ‡ 17:22 δε *rell* | 1 και CP | 1 ουν D § 17:22 επιθυμησετε *rell* | επιθυμησητε N [10%] | επιθυμησεται κA,W [10%] | επιθυμησηται B * 17:23 ωδε η ιδου εκει f³⁵ A [52%] HE,RP,TR | 134 D,W [15%] CP,OC | 1 και 34 [5%] | 1234 ο χριστος N [15%] | 134 ο Χριστος [9%] | 124 [4%] | 4231 ϕ⁷⁵B[NU] | 4 και 31 κ † 17:24 η f³⁵ A,D [88%] CP,HE,RP,TR | — ϕ⁷⁵κB,N,W [12%] OC,NU ‡ 17:24 ὑπ f³⁵ N [92%] CP,HE,RP,TR,OC | υπο του ϕ⁷⁵κA,B,D,W [7%] NU (at least 1% have των ουρανω) § 17:24 εσται f³⁵ ϕ⁷⁵κA,B,W [92.5%] CP,HE,RP,NU | 1 και D,N [7.5%] TR,OC * 17:24 εν τη ημερα αυτου f³⁵ κA,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϕ⁷⁵B,D † 17:26 ημεραις *rell* | 1 του [3%] TR

Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου. ²⁷ Ἦσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐξεγαμίζοντο, † ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσηλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. § ²⁸ Ὁμοίως καὶ ὡς* ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λῶτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν— ²⁹ ἢ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λῶτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ’ οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. † ³⁰ Κατὰ ταῦτα † ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

³¹ »Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ § ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. ³² Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ. ³³ Ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι* ἀπολέσει † αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν † ἀπολέσῃ §

† 17:27 ἐξεγαμίζοντο f³⁵ A,N,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC | εγαμίζοντο ϖ⁷⁵ κB,D [18%] NU § 17:27 απαντας f³⁵ κA,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | παντας ϖ⁷⁵ B,D [2%] NU * 17:28 και ως f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | καθως ϖ⁷⁵ κB [1.5%] NU † 17:29 απαντας f³⁵ κA,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | παντας B,D [2.5%] NU † 17:30 ταυτα f³⁵ κA,W [94%] CP,HE,RP,TR | τα αυτα B,D,N [6%] OC,NU § 17:31 τω f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϖ⁷⁵ κB [1.5%] NU * 17:33 σωσαι f³⁵ κA,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | περιποιησασθαι ϖ⁷⁵ B [0.3%] NU | ζωογονησαι (D) † 17:33 απολεσει *rell* | απολεση W [14%] | one other variant † 17:33 και ος εαν f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δαν ϖ⁷⁵ κB [1%] NU | 12 αν D [1%] | three other variants § 17:33 απολεση *rell* | απολεσει A,N [16%]

αὐτήν* ζωογονήσει αὐτήν. ³⁴ Λέγω ὑμῖν· ταύτη τῇ νυκτὶ δύο ἔσονται† ἐπὶ κλίνης μιᾶς‡ εἷς παραληφθήσεται§ καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

³⁵ Δύο ἔσονται* ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό·† μία παραληφθήσεται‡ καὶ ἡ § ἕτερα ἀφεθήσεται.»*

³⁷ Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, «Ποῦ, Κύριε;» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ὅπου τὸ σῶμα,† ἐκεῖ συναχθήσονται καὶ οἱ ἀετοί.»‡

18

Parable of a persistent widow

* **17:33** αυτην f³⁵ A,N,W [92.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,D [1.5%] NU | 1 ενεκεν εμου [5%] | την ψυχην αυτου [1%]
† **17:34** δυο εσονται f³⁵ A,N,W [48%] OC | 21 p⁷⁵ κB(D) [52%] CP,HE,RP,TR,NU ‡ **17:34** μιας f³⁵ A,D,N,W [97%] CP,HE,RP,OC | 1 ο p⁷⁵ κB [3%] TR,NU § **17:34** παραληφθησεται *rell* | παραλημφθησεται p⁷⁵ κA,B,N,W [1.5%] NU | παραλειφθησεται [4%] | παραλαμβανεται [7%] | παραλαμβανετε D * **17:35** δυο εσονται f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵ B,D,Q [1%] NU | two other variants (κ omits verse) † **17:35** αυτο f³⁵ A,N,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 η p⁷⁵ B,D,Q [11%] NU ‡ **17:35** παραληφθησεται *rell* | παραλημφθησεται p⁷⁵ κA,B,N,Q,W [1%] NU | παραλειφθησεται [3.5%] | παραλαμβανεται [1.5%] § **17:35** και η f³⁵ A,D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 δε p⁷⁵ B,Q [1.5%] NU * **17:35** αφεθησεται f³⁵ p⁷⁵ κA,B,N,Q,W [80%] HE,RP,TR,NU | αφεθησεται 36 δυο εσονται (-ε. OC) εν τω αγρω ο (-ο OC) εις παραληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται (with variations) (D) [20%] CP, some TRs(OC) † **17:37** σωμα *rell* | πτωμα [16%] ‡ **17:37** συναχθησονται και οι αετοι f³⁵ [29%] | 134 A,D,N,W [68%] CP,HE,RP,TR | 234 επισυναχθησονται κB [0.5%] NU | 341 [1%] | επισυναχθησονται 34 Q [1%] | επισυναχθησονται 234 OC

1 Ἐλεγεν δὲ καὶ* παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχασθαι† καὶ μὴ ἐκκακεῖν,‡ 2 λέγων· «Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπόμενος. 3 Χήρα δὲ§ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν, λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου.» 4 Καὶ οὐκ ἠθελεν* ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, «Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον οὐκ† ἐντρέπομαι, 5 διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον‡ τὴν χήραν§ ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζη* με.»»

6 Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος· «Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει. 7 Ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ† τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν‡ ἡμέρας καὶ νυκτός,

* 18:1 καὶ f³⁵ A,D,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,Q [3%] NU † 18:1 προσεύχασθαι f³⁵ D [57%] CP,HE,RP,TR | 1 αὐτοὺς κA,B,N,Q,W [43%] OC,NU ‡ 18:1 εκκακειν f³⁵ W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | εγκακειν (κA,B,D,Q)N [12%] NU § 18:3 δε *rell* | 1 τις N [16%] * 18:4 ηθελεν f³⁵ κA,B,D,N,Q,W [47%] NU | ηθελησεν [53%] CP,HE,RP,TR,OC † 18:4 καὶ ἀνθρωπον οὐκ f³⁵ A,D,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | οὐδε 2 κB [1%] NU ‡ 18:5 κοπον *rell* | κοπους κN [13%] § 18:5 χηραν *rell* | χηρα [17%] * 18:5 ὑπωπιαζη f³⁵ κA,B,D,Q [45%] TR,NU | υποπιαζη (N) [42%] CP,HE,RP,OC | υποπιεζη [6.5%] | υποπιαζει [6%] | υποπιταζη W | one other variant † 18:7 ποιηση f³⁵ ϕ⁷⁵ κB,D,N,Q [63%] CP,HE,RP,OC,NU | ποιησει A,W [37%] TR ‡ 18:7 πρὸς αὐτον f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | αὐτω ϕ⁷⁵ κB,Q [1%] NU | αὐτων D

καὶ μακροθυμῶν § ἐπ’ αὐτοῖς; ⁸ Λέγω* ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. Πλὴν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου ἐλθὼν, ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;»

Parable of a Pharisee and a publican

⁹ Εἶπεν δὲ ἄνθρωπος τις πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ’ ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην· ¹⁰ «Ἀνθρώποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερόν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ¹¹ Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· <Ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων—ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί—ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. ¹² Νηστεύω δις τοῦ σαββάτου· ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι.> ¹³ Καὶ ὁ ἄτελώνης, μακρόθεν ἐστῶς, οὐκ ἠθέληεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, § ἀλλ’ ἔτυπεν εἰς* τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων, <Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.> ¹⁴ Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· † ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν

§ 18:7 μακροθυμων f³⁵ N,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | μακροθυμει κA,B(D)Q [5.5%] NU * 18:8 λεγω *rell* | να 1 N [12%] CP † 18:9 δε f³⁵ A,W [86%] CP,HE,RP | 1 και ϕ⁷⁵ κB,D,N,Q [14%] TR,OC,NU ‡ 18:13 και ο f³⁵ A,D,N,Q,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ϕ^{75v} κB,T [5%] NU § 18:13 εις τον ουρανον επαραι f³⁵ A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 κB,Q,T [1%] NU * 18:13 εις f³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,Q,T [5%] NU † 18:14 η γαρ εκεινος f³⁵ A,N,Q [98%] CP,HE,RP,OC | 13 W [1%] TR | παρ εκεινου κB,T [1%] NU | D is wild

ἐαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἐαυτὸν ὑψωθήσεται.»

You enter the Kingdom like a child does

¹⁵ Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἄπηται· ἰδόντες δὲ † οἱ μαθηταί, § ἐπετίμησαν* αὐτοῖς. ¹⁶ Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν· † «Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ¹⁷ Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὃς ἐάν † μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.»

An upright, rich ruler

¹⁸ Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, «Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;» ¹⁹ Εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· «Τί με λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. ²⁰ Τὰς ἐντολὰς οἶδας· <Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.>» § ²¹ Ὁ δὲ εἶπεν, «Ταῦτα

† 18:15 ἰδοντες δε *rell* | και 1 [1.5%] OC § 18:15 μαθηται *rell* | 1 αυτου [13%] * 18:15 επετιμησαν *f*³⁵ (A),N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | επετιμων κ(B)(D)T [4%] NU † 18:16 προσκαλεσαμενος αυτα ειπεν *f*³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | προσεκαλεσατο 2 λεγων κ [0.5%] NU | προσεκαλειτο 2 λεγων D [2%] | προσεκαλεσατο λεγων B † 18:17 εαν *f*³⁵ A,N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αν κB,D,W [3%] NU § 18:20 σου *f*³⁵ κN [80%] CP,HE,RP,TR,OC | — A,B,D,W [20%] NU

πάντα* ἐφυλαξάμην† ἐκ νεότητός μου.»‡
 22 Ἀκούσας δὲ ταῦτα§ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ,
 «Ἔτι ἓν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον
 καὶ διάδος* πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν
 οὐρανῷ·† καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι.» 23 Ὁ δὲ
 ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγένετο,‡ ἦν γὰρ
 πλούσιος σφόδρα.

Riches tend to keep people out of the Kingdom

24 Ἴδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς περίλυπον
 γενόμενου§ εἶπεν· «Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ
 χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν
 βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.* 25 Εὐκοπώτερον γὰρ
 ἔστιν κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος†
 εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 Θεοῦ εἰσελθεῖν.» 26 Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες,
 «Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;» 27 Ὁ δὲ εἶπεν, «Τὰ

* 18:21 ταυτα παντα *rell* | 21 A,N [11%] † 18:21
 εφυλαξαμην **f**³⁵ D,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | εφυλαξα κA,B
 [2%] NU ‡ 18:21 μου **f**³⁵ κA,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC |
 — B,D,NU § 18:22 ταυτα **f**³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | — κB,D [1.5%] NU * 18:22 διαδος *rell* | δος κA,D,N
 [11%] † 18:22 ουρανω **f**³⁵ N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
 ουρανοις κA [1%] | τοις ουρανοις B,D[NU] | two other variants
 ‡ 18:23 εγενετο **f**³⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | εγενηθη
 κB [0.3%] NU § 18:24 περιλυπον γενομενον **f**³⁵ A(D)N,W
 (98.9%) CP,HE,RP,TR,OC[NU] | 1 (0.2%) | — κ(B) (0.9%) * 18:24
 εισελευσονται εις την βασιλειαν του θεου **f**³⁵ A,N,W [88%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 234561 κD [1%] | 23456 εισπορευονται B
 [0.2%] NU | 1234 των ουρανων [11%] † 18:25 τρυμαλιας
 ραφιδος **f**³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 βελουνης [1%] |
 τρηματος βελουνης κB,D,NU | τρυπηματος βελουνης [1%]

ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἐστὶν παρὰ τῷ Θεῷ.» †

28 Εἶπεν δὲ § Πέτρος, «Ἴδού, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ* ἠκολουθήσαμεν σοι.» 29 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ γονεῖς ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα † ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, 30 ὃς οὐ † μὴ ἀπολάβῃ § πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶν αἰώνιον.»

Jesus declares His coming death and resurrection—third time

31 Παραλαβῶν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἴδού, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα,* καὶ τελεσθήσεται † πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ Υἱῷ τοῦ Ἀνθρώπου· 32 Παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, 33 καὶ μαστιγώσαντες

† 18:27 ἐστιν παρα τω θεω f³⁵ A,N [92%] CP,HE,RP,TR | 2341 κB [6%] OC,NU | 124 [2%] | 241 D,W § 18:28 δε f³⁵ A,W [85%] CP,HE,RP | 1 ο κB,D,N [15%] TR,OC,NU * 18:28 αφηκαμεν παντα και f³⁵ κA,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | αφεντες τα ιδια B [0.2%] NU | τα ιδια αφεντες D | αφεντες 2 τα ιδια [1%] | 2 τα ιδια αφεντες [0.5%] † 18:29 γονεις η αδελφους η γυναικα f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 52341 κB [0.5%] NU | 123 η αδελφας 45 D [2%] | several other variants † 18:30 ος ου f³⁵ A,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ουχι κB [1%] NU | και 2 Q [1.5%] | 1 [2%] | εαν D § 18:30 απολαβη f³⁵ κA,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | λαβη B,D [8%] * 18:31 ιεροσολυμα f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ιερουσαλημ κB,D [1%] NU † 18:31 τελεσθησεται *rell* | τελειωθησεται [3%] OC

ἀποκτενοῦσιν αὐτόν. Καὶ τῆ ἡμέρα τῆ τρίτη[‡] ἀναστήσεται.» ³⁴ Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

A blind man near Jericho

³⁵ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξειν αὐτὸν εἰς Ἰεριχώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν. § ³⁶ Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυθάνετο τί* εἶη τοῦτο. † ³⁷ Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. ³⁸ Καὶ ἐβόησεν λέγων, «Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.» ³⁹ Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ[‡] αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν, «Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με.» ⁴⁰ Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. Ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, § ⁴¹ «Τί σοι θέλεις ποιήσω;» Ὁ δὲ εἶπεν, «Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.» ⁴² Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· «Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.» ⁴³ Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.

‡ 18:33 ἡμερα τη τριτη *rell* | 32 [20%] § 18:35 προσαιτων **f**³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | επαιτων κB(D)Q,T [0.5%] NU * 18:36 τι **f**³⁵ κA,B,T,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 αν D,Q [30%] † 18:36 τουτο *rell* | ταυτα [1%] OC ‡ 18:39 σιωπηση **f**³⁵ κA,Q [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | σιωπησει [2%] | σιγηση (B,D,W)T [2.5%] NU § 18:40 λεγων **f**³⁵ A,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,T [1.5%] NU

19

Zacchaeus

¹ Καὶ εἰσελθὼν* διήρχετο τὴν Ἱεριχώ. ² Καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος —καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν† πλούσιος. ³ Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστίν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. ⁴ Καὶ προδραμῶν‡ ἔμπροσθεν§ ἀνέβη ἐπὶ συκομοραίαν,* ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι† ἐκείνης ἡμελλεν‡ διέρχεσθαι. ⁵ Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτόν, καὶ§ εἶπεν πρὸς αὐτόν, «Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.» ⁶ Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν χαίρων. ⁷ Καὶ ἰδόντες, πάντες* διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι «Παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσηλθεν καταλῦσαι.»

* **19:1** εἰσελθων *rell* | 1 ο ιησους [13%] | two other variants
† **19:2** ουτος ην **f**³⁵ A(W)Q [92%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτος 2 [1%]
| αυτος B,T [6%] NU | 2 κ [1%] | — D ‡ **19:4** προδραμων
f³⁵ κA,B,Q [67%] HE,RP,TR,OC,NU | προσδραμων T,W [20%]
CP | δραμων [13%] | προλαβων D § **19:4** εμπροσθεν
f³⁵ A,D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εις το 1 κB,T [1%] NU
* **19:4** συκομοραιαν **f**³⁵ [58%] | συκομωραιαν T,W [33%]
HE,RP,TR | συκομωρεαν D,Q [7%] CP | συκομορεαν κB [2%]
OC,NU | συκωμοραιαν A † **19:4** οτι **f**³⁵ κA,B(D)Q,T,W
[75%] CP,HE,RP,OC,NU | 1 δι [25%] TR ‡ **19:4** ημελλεν
f³⁵ κA,B,D,Q,T,W [60%] TR,OC,NU | εμελλεν [40%] CP,HE,RP
§ **19:5** ειδεν αυτον και **f**³⁵ A(D)Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC |
— κB,T [1%] NU * **19:7** παντες **f**³⁵ κA,B,D,Q,T,W [90%]
CP,HE,RP,OC,NU | απαντες [10%] TR

8 Σταθεῖς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν Κύριον,† «Ἴδού, τὰ ἡμίση‡ τῶν ὑπαρχόντων μου,§ Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς,* καὶ εἴ τι νόστιμον ἐστικοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.»
 9 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι «Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· 10 ἦλθεν γὰρ ὁ Υἱὸς τοῦ Ἄνθρώπου ζητῆσαι† καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.»

Parable of the despised king

11 Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγυὲς αὐτὸν εἶναι Ἰερουσαλὴμ‡ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. 12 Εἶπεν οὖν· «Ἄνθρωπός τις εὐγενῆς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. 13 Καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς,

† 19:8 κυριον *rell* | ιησουν [21%] ‡ 19:8 ημιση **f**³⁵ Q [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ημισια κB [2%] NU | ημισεια [0.5%] | ημισυ A(W) [1%] | ημισοι D § 19:8 των υπαρχοντων μου **f**³⁵ A,Q,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κB [1%] NU | 12 μοι D [10%]
 * 19:8 διδωμι τοις πτωχοις **f**³⁵ A,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κ,D,Q [1%] NU | 13 [2%] | 31 B † 19:10 ζητησαι *rell* | ζητεισαι CP ‡ 19:11 αυτον ειναι ιερουσαλημ **f**³⁵ A(D)W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 213 Q [3%] | 231 κB [0.5%] NU | three other variants

<Πραγματεύσασθε[§] ἕως* ἔρχομαι.> 14 Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες, <Οὐ θέλομεν[†] τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.>
 15 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτόν, λαβόντα τὴν βασιλείαν,[‡] εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς ἔδωκεν[§] τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῶ* τίς τί διεπραγματεύσατο.[†]
 16 Παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων, <Κύριε, ἡ μνᾶ[‡] σου προσειργάσατο δέκα[§] μνᾶς.>
 17 Καὶ εἶπεν αὐτῷ· <Εὖ,* ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων.> 18 Καὶ ἦλθεν ὁ δεῦτερος

§ 19:13 πραγματευσασθε *rell* | πραγματευσασθαι *κA* [1%] | πραγματευεσθε [11%] | πραγματευεσθαι *D,W* [1.5%] * **19:13** εως *f*³⁵ [91%] *CP,HE,RP,TR* | εν ω *κA,B,D,W* [9%] *OC,NU*
† 19:14 θελομεν *rell* | θελωμεν [18%] **‡ 19:15** βασιλειαν *f*³⁵ [37%] *CP* | 1 και *κA,B,D,W* [63%] *HE,RP,TR,OC,NU* **§ 19:15** εδωκεν *f*³⁵ *A,W* [93%] *CP,HE,RP,TR,OC* | δεδωκει *κB,D* [3%] *NU* | εδωθη [1%] | δεδωκε [1.5%] | δεδωκει [1.5%] * **19:15** γνω *f*³⁵ *A,W* [98%] *CP,HE,RP,TR* | γνοι *κB,D* [0.5%] *NU* | επιγνω [1.5%] *OC* **† 19:15** τις τι διεπραγματευσατο *f*³⁵ *A* (93.3%) *CP,HE,RP,TR,OC* | 12 εππραγματευσατο *W* (5.3%) | 2 διεπραγματευσαντο *κB,D* (0.7%) *NU* | 12 διεπραξατο (0.7%) (There are a number of small variations, but all told only 0.8% omit τις and 0.7% omit τι, while there are at least eight further variations of the verb.) **‡ 19:16** μνα *f*³⁵ *κA,B,D,W* [55%] *CP,HE,RP,TR,OC,NU* | μνας [45%] **§ 19:16** προσειργασατο δεκα *f*³⁵ *W* [94%] *CP,HE,RP,TR,OC* | προσηργασατο 2 *A* [2%] | ειργασατο 2 [1.5%] | εποιησε 2 [1.5%] | 2 προσηργασατο (*κ*)*B(D)* [1%] *NU* * **19:17** ευ *f*³⁵ *κA,W* [99.8%] *CP,HE,RP,TR,OC* | ευγε *B,D* [0.2%] *NU*

λέγων, <Κύριε, ἡ μνα̃† σου‡ ἐποίησεν πέντε μνα̃ς.> 19 Εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ, <Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω§ πέντε πόλεων.> 20 Καὶ ἕτερος* ἦλθεν λέγων· <Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνα̃† σου, ἦν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ — 21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος ἀύστηρὸς εἶ· αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας.>‡ 22 Λέγει δὲ§ αὐτῷ· <Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. Ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος ἀύστηρὸς εἰμι, αἴρων* ὃ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα.† 23 Καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου‡ ἐπὶ τὴν τράπεζαν,§ καὶ ἐγὼ* ἐλθὼν† σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό;>‡ 24 Καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, <Ἄρατε ἀπ’

† 19:18 μνα f³⁵ κA,B,D,W [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μνας N [45%] ‡ 19:18 κυριε η μνα σου f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 κB [0.3%] NU | 2 μνας 41 [0.2%] § 19:19 γινου επανω f³⁵ (A)(D)N(W) [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 (κB) [1%] NU * 19:20 ετερος f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ο 1 B,D [2%] NU | στερως κ † 19:20 μνα f³⁵ κA,B,D,W [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | μνας N [45%] ‡ 19:21 εσειρας *rell* | 1 και συναγεις οθεν ου διεσκορπισας N [13%] OC § 19:22 δε f³⁵ A,W [73%] CP,HE,RP,TR | — κB,N [27%] OC,NU | ο 1 ειπεν D * 19:22 εγω ανθρωπος αυστηρος ειμι *rell* | 2341 OC † 19:22 εσειρα *rell* | 1 και συναγων οθεν ου διεσκορπισα N [5%] OC (with variations [3%]) ‡ 19:23 το αργυριον μου f³⁵ D,N [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κA,B,W [1.5%] NU § 19:23 την τραπεζαν f³⁵ [23%] TR,OC | 2 κA,B,D,N,W [77%] HE,RP,NU | της τραπεζιταις CP * 19:23 και εγω f³⁵ A,N,W [99%] (CP)HE,RP,TR,OC | καγω κB,D [1%] NU † 19:23 εγω ελθων *rell* | 21 [3%] CP ‡ 19:23 επραξα αυτο f³⁵ D,N,W [89.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB [0.5%] NU | 2 ανεπραξα A | 1 αυτω [10%]

αὐτοῦ τὴν μναῖν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μναῖς ἔχοντι.> ²⁵ (Καὶ εἶπον[§] αὐτῷ, <Κύριε, ἔχει δέκα μναῖς.>) ²⁶ <Λέγω γὰρ* ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ’ αὐτοῦ.† ²⁷ Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους,‡ τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ’ αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε[§] ἔμπροσθέν μου.> »

The last week

The ‘Triumphal Entry’

²⁸ Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα. ²⁹ Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθσφαγῆ* καὶ Βηθανίαν,† πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ‡ ³⁰ εἰπὼν·[§] «Υπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ἧ̄ εἰσπορευόμενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ’ ὃν οὐδεὶς

§ 19:25 ειπον *rell* | ειπαν κB [0.5%] NU | — (D,W) * 19:26 γαρ f³⁵ A D,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | — (κ)B [4%] NU † 19:26 απ αυτου f³⁵ A,D,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [0.2%] NU ‡ 19:27 εκεινους f³⁵ A(D)N,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | τουτους κB [8%] NU | — [1%] § 19:27 κατασφαξατε f³⁵ A,D,W [96%] CP,HE,RP,TR | 1 αυτους (κ)B,N [4%] OC,NU * 19:29 βηθσφαγη f³⁵ B [53%] CP,HE,RP,OC | βηθφαγη κA,D,N,W [43%] TR,NU | βηθσφαγην [3%] | βηθφαγην [1%] [Three consonants in a row are decidedly more difficult to pronounce than two—it is hard to imagine why anyone would add the *sigma*.] † 19:29 βηθανιαν f³⁵ A,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | βιθανιαν [5.5%] | βηθανια κB,D [0.5%] ‡ 19:29 αυτου f³⁵ A,D,N,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [0.3%] NU § 19:30 ειπων f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | λεγων κB,D [1.5%] NU

πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν.* Λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 Καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ, <Διὰ τί λύετε;> οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ† ὅτι <Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.> »

A steed for the King

32 Ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.‡ 33 Λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον, εἶπον§ οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς, «Τί λύετε τὸν πῶλον;» 34 Οἱ δὲ εἶπον,* «Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.» 35 Καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες† ἐαυτῶν‡ τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. 36 Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, ὑπεστρώννουν τὰ ἱμάτια αὐτῶν§ ἐν τῇ ὁδῷ.

Rejoicing and praising

37 Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἤρξαντο* ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν

* 19:30 ἐκαθισεν f³⁵ κA,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και B [1%] NU | long omission D † 19:31 αυτω f³⁵ A,N,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτου [1%] | — κB,D [1.5%] NU ‡ 19:32 αυτοις *rell* | 1 εστωτα τον πωλον [4%] OC § 19:33 ειπον *rell* | ειπαν κB [0.5%] NU | one other variant (also in verse 34) * 19:34 ειπον f³⁵ [72%] CP,HE,RP,TR | 1 οτι κA,B,D,N,W [28%] OC,NU † 19:35 επιρριψαντες f³⁵ [90%] CP,HE,RP,TR,OC | επιρριψαντες κA,B,N,W [10%] NU | επεριψαν D ‡ 19:35 εαυτων f³⁵ A,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτων κB(D) [8%] NU § 19:36 αυτων *rell* | εαυτων A,B,N,W [12%] * 19:37 ηρξαντο f³⁵ κA,B,N [70%] CP,HE,RP,TR,NU | ηρξατο D,W [30%] OC

εἶδον δυνάμεων, ³⁸ λέγοντες· «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος† Βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῶ‡ καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.»

A sour note

³⁹ Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον§ πρὸς αὐτόν, «Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.» ⁴⁰ Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς,* «Λέγω ὑμῖν ὅτι† ἐὰν οὔτοι σιωπήσωσιν,‡ οἱ λίθοι κεκράζονται.»§

Jesus weeps over Jerusalem

⁴¹ Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ’ αὐτῇ,* ⁴² λέγων ὅτι «Εἰ ἔγνωσ καὶ σύ, καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ,† τὰ πρὸς εἰρήνην σου·‡ νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ⁴³ Ὅτι

† 19:38 ἐρχομενος f³⁵ A,N(W) [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ο (κ)B(D) [0.5%] NU ‡ 19:38 ειρηνη εν ουρανω f³⁵ D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 B [0.5%] NU | 12 ουρανοις A | 232 ιρηνη κ § 19:39 ειπον *rell* | ειπαν κA,B,D [0.5%] NU * 19:40 αυτοις f³⁵ A(D)(N)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [0.5%] NU † 19:40 οτι f³⁵ κA,D,N [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,W [4.5%] NU ‡ 19:40 σιωπησωσιν f³⁵ [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | σιωπησουσιν κA,B,N,W [2.5%] NU | σεινησουσιν D § 19:40 κεκραξονται f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | κραξουσιν κB [0.2%] NU | κραζονται D | one other variant * 19:41 αυτη f³⁵ N [78%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτην κA,B,D,W [22%] NU † 19:42 και συ (σοι 1.1%) και γε εν τη ημερα σου ταυτη f³⁵ N,W (88.1%) CP,HE,RP,TR,OC | 12345679 A (9.3%) | 567912 κB (1%) NU | 125679 D (0.2%) | 12345 ταις ημεραις ταυταις (1.1%) | three other readings (0.2%) ‡ 19:42 σου f³⁵ (A)N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | σοι D [7%] | — κB [0.3%] NU

ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ περιβαλοῦσιν[§] οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι· καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν. ⁴⁴ Καὶ ἔδαφιοῦσίν σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί—καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοί λίθον ἐπὶ λίθω*—ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.»

Jesus cleanses the temple

⁴⁵ Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας,† ⁴⁶ λέγων αὐτοῖς, «Γέγραπται:‡ Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ἐστίν,»[§] ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.»

⁴⁷ Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, ⁴⁸ καὶ οὐχ εὔρισκον τὸ τί ποιήσουσιν,* ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

20

Jesus' authority questioned

§ 19:43 περιβαλουσιν f³⁵ A,B,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | περιβαλλουσιν [4%] | παρεμβαλουσιν κC [1%] NU | παραβαλουσιν N | βαλουσιν (D) | one other variant * 19:44 εν σοι λιθον επι λιθω f³⁵ A,C,N,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | 12343 [8%] | 34312 κB [0.5%] NU | 3431 ολη 2 D [0.5%] | eight other variants [1%] † 19:45 εν αυτω και αγοραζοντας f³⁵ A,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 34 N [2%] | 3 τους 4 C | — κB [1%] NU ‡ 19:46 γεγραπται f³⁵ κ [82%] CP,HE,RP,TR | 1 οτι A,C,D,N,W [15%] OC | 1 και εσται B [2%] NU | — [1%] § 19:46 εστιν f³⁵ A,C,D,N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | κληθησεται [5%] | — κB [2%] NU * 19:48 ποιησουσιν f³⁵ W [44%] CP,OC | ποιησωσιν κA,B,C,D,N,Q [56%] HE,RP,TR,NU

1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων,* διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς† καὶ οἱ‡ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις 2 καὶ εἶπον§ πρὸς αὐτὸν λέγοντες,* «Εἰπὲ ἡμῖν† ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς· ἢ τίς ἐστὶν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;» 3 Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἓνα λόγον,‡ καὶ εἶπατέ μοι· 4 Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου—ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἢ ἐξ ἀνθρώπων;» 5 Οἱ δὲ συναλογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι «Ἐὰν εἴπωμεν, <Ἐξ οὐρανοῦ,> ἔρεῖ, <Διὰ τί§ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;» 6 Ἐὰν δὲ εἴπωμεν, <Ἐξ ἀνθρώπων,> πᾶς ὁ λαὸς* καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γάρ ἐστὶν Ἰωάννην προφήτην εἶναι.» 7 Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8 Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, «Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.»

Parable of some perverse tenants

* 20:1 εκεινων f³⁵ A,C,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D,Q [3.5%] NU † 20:1 ιερεις f³⁵ A,W [84%] HE,RP,OC | αρχιερεις κB,C,D,N,Q [16%] CP,TR,NU ‡ 20:1 οι rell | — A [15%] § 20:2 ειπον rell | ειπαν κB [1%] NU * 20:2 προς αυτον λεγοντες f³⁵ A,N,Q,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 C,D [1.5%] | 312 κB [1%] NU † 20:2 ειπε ημιν f³⁵ A,D,N,Q,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ειπον 2 B [1%] NU | — κC [1.5%] ‡ 20:3 ενα λογον f³⁵ C,D,N,Q [82%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 A [16%] | 2 κB,W [2%] NU § 20:5 τι f³⁵ κB,W [83%] CP,HE,RP,NU | 1 ουν A,C,D,N,Q [17%] TR,OC * 20:6 πας ο λαος f³⁵ A,C,N,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 23 απας κB(D) [1.5%] NU

9 Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· «Ἄνθρωπος † ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο ‡ αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἰκανοῦς. 10 Καὶ ἐν § καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δῶσιν* αὐτῷ. Οἱ δὲ γεωργοὶ δῆραντες † αὐτὸν ἐξαπέστειλαν ‡ κενόν. 11 Καὶ προσέθετο § πέμψαι ἕτερον* δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δῆραντες † καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν

† 20:9 ἄνθρωπος f³⁵ κB(C,D)N,Q [87%] CP,HE,RP | 1 τις A,W [13%] TR,OC[NU] ‡ 20:9 ἐξεδοτο f³⁵ D,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC,UBS | ἐξεδετο κA,B,C [0.5%] N-A (One of the rare places where UBS and N-A are not the same.) § 20:10 ἐν f³⁵ A,W [93%] CP,HE,RP,TR | 1 τω C,N,Q [6%] OC | τω [0.5%] | — κB(D) [0.5%] NU * 20:10 δωσιν f³⁵ C,D,N,W [93%] CP,HE,RP,TR | δωσουσιν κA,B,Q [4%] OC,NU | — [3%] | one other variant † 20:10 δηραντες f³⁵ [20%] | δειραντες κA,B,C(D)N,Q,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU (Is the verb δαιρω or δερω? By far the more common, the literal meaning of δερω is to skin or flay a dead animal, to beat or whip being a derived meaning. Some have doubted the independent existence of δαιρω, but it occurs in *Hermas*, *sim*.6.2.6 [2nd cent.]. The meaning is presumably 'to beat severely'. That many copyists might change an unfamiliar form to a closely related familiar one is not hard to imagine, but who would change a familiar one to an unfamiliar one?) ‡ 20:10 δηραντες αυτον εξαπεστειλαν f³⁵ A,C(D)N,Q [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 321 κB [0.3%] NU | 12 απεστειλαν [2.5%] | 1232 W [0.5%] § 20:11 προσεθετο *rell* | 1 αυτοις Q [2%] OC * 20:11 πεμψαι ετερον f³⁵ N,Q,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κA,B [4%] NU | επεμψεν 2 D | 1 αυτοις 2 C † 20:11 δηραντες f³⁵ [20%] | δειραντες κA,B,C,D,N,Q,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU

κενόν. 12 Καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον·‡ οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον.

13 Εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· «Τί ποιήσω; Πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἰδόντες§ ἐντραπήσονται.»

14 Ἴδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοί, διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς* λέγοντες· «Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. Δεῦτε,† ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία.»

15 Καὶ ἐκβαλόντες‡ ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. Τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 16 Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.» Ἀκούσαντες δὲ εἶπον,§ «Μὴ γένοιτο.»

17 Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· «Τί οὖν ἐστιν τὸ γεγραμμένον τοῦτο· «Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας»; 18 Πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ’ ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ’ ὃν δ’ ἂν πέσῃ—λικμήσει αὐτόν.»

19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ

‡ 20:12 πεμψαι τριτον f³⁵ A,C,N,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κΒ [1%] NU | 2 επεμψεν D § 20:13 ιδοντες f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κΒ,C,D,Q [1.5%] NU * 20:14 εαυτους f³⁵ A,C,N,Q,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | αλληλους κΒ,D [1.5%] NU | two other variants [0.5%] † 20:14 δευτε f³⁵ κC,D [90%] CP,HE,RP,TR,OC | — A,B,N,Q,W [10%] NU ‡ 20:15 εκβαλοντες f³⁵ [24%] | 1 αυτον κA,B,D,N,Q,W [76%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | λαβοντες αυτον εξεβαλον C (some 7% have εκβαλλοντες) § 20:16 ειπον *rell* | ειπαν κΒ,D,Q [1.5%] NU

γραμματεῖς* ἐπιβαλεῖν ἐπ’ αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν†—ἐγνώσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπεν.‡

To Caesar, Caesar's; to God, God's

²⁰ Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται§ αὐτοῦ λόγου,* εἰς τὸ† παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. ²¹ Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· «Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον ἀλλ’ ἐπ’ ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις. ²² Ἐξεστὶν ἡμῖν‡ Καίσαρι φόρον δοῦναι, ἢ οὐ;»

²³ Κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Τί με πειράζετε;§

* **20:19** αρχιερεις και οι γραμματεις f³⁵ κD,N [88%] CP,HE,RP,TR,OC | 4231 A,B,W [12%] NU | 423 φαρισαιοι C | three other variants † **20:19** εφοβηθησαν f³⁵ [65%] CP,HE,RP | 1 τον λαον κA,B,C(D) [35%] TR,OC,NU | 1 τον οχλον N,W ‡ **20:19** την παραβολην ταυτην ειπεν f³⁵ A,C,N,W [93%] CP,HE,RP,TR | 4123 κB [3%] NU | ειρηκεν 123 D | 124 [3%] | τας παραβολας ελεγεν [1%] OC | two other variants § **20:20** επιλαβωνται *rell* | επιλαβονται [21%] * **20:20** λογου *rell* | λογον C,N [18%] | λογων D † **20:20** εις το f³⁵ A,N,W [99%] (CP)HE,RP,TR,OC | ωστε κB,C,D [1%] NU ‡ **20:22** ημιν f³⁵ C(D)W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ημας κA,B [2.5%] NU | — N | one other variant § **20:23** τι με πειραζετε f³⁵ A(C)D,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB [1.5%] NU

24 Ἐπιδείξατέ* μοι δηνάριον†—τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν;» Ἀποκριθέντες‡ δὲ εἶπον,§ «Καίσαρος.» 25 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,* «Ἀπόδοτε τοῖνυν† τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.» 26 Καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.

Sadducees deny resurrection

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες‡ ἀνάστασιν μὴ εἶναι,§ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 28 λέγοντες· «Διδάσκαλε, Μωσῆς* ἔγραψεν ἡμῖν, ἔάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ,† ἵνα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ λάβῃ‡ τὴν

* 20:24 επιδειξατε f³⁵ C,N [85%] CP,HE,RP,TR | δειξατε κA,B,D,W [15%] OC,NU † 20:24 δηναρion *rell* | 1 οι δε εδειξαν και ειπε (κ)C,N [20%] (plus several minor variations) ‡ 20:24 αποκριθεντες f³⁵ A,C(D,W) [97%] CP,HE,RP,TR,OC | οι κB,N [3%] NU § 20:24 ειπον *rell* | ειπαν κB,C [0.5%] NU * 20:25 αυτοις f³⁵ A,C,D,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | προς αυτους κB [3%] NU † 20:25 αποδοτε τοινυν f³⁵ A,C,N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB [2%] NU | 1 D | 1 ουν [6%] ‡ 20:27 αντιλεγοντες f³⁵ A,W (94.3%) CP,HE,RP,TR[NU] | λεγοντες κB,C,D,N (5.4%) OC | three other variants (0.3%) § 20:27 αναστασιν μη ειναι *rell* | 231 N [2.5%] OC * 20:28 μωσης f³⁵ κA [60%] HE,RP,TR | μωσης B,D,N,W [40%] CP,OC,NU † 20:28 αποθανη f³⁵ A,N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | η B [4%] NU | D is wild | three other variants | κ omits whole line ‡ 20:28 ο αδελφος αυτου λαβη f³⁵ [20%] | 4123 A,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC,NU

γυναῖκα καὶ ἐξαναστήση§ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 29 Ἐπτά οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· 30 καὶ ἔλαβεν* ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος·† 31 καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν·‡ ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐπτά§—οὐ κατέλιπον* τέκνα, καὶ ἀπέθανον. 32 Ὑστερον δὲ πάντων,† ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή·‡ 33 Ἐν τῇ οὖν§ ἀναστάσει,* τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; Οἱ γὰρ ἐπτά ἔσχον αὐτήν γυναῖκα.»

34 Καὶ ἀποκριθεὶς† εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ ἐκγαμίσκονται·‡ 35 οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν, καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε

§ 20:28 ἐξαναστήση f³⁵ κB,D,N [67%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ἐξαναστήσει A,W [33%] * 20:30 ἐλαβεν f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [0.5%] NU † 20:30 τὴν γυναῖκα καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἀτεκνος f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU ‡ 20:31 αὐτήν f³⁵ κB(D)W [55%] CP,HE,TR,OC,NU | 1 ὡσαύτως A [45%] RP § 20:31 ἐπτά f³⁵ κA,B,D [73%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 1 καὶ W [27%] some TRs * 20:31 κατέλιπον *rell* | κατέλειπον A [18%] | ἀφηκαν D | two other variants † 20:32 δε πάντων f³⁵ A,W [60%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 [30%] | 1 [9.5%] | καὶ κB,D [0.5%] NU ‡ 20:32 ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνή f³⁵ A,W [98%] CP,HE,RP,TR | 2341 κB,D [2%] OC,NU § 20:33 ἐν τῇ οὖν f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 κ | ἡ γυνή 312 B [0.5%] NU * 20:33 οὖν ἀναστασει *rell* | 21 [0.5%] OC † 20:34 ἀποκριθεὶς f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU ‡ 20:34 ἐκγαμίσκονται f³⁵ Q [74%] CP,HE,RP,TR | ἐκγαμίζονται A,W [23%] OC | γαμίσκονται κB [2%] NU | γαμίζονται [1%] | γαμουνται D | two other variants

ἐγκαμίζονται. § 36 Οὔτε* γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιν—καὶ υἱοὶ εἰσιν τοῦ† Θεοῦ, τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. 37 Ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς‡ ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει· «Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ τὸν§ Θεὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν* Θεὸν Ἰακώβ.» 38 Θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων—πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.» 39 Ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων εἶπον,† «Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.» 40 Οὐκέτι δὲ‡ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

Is the Christ David's Son?

41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· «Πῶς λέγουσιν§ τὸν Χριστὸν Υἱὸν Δαυὶδ εἶναι;* 42 Καὶ αὐτὸς† Δαυὶδ λέγει ἐν Βίβλῳ‡ Ψαλμῶν, «Εἶπεν ὁ § Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου

§ 20:35 ἐγκαμίζονται f³⁵ A,W [84%] CP,HE,RP | ἐγκαμισκονται [9%] TR | γαμίζονται κD,Q [4%] OC,NU | γαμισκονται B [3%]
 * 20:36 ουτε f³⁵ κQ,W [94.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ουδε A,B,D [5.5%] NU † 20:36 του f³⁵ Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | τω D | — κA,B [0.3%] NU ‡ 20:37 μωυσης f³⁵ B,D,Q,W [55%] CP,OC,NU | μωσης κA [45%] HE,RP,TR § 20:37 τον f³⁵ A,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU * 20:37 τον f³⁵ A,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [1%] NU | W omits phrase † 20:39 ειπον *rell* | ειπαν κB,D [0.5%] NU ‡ 20:40 δε f³⁵ A,D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | γαρ κB [1%] NU § 20:41 λεγουσιν *rell* | 1 τινες A [17%] * 20:41 υιον δαυιδ ειναι f³⁵ A,Q,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 321 κB [0.3%] NU | 312 [1%] | 12 D | υιος 2 εστιν [1%] † 20:42 και αυτος f³⁵ A,D,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 γαρ κB [2%] NU | 12 γαρ Q ‡ 20:42 βιβλω *rell* | 1 των D,W [8.5%] OC § 20:42 ο f³⁵ κA,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | — B(D)NU

43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.» 44 Δαυὶδ οὖν Κύριον αὐτὸν* καλεῖ, καὶ πῶς Υἱὸς αὐτοῦ† ἐστίν;»

Jesus denounces the scribes

45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·‡ 46 «Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων, τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δεῖπνοις· 47 οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται. Οὗτοι λήψονται§ περισσότερον κρῖμα.»

21

A lesson in giving

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον* πλουσίους. 2 Εἶδεν δέ τινα καὶ† χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά·‡ 3 Καὶ εἶπεν· «Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ

* 20:44 κυριον αυτον *rell* | 21 A,B,Q [17%] OC † 20:44 υιος αυτου *f*³⁵ κD,Q,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 A,B [8%] NU ‡ 20:45 αυτου *f*³⁵ κA,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | αυτους (Q) | εαυτου [1.5%] | — B,D [0.3%] § 20:47 ληψονται *rell* | ληψονται κA,B,D,W [1%] NU * 21:1 τα δωρα αυτων εις το γαζοφυλακιον *f*³⁵ A,Q,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 456123 κB,D [3%] NU | four other variants † 21:2 τινα και *f*³⁵ (A)Q,W [84%] CP,HE,RP | 21 D [11%] TR | 1 κB [5%] OC,NU ‡ 21:2 δυο λεπτα *f*³⁵ A(D)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 κB,Q [1%] NU

αὕτη§ πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ⁴ ἅπαντες* γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ,† αὕτη δέ, ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς, ἅπαντα‡ τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.»§

Jerusalem will be destroyed

⁵ Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται, εἶπεν, ⁶ «Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε —ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθον* ὃς οὐ καταλυθήσεται.»

The Olivet Discourse

⁷ Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· «Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται;» καὶ «Τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ† ταῦτα γίνεσθαι;» ⁸ Ὁ δὲ εἶπεν· «Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε, πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι‡ <Ἐγὼ εἰμι> καὶ <Ὁ καιρὸς ἤγγικεν.> Μὴ οὖν§

§ 21:3 η πτωχη αυτη f³⁵ A,Q,W [95%] HF,RP,TR,OC | 312 κB(D) [5%] CP,NU * 21:4 απαντες f³⁵ A,Q,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | παντες κB(D) [1%] NU † 21:4 του θεου f³⁵ A,D,Q,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB [1.5%] NU ‡ 21:4 απαντα f³⁵ A,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | παντα κB,D,Q [1.5%] NU § 21:4 εβαλεν *rell* | 1 ταυτα λεγων εφωνει ο εχων ωτα ακουειν ακουετω [20%] (there are a few minor variations) * 21:6 λιθος επι λιθον f³⁵ W (32.2%) CP | 12 λιθω A,Q (65.1%) HF,RP,TR,OC,NU | 12 λιθων (0.3%) | 12 λιθω ωδε κB(D) (0.5%) | 123 ωδε (0.4%) | ωδε 12 λιθω (0.5%) | ωδε 32 λιθω (0.5%) | ωδε 123 (0.2%) | two other variants (0.2%) † 21:7 μελλη *rell* | μελλει W [12%] ‡ 21:8 οτι f³⁵ A,D,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB [1%] NU § 21:8 ουν f³⁵ A,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | — (κ)B,D [1%] NU

πορευθήτε ὀπίσω αὐτῶν. ⁹ Ὄταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθήτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.»

Things are going to get bad, really bad

¹⁰ Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· «Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ* ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν. ¹¹ Σεισμοὶ τε μεγάλοι κατὰ τόπους καὶ† λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται.‡ ¹² Πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων,§ ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς* συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀγομένους† ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ¹³ Αποβήσεται δὲ‡ ὑμῖν εἰς μαρτύριον. ¹⁴ Θέσθε§ οὖν εἰς τὰς καρδίας* ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ¹⁵ ἐγὼ

* **21:10** ἐπὶ f³⁵ B,W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐπὶ κA,D [9%] NU
† **21:11** κατὰ τοποῦς καὶ f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 312 κB [0.5%] NU ‡ **21:11** καὶ (-κ. 0.6%) σημεῖα (-σ. 0.4%) ἀπ οὐρανοῦ (-α. ο. 0.3%) μεγάλα (-μ. A 0.3%) ἔσται (-ε. 0.2%) f³⁵ (A)W (85.9%) CP,HE,RP,TR,OC | 125346 κ (5.8%) | 512346 (1.6%) | 123465 (0.4%) | 125634 (0.2%) | 341256 D (0.2%) | 134256 B,NU | 12345 εσωνται (4.3%) | 12534 εσωνται (1%) | five further variants (0.5%) § **21:12** ἀπαντων f³⁵ [34%] CP,TR | παντων κA,B,D,W [66%] HE,RP,OC,NU * **21:12** εἰς f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τας κB,D [0.5%] NU † **21:12** ἀγομενους f³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ἀπαγομενους κB,D [1.5%] NU ‡ **21:13** δε f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — κB,D [0.5%] NU § **21:14** θεσθε f³⁵ [97%] CP,HE,RP,TR,OC | θετε κA,B,D,W [3%] NU * **21:14** εἰς τας καρδιας f³⁵ W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐν ταις καρδιας κA,B,D [3%] NU

γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἣ οὐ
 δυνήσονται ἀντειπεῖν ἢ ἀντιστῆναι† πάντες‡
 οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. 16 Παραδοθήσεσθε δὲ
 καὶ ὑπὸ γονέων καὶ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ
 ἀδελφῶν,§ καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν. 17 Καὶ
 ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά
 μου.* 18 (Καὶ θριξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ
 ἀπόληται— 19 ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε
 τὰς ψυχὰς ὑμῶν.)

Jerusalem will be destroyed

20 »Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ
 στρατοπέδων τὴν† Ἱερουσαλήμ, τότε γινώτε
 ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. 21 Τότε
 οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη,
 καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ
 οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς
 αὐτήν. 22 Ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταῖ εἰσιν,
 τοῦ πληρωθῆναι‡ πάντα τὰ γεγραμμένα.
 23 Οὐαὶ δὲ§ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ
 ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις·

† 21:15 αντειπειν η αντιστηναι f³⁵ A [30%] | 321 κB [1.5%]
 NU | 1 ουδε 3 W [68%] CP,HE,RP,TR,OC | 3 D | two other variants
 ‡ 21:15 παντες f³⁵ κA,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | απαντες B
 [0.5%] NU § 21:16 συγγενων και φιλων και αδελφων f³⁵ [75%]
 CP,HE,RP,OC | 54123 κB(D) [23%] TR,NU | 54 συγγενεων 23 A,W
 | at least eight further variants [2%] * 21:17 υπο παντων δια
 το ονομα μου *rell* | 345612 [20%] † 21:20 την f³⁵ A [99.5%]
 CP,HE,RP,TR,OC | — κB(D)W [0.5%] NU ‡ 21:22 πληρωθηναι
 f³⁵ C [56%] CP,TR,OC | πλησθηναι κA,B,D,N,W [44%] HE,RP,NU
 § 21:23 δε f³⁵ κA,C,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — B,D [1%] NU

ἔσται γὰρ* ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ ἐν† τῷ λαῷ τούτῳ. ²⁴ Καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας,‡ καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη.§ Καὶ Ἱερουσαλήμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι* πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

Christ will return to the earth

²⁵ »Καὶ ἔσται† σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν, ἐν ἀπορίᾳ, ἠχούσης‡ θαλάσσης καὶ σάλου· ²⁶ ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῆς§ οἰκουμένη—αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. ²⁷ Καὶ τότε ὄψονται τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ²⁸ Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.»

Parable of the fig tree

* 21:23 γὰρ *rell* | 1 τότε [2.5%] OC † 21:23 ἐν *f*³⁵ W [87%] CP,HE,RP,TR | — κA,B,C,D,N [13%] OC,NU ‡ 21:24 μαχαίρας *f*³⁵ κA,C,N [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μαχαίρης B [0.5%] NU | μαχαίραις W | ρομφαίας D [0.5%] § 21:24 πάντα τα εθνη *f*³⁵ A,C,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 κB [1%] NU * 21:24 αχρι *f*³⁵ A,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ου κB,N [1.5%] NU | αχρισ ου C,D [4%] | 1 ουν [1%] | two other variants † 21:25 εσται *f*³⁵ A,C,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | εσονται κB,D,NU ‡ 21:25 ηχουσης *f*³⁵ D,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | ηχους κA,B,C,N [7%] NU § 21:26 τη *rell* | ἐν 1 CP

29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς· «Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα. 30 Ὅταν προβάλλωσιν* ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη† ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. 31 Οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. 32 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται,‡ οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.§

Watch and pray

34 »Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρηθῶσιν* ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος† ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῆ‡ ἡ ἡμέρα ἐκείνη. 35 Ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται§ ἐπὶ πάντα τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.

* 21:30 προβαλλωσιν **f**³⁵ [28%] | προβαλωσιν **κA,B,C,W** [66%] **CP,HE,RP,TR,OC,NU** | προσβαλωσιν [5%] | προβαλουσιν **N** | προβασωσιν **D** | three other variants † 21:30 ἠδη *rell* | — **N** [15%] ‡ 21:33 παρελευσεται **f**³⁵ **C,W** [32%] | παρελευσονται **κA,B,D,N** [68%] **CP,HE,RP,TR,OC,NU** § 21:33 παρελθωσιν **f**³⁵ **A,C,N** [99%] **CP,HE,RP,TR,OC** | παρελευσονται **κB,D,T,W** [1%] **NU** * 21:34 βαρηθωσιν **f**³⁵ **κA,B,C,T,W** [75%] **CP,HE,RP,OC,NU** | βαρυθωσιν **D** [20%] **TR** | βαρυθωσιν **N** [5%] † 21:34 αἰφνιδιος *rell* | αἰφνιδιος [18%] | εφνιδιος **κ** | εφνειδιον **N** | ενιφνιος **D** | one other variant ‡ 21:34 αἰφνιδιος εφ υμας επιστη **f**³⁵ **C,W** [95%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 4231 (**κ**)**B(D)T** [1%] **NU** | 1423 **A,N** [3%] | four other variants [1%] § 21:35 γαρ επελευσεται **f**³⁵ **A,C,N,W** [97%] **CP,HE,RP,TR,OC** | 1 ελευσεται [3%] | επεισελευσεται 1 (**κB,D**)**NU**

36 Ἀγρυπνεῖτε οὖν* ἐν παντὶ καιρῷ, δεόμενοι ἵνα καταξιωθῆτε† ἐκφυγεῖν πάντα‡ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Ἀνθρώπου.»

His daily routine

37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἠυλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν. 38 Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

22

Judas joins the plot against Jesus

1 Ἦγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη Πάσχα. 2 Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν. 3 Εἰσηλθεν δὲ ὁ * Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν (τὸν ἐπικαλούμενον† Ἰσκαριώτην), ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. 4 Καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ‡ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτόν

* 21:36 οὖν f³⁵ A,C,N,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC | δε κB,D,NU
 † 21:36 καταξιωθητε f³⁵ A,C,D,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | κατισχυσητε κT(W) [1.5%] NU | κατισχυσηται B [0.2%]
 ‡ 21:36 παντα f³⁵ κ [85%] CP,HE,RP,OC | ταυτα 1 B,D [11%] TR,NU | 1 ταυτα A,C,N,W [4%] | two other variants * 22:3 ο f³⁵ [47%] TR,OC | — κA,B,C,D,N,W [53%] CP,HE,RP,NU † 22:3 επικαλουμενον f³⁵ A,C,N [92%] CP,HE,RP,TR,OC | καλουμενον κB,D,W [3.5%] NU | λεγομενον [4%] | two other variants ‡ 22:4 και f³⁵ κA,B(D) [75%] HE,RP,NU | 1 τοις C,W [21%] CP,TR | 1 γραμματευσιν 1 N [4%] OC

παραδῶ αὐτοῖς. § 5 Καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύρια* δοῦναι. 6 Καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου. †

The last night

Preparation for the last Passover

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν † ἧ ἔδει θύεσθαι τὸ Πάσχα. 8 Καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, «Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ Πάσχα, ἵνα φάγωμεν.» 9 Οἱ δὲ εἶπον § αὐτῷ, «Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσομεν;»* 10 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἴδού, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ † εἰσπορεύεται. 11 Καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας, «Λέγει σοι ὁ Διδάσκαλος· Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ Πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;»

§ 22:4 αὐτον παραδω αὐτοῖς f³⁵ A,N,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 321 ϣ^{75v} κB,C [7%] NU | 21 (D) | one other variant

* 22:5 ἀργυρια f³⁵ A,C [49%] OC | ἀργυριον ϣ⁷⁵ κB,D,N,W

[51%] CP,HE,RP,TR,NU † 22:6 αὐτοῖς ἀτερ οχλου f³⁵ N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ϣ⁷⁵ κA,B,C [1%] NU | 23 D | 1

[3%] ‡ 22:7 ἐν f³⁵ κA,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — B,C,D

[1%] § 22:9 εἶπον *rell* | εἶπαν ϣ⁷⁵ κB,C,D [1.5%] NU | εἶπων

[1%] * 22:9 ἐτοιμασομεν f³⁵ [60%] CP,HE,RP | ἐτοιμασωμεν

ϣ⁷⁵ κA(B)C(D)N,W [40%] TR,OC,NU † 22:10 οὐ f³⁵ D,W [86%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 εαν A,N [12%] | εἰς ἠν κB,C [1.5%] NU | three other variants [0.5%]

12 Κάκεινος ὑμῖν δείξει ἀνάγιον‡ μέγα, ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε.» 13 Ἀπελθόντες δὲ εὔρον καθὼς εἶρηκεν§ αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ Πάσχα.

They eat the Passover

14 Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ δώδεκα* ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. 15 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ Πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν. 16 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι† οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ‡ ἕως ὅτου πληρωθῆ ἔν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.» 17 Καὶ δεξάμενος§ ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· «Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς.* 18 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι† οὐ μὴ πῖω‡ ἀπὸ τοῦ γενήματος§ τῆς

‡ 22:12 ἀνάγιον f³⁵ A,B(D)N [45%] NU | ἀνωγαίον [27%] CP,OC | ἀνωγειον [17%] HF,RP,TR | ἀνωγειων [5%] | ἀνογαίον [4%] | ἀναγειον C,W [1%] | ἀνωγαίαν κ | three other variants [1%] § 22:13 εἶρηκεν f³⁵ A,N,W [94%] CP,HF,RP,TR,OC | εἶρηκει ϕ⁷⁵ κB,C,D [1%] NU | εἶπεν [5%] * 22:14 δώδεκα f³⁵ A,C,N,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,D [0.5%] NU † 22:16 οὐκέτι f³⁵ (D)N,W [97%] CP,HF,RP,TR,OC | — ϕ^{75v} κA,C,B [3%] NU | one other variant ‡ 22:16 ἐξ αὐτου f³⁵ A,N,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC | ἀπ 2 D [1%] | αὐτο κB,C [1%] NU | one other variant § 22:17 δεξάμενος *rell* | 1 το A,D,W [12%] OC | 1 καὶ [3%] * 22:17 ἑαυτοῖς f³⁵ A,D,N,W [93%] CP,HF,RP,TR,OC | εἰς ἑαυτοῦς B,C [6%] NU | εἰς αὐτοῦς [1%] | ἀλλήλοισι κ | two other variants † 22:18 οτι f³⁵ κA,N,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC[NU] | — B,C,D [2%] ‡ 22:18 οὐ μὴ πῖω f³⁵ A,C,N [92.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 123 ἀπο του νυν ϕ^{75v} κB [6%] NU | ἀπο του νυν 123 D [1.5%] | 123 νυν W § 22:18 γενήματος f³⁵ ϕ⁷⁵ κA,B,C,D,N,W [85%] CP,HF,RP,OC,NU | γεννηματος [15%] TR

ἀμπέλου ἕως ὅτου* ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ.»

Jesus institutes the Lord's Supper

¹⁹ Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας, ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, «Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.» ²⁰ Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον,† μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· «Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.‡

The betrayer is present

²¹ »Πλὴν ἰδοῦ, ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ²² Καὶ ὁ μὲν Υἱὸς* τοῦ Ἄνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὠρισμένον,† πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.» ²³ (Καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἶη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.)

Wanting to be 'the greatest' is not a valid option

²⁴ Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. ²⁵ Ὁ δὲ εἶπεν

* **22:18** οτου f³⁵ A,D,N [98%] CP,HE,RP,TR,OC | ου κB,C [2%] NU | του W † **22:20** ωσαυτως και το ποτηριον f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϣ^{75v}κB [0.5%] NU | D has long omission ‡ **22:20** εκχυνομενον f³⁵ N(W) [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | εκχυννομενον κA,B,T [3.5%] NU § **22:22** και f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | οτι ϣ⁷⁵κB,D,T [1%] NU * **22:22** μεν υιος f³⁵ A(D)N,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 κ | 21 ϣ^{75v}B,T [0.3%] NU † **22:22** πορευεται κατα το ωρισμενον f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϣ^{75v}κB,D,T [3%] NU

αὐτοῖς· «Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν[‡] αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. ²⁶ Ὑμεῖς δὲ οὐχ[§] οὕτως—ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω* ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. ²⁷ Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; Οὐχ[†] ὁ ἀνακείμενος; Ἐγὼ δὲ εἶμι ἐν μέσῳ ὑμῶν[‡] ὡς ὁ διακονῶν. ²⁸ Ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. ²⁹ Κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ Πατήρ μου, βασιλείαν, ³⁰ ἵνα ἐσθίητε[§] καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.* καὶ καθίσεσθε[†] ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς[‡] τοῦ Ἰσραήλ.»

Peter will deny Him

³¹ Εἶπεν δὲ ὁ Κύριος·[§] «Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ

[‡] 22:25 κυριευουσιν *rell* | κυριευσουσιν [3.5%] | κατακυρευουσιν N [13%] § 22:26 ουχ *rell* | ουκ CP
 * 22:26 γενεσθω **f**³⁵ A,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR | γινεσθω (κΒ,D)T [3.5%] OC,NU † 22:27 ουχ **f**³⁵ (D) [33%] | ουχι **φ**⁷⁵κΑ,T [67%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | ουχει Β,N,W † 22:27 εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν **f**³⁵ (A)N,Q^V,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 κΒ,T [0.5%] NU | D is wild § 22:30 ἐσθίητε **f**³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐσθίητε **φ**⁷⁵Β,D,I,NU | ἐσθίηται κQ | ἐσθίηται W | ἐσθίεται N * 22:30 ἐν τῇ βασιλείᾳ μου **f**³⁵ **φ**⁷⁵κΑ,Β,N,Q,T,W [60%] CP,HE,TR,OC,NU | 123 D | — [40%] RP [homoioteleuton] † 22:30 καθίσεσθε **f**³⁵ [64%] CP,HE,RP,OC | καθίσεσθε κN [23%] NU | καθίσησθε [12%] TR | καθίσησθε Β,T [0.5%] | καθίσησθα Α,Q,W | καθέζησθε D | two other variants † 22:30 κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς **f**³⁵ κΑ,N,Q,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 **φ**⁷⁵(Β)T [0.3%] NU | 134 D § 22:31 εἶπεν δε ο κυριος **f**³⁵ κΑ,D,N,Q,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — **φ**⁷⁵Β,T [0.5%] NU

ὁ Σατανᾶς ἐξηγήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναίᾳ* ὡς τὸν σῖτον. ³² Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπη† ἡ πίστις σου· καὶ σύ, ποτὲ ἐπιστρέψας, στήριξον‡ τοὺς ἀδελφούς σου.» ³³ Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, «Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.» ³⁴ Ὁ δὲ εἶπεν, «Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ μὴ§ φωνήση* σήμερον ἀλέκτωρ πρὶν ἢ † τρις ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.»‡

“Buy a sword”

³⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου§ καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μὴ τινος ὑστερήσατε;»* Οἱ δὲ εἶπον,†

* **22:31** σιναίᾳ *rell* | συνιαισαι OC | σεινιαισαι Φ^{75v} A,B,D,N,Q,T,W | ζινιαισαι κ † **22:32** εκλιπη f^{35} κ B,D,N,T [52%] HE,RP,OC,NU | εκλειπη A,Q,W [48%] CP,TR ‡ **22:32** στηριξον f^{35} D,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | στηρισον κ A,B,Q,T [4.5%] NU | three other variants § **22:34** μη f^{35} A,D,N,W [95.5%] CP,HE,RP,TR | — Φ^{75v} κ B,T [4.5%] OC,NU * **22:34** φωνηση f^{35} N,W [64%] CP,HE,RP | φωνησει κ A,B,D,T [36%] TR,OC,NU † **22:34** πριν η f^{35} A,N,W [90.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 Q [2%] | εως κ B,T [1.5%] NU | εως ου [6%] | εως οτου D ‡ **22:34** απαρνηση μη ειδεναι με f^{35} A(D)N,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 [1%] | 123 [1%] | 134 [1.5%] | 413 κ B,T [0.5%] NU | 143 Q [1%] | απαρνησει 234 [3%] § **22:35** βαλαντιου f^{35} [63%] HE,RP,TR | βαλλαντιου Φ^{75v} κ A,B,D,N,Q,T,W [37%] CP,OC,NU * **22:35** υστερησατε *rell* | υστερηθητε [2%] OC | υστερησεται κ N | three other variants † **22:35** ειπον *rell* | ειπαν B,D,T [0.5%] NU | ειπεν A

«Οὐδενός.» † 36 Εἶπεν οὖν § αὐτοῖς· «Ἀλλὰ νῦν, ὁ ἔχων βαλάντιον* ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλήσει † τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγοράσει † μάχαιραν. 37 Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἔτι § τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί· τὸ <Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη>· καὶ γὰρ τὰ* περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.» 38 Οἱ δὲ εἶπον, † «Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο.» Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, «Ἴκανόν ἐστιν.»

Gethsemane

39 Καὶ ἐξεληθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. † 40 Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς, «Προσεύχεσθε, μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.» 41 Καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο 42 λέγων, «Πάτερ,

† 22:35 ουδενος f³⁵ κD [52%] CP,TR | ουθενος ρ⁷⁵ A,B,N,Q,T,W [48%] HF,RP,OC,NU § 22:36 ειπεν ουν f³⁵ A,N,Q,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 δε ρ⁷⁵ B,T [1.5%] NU | ο δε 1 κD [0.2%] | — [0.5%] * 22:36 βαλαντιον f³⁵ [60%] HF,RP,TR | βαλλαντιον κA,B,D,N,Q,T,W [40%] CP,OC,NU † 22:36 πωλησει f³⁵ N [64%] CP,HF,RP,OC | πωλησατω ρ^{75v} κA,B,Q,T,W [28%] TR,NU | πολησει [4%] | πωληση [4.5%] | πωλησαι D † 22:36 αγορασει f³⁵ D [77%] CP,HF,RP,OC | αγορασατω ρ^{75v} κA,B,Q,T,W [21%] TR,NU | αγοραση N [2%] § 22:37 ετι f³⁵ N [94%] CP,HF,RP,TR,OC | — κA,B,D,Q,T,W [6%] NU * 22:37 τα f³⁵ A,N [99%] CP,HF,RP,TR,OC | το κB,D,Q(T)W [1%] NU † 22:38 ειπον *rell* | ειπαν ρ⁷⁵ κB,D,Q,T [1%] NU | ειπων [1%] † 22:39 αυτου f³⁵ N [97%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κA,B,D,Q,T,W [3%] NU

εἰ βούλει παρενεγκεῖν[§] τὸ ποτήριον τοῦτο* ἀπ' ἐμοῦ—πλήν, μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σόν, γενέσθω.»[†] ⁴³ Ὁφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. ⁴⁴ Καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήχετο· ἐγένετο δὲ[‡] ὁ ἰδρῶς[§] αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος, καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.* ⁴⁵ Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς[†] εὔρεν αὐτοὺς κοιμωμένους[‡] ἀπὸ τῆς λύπης. ⁴⁶ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Τί καθεύδετε; Ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.»

Betrayal and arrest

⁴⁷ Ἔτι δὲ[§] αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος· καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα,

§ 22:42 παρενεγκειν f³⁵ A,N,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC | παρενεγκε p⁷⁵B(D)Q,T [13%] NU | παρενεγκαι κ [7%] * 22:42 το ποτηριον τουτο f³⁵ A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR | 312 p⁷⁵B(D)Q,T [1%] OC,NU | 3123 κ † 22:42 γενεσθω f³⁵ p⁶⁹(D)N [77%] CP,HE,RP,TR | γινεσθω (p⁷⁵κA,B)Q,T,W [23%] OC,NU ‡ 22:44 εγενετο δε f³⁵ D,Q [95%] CP,HE,RP,TR,OC | και 1 κ [3.5%] NU | omit verses 43-44 p^{69,75}A,B,N,T,W (1.3%) (NU puts them in [[]]) § 22:44 ιδρωσ rell | υδρωσ CP * 22:44 have verses 43-44 f³⁵ (κ)D,Q (98.7%) CP,HE,RP,TR,OC[[NU]] | omit verses 43-44 p^{69,75}A,B,N,T,W (0.9%) | place them after Mt. 26:39 (C) (0.4%) † 22:45 μαθητας rell | 1 αυτου [3%] TR ‡ 22:45 αυτους κοιμωμενους f³⁵ A,N,Q,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 p⁷⁵κB,D,T,0171 [1.5%] NU § 22:47 δε f³⁵ D,0171 [83%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,N,T,W [17%] NU

προήρχετο* αὐτούς,† καὶ ἤγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν (τοῦτο γὰρ σημεῖον δεδῶκει αὐτοῖς, «Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστιν»).‡ 48 Ὁ δὲ Ἰησοῦς§ εἶπεν αὐτῷ, «Ἰούδα, φιλήματι τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου παραδίδως;»

49 Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον* αὐτῷ,† «Κύριε, εἰ πατάξομεν‡ ἐν μαχαίρα;»§ 50 Καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως* καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖζ† τὸ δεξιόν. 51 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Ἐἴτε ἕως τούτου»· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου αὐτοῦ‡ ἴασατο αὐτόν.

52 Εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς§ πρὸς τοὺς παραγενομένους πρὸς* αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ

* 22:47 προηρχετο *rell* | προηγεν D [8%] OC | προσηρχετο \mathfrak{P}^{75} [2%] † 22:47 αυτους \mathfrak{f}^{35} $\mathfrak{P}^{69,75}$ κ A,B,D,N,T [85%] CP,HE,RP,OC,NU | αυτων [15%] TR | αυτου W ‡ 22:47 τουτο γαρ σημειον δεδωκει αυτοις ον αν φιλησω αυτος εστιν \mathfrak{f}^{35} D [45%] (with minor variations) CP,OC | — \mathfrak{P}^{75} κ A,B,N,T,W [55%] HE,RP,TR,NU § 22:48 ο δε ιησους \mathfrak{f}^{35} A,D,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 32 \mathfrak{P}^{75} κ B,T [1%] NU * 22:49 ειπον *rell* | ειπαν \mathfrak{P}^{75} κ B,D,T [1%] NU † 22:49 αυτω \mathfrak{f}^{35} A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — \mathfrak{P}^{75} κ B,T [1%] NU | τω κυριω D ‡ 22:49 παταξομεν *rell* | παταξωμεν [22%] § 22:49 μαχαιρα \mathfrak{f}^{35} A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μαχαρη \mathfrak{P}^{75} κ B,D,T [1%] NU * 22:50 τον δουλον του αρχιερεως \mathfrak{f}^{35} \mathfrak{P}^{75} A,D,W,0171^V [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 3412 κ B,T [1.5%] NU † 22:50 αυτου το ους \mathfrak{f}^{35} A,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 \mathfrak{P}^{75} κ B,T,0171 [2%] NU | 12 ωτιον D [2%] ‡ 22:51 αυτου \mathfrak{f}^{35} A [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — \mathfrak{P}^{75} κ B,T,W [2.5%] NU | D is wild § 22:52 ο ιησους \mathfrak{f}^{35} W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 \mathfrak{P}^{75} κ A,B,T [0.5%] NU | — D [1%] * 22:52 προς \mathfrak{f}^{35} κ [33%] CP | επ \mathfrak{P}^{75} A,B,D,T,W,0171 [67%] HE,RP,TR,OC,NU

στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· «Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξεληλύθατε† μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; ⁵³ Καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. Ἀλλὰ‡ αὕτη ὑμῶν ἐστίν§ ἡ ὥρα· καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.»

Peter denies Jesus

⁵⁴ Συλλαβόντες δὲ αὐτόν, ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον* εἰς τὸν οἶκον† τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ⁵⁵ Ἀψάντων‡ δὲ πῦρ§ ἐν μέσῳ τῆς ἀλύης καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν,* ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ† αὐτῶν. ⁵⁶ Ἰδοῦσα δὲ αὐτόν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν, «Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.» ⁵⁷ Ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτόν‡ λέγων, «Γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν.»§

† 22:52 ἐξεληλυθατε f³⁵ A,W [80%] CP,HE,RP,TR,OC | ἐξηλθατε p⁷⁵κB,D,T [4%] NU | ἐξηλθετε 0171 [16%] ‡ 22:53 αλλα f³⁵ D,T [46%] | αλλ p⁷⁵κA,B [54%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | αλλ η W § 22:53 υμων εστιν f³⁵ A [80%] CP,HE,RP,TR | 21 p⁷⁵B,D,T,W [20%] OC,NU | 2 κ * 22:54 εισηγαγον f³⁵ p⁷⁵κA,B,T [37%] CP,NU | 1 αυτον [55%] HE,RP,TR,OC | συνηγαγον αυτον W | — (D) [8%] † 22:54 τον οικον f³⁵ A,D,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | την οικιαν p⁷⁵κB,T [7%] NU ‡ 22:55 απαντων f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | περιαπαντων p⁷⁵κB,T [0.5%] NU § 22:55 πυρ rell | πυραν [2.5%] OC * 22:55 αυτων f³⁵ A,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κB(D)T [5%] NU † 22:55 εν μεσω f³⁵ κ(A)W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | μεσος p⁷⁵B,T,0171^V [1%] NU | μετ D ‡ 22:57 αυτον f³⁵ A,D,N,W [68%] CP,HE,RP,TR | — p⁷⁵κB,T [32%] OC,NU § 22:57 γυναι ουκ οιδα αυτον f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 p⁷⁵κB,T [1%] NU | 234 D [0.5%]

58 Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη, «Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ.» Ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν,* «Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί.» 59 Καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς, ἄλλος τις διῦσχυρίζετο λέγων, «Ἐπ’ ἀληθείας καὶ οὗτος μετ’ αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.» 60 Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος, «Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις.» Καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ,† ἐφώνησεν‡ ἀλέκτωρ.

61 Καὶ στραφεὶς ὁ Κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου§ τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι «Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι,* ἀπαρνήσῃ με τρίς.» 62 Καὶ ἐξελθὼν ἔξω† ἔκλαυσεν πικρῶς.

Guards mistreat Jesus

63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησοῦν‡ ἐνέπαιζον αὐτῷ, δαίροντες.§ 64 Καὶ περικαλύψαντες αὐτόν, ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ ἐπηρώτων αὐτόν* λέγοντες·

* 22:58 εἶπεν f³⁵ ϕ⁶⁹A,D,N,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | εφη ϕ⁷⁵κΒ,Τ [10%] NU † 22:60 αὐτου *rell* | του πετρου [15%] ‡ 22:60 εφωνησεν *rell* | 1 ο [3%] TR § 22:61 λογου f³⁵ A,D,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ρηματος ϕ^{69,75}κΒ,Τ [3.5%] NU * 22:61 φωνησαι f³⁵ A,D,N,W [87%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 σημερον ϕ⁷⁵κΒ,Τ [12%] NU | σημερον 1 [1%] † 22:62 εξω f³⁵ ϕ⁷⁵κΒ,Δ,Τ [47%] NU | 1 ο πετρος A,N,W [53%] CP,HE,RP,TR,OC ‡ 22:63 τον ιησουν f³⁵ A,N,W [96.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτον ϕ⁷⁵κΒ,Δ,Τ,0171^V [3.5%] NU § 22:63 δαιροντες f³⁵ [35%] | δεροντες ϕ⁷⁵κΑ,Β,Ν,Τ,Ω [65%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | — D,0171 * 22:64 αυτον ετυπτον αυτου το προσωπον και επηρωτων αυτον f³⁵ A,N,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2134578 [4%] | 345216 D | 87 ϕ⁷⁵Β,Τ [2%] NU | 78 κ

«Προφήτευσον. Τίς ἐστὶν ὁ παίσας σε;»
 65 Καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Crucifixion day

Jesus judged by the Council

66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε† καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον‡ αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν,§ λέγοντες, 67 «Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ* ἡμῖν.» Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· «Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε. 68 Ἐὰν δὲ καὶ† ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι ἢ ἀπολύσητε.‡ 69 Ἀπὸ τοῦ νῦν§ ἔσται ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.» 70 Εἶπον* δὲ πάντες, «Σὺ οὖν εἶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;» Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, «Ἵμεῖς λέγετε ὅτι ΕΓΩ ΕΙΜΙ.» 71 Οἱ δὲ εἶπον·† «Τί ἔτι χρεῖαν

† 22:66 τε f³⁵ ρ⁷⁵ κA,B,N,T,W [50%] CP,TR,NU | — (D) [50%] HF,RP,OC ‡ 22:66 απηγαγον f³⁵ ρ⁷⁵ κB,D,T [24%] CP,NU | ανηγαγον A,W [75%] HF,RP,TR,OC | ηγαγον N [1%] § 22:66 αυτων f³⁵ ρ⁷⁵ κB,D,T [74%] CP,HF,RP,NU | εαυτων A,N,W [23%] TR,OC | αυτον [2%] | three other variants [1%] * 22:67 ειπε f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | ειπον ρ⁷⁵ κB,T [0.5%] NU | — D † 22:68 και f³⁵ A,N,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB(D)T [1.5%] NU ‡ 22:68 μοι η απολυσητε f³⁵ A,D,N,W (94.3%) CP,HF,RP,TR,OC | 12 (three variations of the verb) (0.5%) | 23 με (0.3%) | 23 (2.4%) | 1 (1.6%) | — ρ⁷⁵ κB,T (0.4%) NU | four other variants (0.4%) § 22:69 νυν f³⁵ N,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 δε ρ⁷⁵ κA,B,D,T [1.5%] NU * 22:70 ειπον rell | ειπαν ρ⁷⁵ κB,T [1%] NU | one other reading † 22:71 ειπον rell | ειπαν ρ⁷⁵ κB,D,T [1%] NU

ἔχομεν μαρτυρίας;‡ Αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.»

23

Jesus taken to Pontius Pilate

¹ Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον* αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλαῶτον. ² Ἦρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, «Τοῦτου εὖρομεν† διαστρέφοντα τὸ ἔθνος,‡ καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους§ διδόναι,* λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.» ³ Ὁ δὲ Πιλαῶτος ἐπηρώτησεν† αὐτὸν λέγων, «Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;» Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, «Σὺ λέγεις.» ⁴ Ὁ δὲ Πιλαῶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους,‡ «Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.» ⁵ Οἱ δὲ ἐπίσχυον, λέγοντες ὅτι «Ἀνασεῖει τὸν λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας,§ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.»

‡ 22:71 χριαν εχομεν μαρτυριας f³⁵ κA,D,N,W [85%] CP,HE,RP,TR,OC | 231 ϣ⁷⁵B,T [0.5%] NU | 1 εχωμεν 3 [12%] | 12 μαρτυρων D [2.5%] * 23:1 ηγαγον *rell* | ηγαγεν [1%] CP,TR † 23:2 ευρομεν *rell* | ευραμεν B,T [1%] NU | ευρον D | ευρωμεν [1%] | two other variants ‡ 23:2 εθνος f³⁵ A,W [70%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ημων ϣ⁷⁵κB,D,N,T [30%] NU § 23:2 καισαρι φορους f³⁵ (N)W [91%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 ϣ⁷⁵κB(D)T [1%] NU | 1 φορον A [8%] * 23:2 διδοναι f³⁵ A(D)N,W [96%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϣ⁷⁵κB,T [4%] NU † 23:3 επηρωτησεν f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | ηρωτησεν ϣ⁷⁵κB,T [0.5%] NU ‡ 23:4 οχλους *rell* | 1 οτι [1%] OC § 23:5 ιουδαιας f³⁵ ϣ⁷⁵A(D)N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και κB,T [0.5%] NU

Jesus taken to Herod

6 Πιλᾶτος δὲ ἀκούσας <Γαλιλαίαν,>* ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν. 7 Καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ† ἰδεῖν αὐτόν, διὰ τὸ ἀκούειν‡ πολλὰ§ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἠλπίζεν τι* σημεῖον ἰδεῖν ὑπ’ αὐτοῦ γινόμενον. 9 Ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. 10 Εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς,† εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. 11 Ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν‡ ὁ Ἡρώδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν§ ἐσθήτα λαμπράν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. 12 (Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε Πιλάτος

* 23:6 γαλιλαιαν f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,T [0.5%] NU | γαλιλαιας N | four other spellings † 23:8 θελων εξ ικανου f³⁵ A [72%] CP,HE,RP,TR | 231 [4%] OC | 123 χρονου N,W [20%] | 12 ικανων χρονων D | 23 χρονου 1 [3.5%] | 2 ικανων χρονων 1 ϕ⁷⁵κB,T [0.5%] NU | several other variants ‡ 23:8 ακουειν *rell* | 1 αυτον [3%] OC § 23:8 πολλα f³⁵ A,N,W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵κB,D,T [5%] NU * 23:8 τι *rell* | ετι CP † 23:10 αρχιερεις και οι γραμματεις *rell* | 4231 OC ‡ 23:11 αυτον f³⁵ A,B,D(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και ϕ⁷⁵N,T [2.5%] [NU] | και κ § 23:11 αυτον f³⁵ A(D)N,T,W [89%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω [6%] | — ϕ⁷⁵κB [5%] NU | one other variant

καὶ ὁ Ἡρώδης* ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων
—προϋπήρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς
ἑαυτούς.)†

Pilate sentences Jesus

13 Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς
ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν,
14 εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Προσηνέγκατέ μοι
τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα‡ τὸν
λαόν, καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας
οὐδέν§ εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν
κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 Ἄλλ' οὐδὲ Ἡρώδης
(ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν)* καὶ ἰδοὺ,
οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένου
αὐτῷ. 16 Παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.»
17 (Ἀνάγκη δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ
ἐορτὴν ἓνα.)†

18 Ἀνεκράξαν‡ δὲ παμπληθεῖ§ λέγοντες·

* 23:12 πιλατος και ο ηρωδης f³⁵ A(D)N [74%] CP,HE,RP,TR
| 4231 ϣ⁷⁵κΒ,Τ [1.5%] OC,NU | 124 W [24.5%] † 23:12
εαυτους f³⁵ A,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτους ϣ⁷⁵κΒ,Τ
[0.5%] NU | D has long omission ‡ 23:14 αποστρεφοντα
rell | διαστρεφοντα [14%] § 23:14 ουδεν f³⁵ A,D,N,W [99%]
CP,HE,RP,TR,OC | ουθεν ϣ⁷⁵κΒ,Τ [1%] NU * 23:15 ανεπεμψα
γαρ υμας προς αυτον f³⁵ A,D,N,W [82%] CP,HE,RP,TR,OC |
ανεπεμψεν 2345 [2%] | 12543 [2%] | ανεπεμψεν 2543 [2%] |
ανεπεμψεν 254 ημας ϣ⁷⁵κΒ,Τ [12%] NU † 23:17 have verse
17 (with a variety of minor variations) f³⁵ (κ)(D)(N)W (97.9%)
CP,HE,RP,TR,OC | omit verse 17 ϣ⁷⁵A,B,T (1.9%) NU | longer
omissions (0.2%) ‡ 23:18 ανεκραξαν f³⁵ A,D,N(W) [98.5%]
CP,HE,RP,TR,OC | ανεκραγον ϣ⁷⁵κΒ,Τ [1.5%] NU § 23:18
παμπληθει rell | παμπληθη CP

«Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν* Βαραβᾶν»—
 19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην
 ἐν τῇ πόλει, καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς
 φυλακὴν.† 20 Πάλιν οὖν‡ ὁ Πιλάτος
 προσεφώνησεν,§ θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν.
 21 Οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· «Σταύρωσον,
 σταύρωσον* αὐτόν.» 22 Ὁ δὲ τρίτον εἶπεν
 πρὸς αὐτούς· «Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος;
 Οὐδὲν αἴτιον† θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ·
 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.» 23 Οἱ δὲ
 ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι
 αὐτὸν σταυρωθῆναι· καὶ κατίσχυον αἱ
 φωναὶ αὐτῶν, καὶ τῶν ἀρχιερέων.‡ 24 Ὁ δὲ§
 Πιλάτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν.
 25 Ἀπέλυσεν δὲ* τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον
 βεβλημένον εἰς τὴν† φυλακὴν, ὃν ἠτοῦντο·

* 23:18 ἡμῖν f³⁵ A,D,W [88%] HF,RP,OC | 1 του ϣ⁷⁵ κB,N,T [12%] CP,TR,NU † 23:19 βεβλημενος εις φυλακην f³⁵ A,D,N [93.5%] CP,HF,RP,TR | 12 την 3 W [6%] OC | βληθεις εν τη φυλακη ϣ⁷⁵ B,T [0.5%] NU | εν τη φυλακη κ ‡ 23:20 ουν f³⁵ N,W [98.5%] CP,HF,RP,TR,OC | δε ϣ⁷⁵ κA,B,D,T [1.5%] NU | one other variant § 23:20 προσεφωνησεν f³⁵ A,N,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC | 1 αυτοις ϣ⁷⁵ κB,T [2%] NU | 1 αυτους D * 23:21 σταυρωσον σταυρωσον f³⁵ A,N [95%] CP,HF,RP,TR,OC | σταυρου σταυρου ϣ⁷⁵ κB,D [0.3%] NU | 1 W [5%] † 23:22 αιτιον *rell* | αξιου [2%] OC ‡ 23:23 και των αρχιερων f³⁵ A(D)N,W (99%) CP,HF,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κB (0.5%) NU | six other readings (0.4%) § 23:24 ο δε f³⁵ A(D)N,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | και ϣ⁷⁵ κB [0.5%] NU * 23:25 δε f³⁵ ϣ⁷⁵ κA,B,D,N,W [70%] CP,HF,RP,NU | 1 αυτοις [20%] TR | 1 αυτοις τον βαραβαν [10%] OC † 23:25 την f³⁵ ϣ⁷⁵ A,C,N [90%] CP,HF,RP,TR,OC | — κB,D [10%] NU | τη W

τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

Jesus is crucified

²⁶ Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου (ἐρχομένου † ἀπ' ἀγροῦ), ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὀπισθεν § τοῦ Ἰησοῦ. ²⁷ Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν αἱ καὶ* ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. ²⁸ Στραφεῖς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς † εἶπεν· «Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν. ²⁹ Ὅτι ἰδοῦ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν, <Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ † κοιλῖαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἐθήλασαν.> § ³⁰ Τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν, <Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς,> καὶ τοῖς βουνοῖς, <Καλύψατε ἡμᾶς.> ³¹ Ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;»*

† 23:26 σιμωνος τινος κυρηναιου ερχομενου f³⁵ (A)N,W [96%] CP,HE,RP,OC | 123 του 4 [2%] TR | σιμωνα τινα κυρηναιου ερχομενον ϣ⁷⁵κΒ [2%] NU | τινα σιμωνα κυρηναιου ερχομενον C,D § 23:26 οπισθεν *rell* | οπισω [3%] OC * 23:27 αι και f³⁵ W [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ϣ⁷⁵A,B,C(D)N [5%] NU | — κ † 23:28 προς αυτας ο ιησους f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC[N] | 3412 C(D) [1%] | 124 ϣ⁷⁵κΒ [0.3%] | three other variants † 23:29 και f³⁵ ϣ⁷⁵A,D,W [90%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 αι κΒ,C,N [10%] NU § 23:29 εθηλασαν f³⁵ A,N,W [98%] CP,HE,RP,TR,OC | εθρεψαν ϣ⁷⁵κΒ,C [1%] NU | εξεθρεψαν D [1%] * 23:31 γενηται *rell* | γινεται [9%] | γενησεται [10%]

32 Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο, κακοῦργοι,†
σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. 33 Καὶ ὅτε ἀπῆλθον‡
ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίου, ἐκεῖ
ἔσταύρωσαν αὐτόν· καὶ τοὺς κακούργους, ὃν
μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.

34 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν, «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς,
οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν»·§ διαμεριζόμενοι
δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον* κληῖρον.† 35 Καὶ
εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. Ἐξεμυκτῆριζον
δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς‡ λέγοντες,
«Ἄλλους ἔσωσεν· σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός
ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.»§
36 Ἐνεπαιζον* δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται,
προσερχόμενοι καὶ† ὄξος προσφέροντες αὐτῷ,
37 καὶ λέγοντες, «Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν
Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.»

† 23:32 δυο κακουργοι f³⁵ A,C,D,N,Q,W [99.8%] CP,HE,RP,TR,OC
| 21 p⁷⁵κB,NU ‡ 23:33 απηλθον f³⁵ A,N,W [97.5%]
CP,HE,RP,TR,OC | ηλθον p⁷⁵κB,C(D)Q [2.5%] NU | three other
variants § 23:34 ο δε ιησους ελεγεν πατερ αφες αυτοις ου
γαρ οιδασιν τι ποιουσιν f³⁵ κ(A)C,N(Q) (99.2%—with a variety
of minor variations) CP,HE,RP,TR,OC[[NU]] | — p⁷⁵B,D,W (0.8%)
* 23:34 εβαλον *rell* | εβαλλον N [9%] OC † 23:34 κληρον
f³⁵ p⁷⁵κB,C,D,Q,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | κληρους A,N [3%]
NU ‡ 23:35 συν αυτοις f³⁵ A,N,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | —
p⁷⁵κB,C,Q [3%] NU | D is wild § 23:35 ο του θεου εκλεκτος
f³⁵ A,N,Q [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1423 C [0.5%] | 2314 B,W
[1%] NU | 12314 κ | 1 υιος 2314 p⁷⁵ [3%] | D is wild * 23:36
ενεπαιζον f³⁵ A,N,Q [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ενεπαιξαν p⁷⁵κB
[0.5%] NU | ενεπαιξον C,D,W † 23:36 και f³⁵ N,Q,W [99%]
CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵κA,B,C [1%] NU | τε D

38 Ἦν δὲ καὶ † ἐπιγραφή γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ, § γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς.*

ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ †

39 Εἶς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων, «Εἰ † σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.» 40 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα § αὐτῷ λέγων.* «Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν.» 42 Καὶ ἔλεγεν τῷ † Ἰησοῦ, «Μνήσθητί μου, Κύριε, † ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ

† 23:38 καὶ f³⁵ ρ⁷⁵ κA,B,N,Q,W [75%] HF,RP,TR,OC,NU | 1 η C,D [22.5%] CP | η [1.5%] | — [1%] § 23:38 γεγραμμενη επ αυτω f³⁵ N,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC | 231 C [1.5%] | 23 ρ⁷⁵ κB [0.5%] NU | επιγεγραμμενη 23 A,D,Q * 23:38 γραμμασιν ελληνικοις και ρωμαικοις και εβραικοις f³⁵ A,N,Q,W [98%] CP,HF,RP,TR,OC | 1246 κD [1%] | — ρ⁷⁵ B,C [0.5%] NU | several minor variations † 23:38 ουτος εστιν ο βασιλευς των ιουδαιων f³⁵ A,W [97%] CP,HF,RP,TR,OC | 12 ιησους 3456 N,Q [2%] | 345612 D | 34561 ρ⁷⁵ κB [0.5%] NU | 3456 C † 23:39 ει f³⁵ A,N,Q,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | ουχι ρ⁷⁵ κB,C [0.5%] NU | D has long omission § 23:40 επιτιμα f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | επιτιμων ρ⁷⁵ κB,C [1%] NU | one other variant * 23:40 λεγων f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HF,RP,TR,OC | εφη ρ⁷⁵ κB,C [1%] NU † 23:42 τω f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,C [0.3%] NU | αυτω (D) † 23:42 κυριε f³⁵ A,W [97%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,C [3%] NU | D is wild

βασιλεία§ σου.» ⁴³ Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,*
 «Ἀμὴν λέγω σοι,† σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ
 Παραδείσῳ.»

Jesus dismisses His spirit

⁴⁴ Ἦν δὲ‡ ὥσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος
 ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.§
⁴⁵ Καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος.* καὶ ἐσχίσθη† τὸ
 καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. ⁴⁶ Καὶ φωνήσας
 φωνῇ μεγάλῃ, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Πάτερ, εἰς
 χεῖράς σου παραθήσομαι‡ τὸ πνεῦμά μου.»
 Καὶ ταῦτα§ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

Various reactions

§ 23:42 ἐν τῇ βασιλείᾳ f³⁵ κA,C,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC |
 εἰς τὴν βασιλείαν ρ⁷⁵B [0.3%] NU | D is wild * 23:43 ὁ
 ἰησοῦς f³⁵ A,C(D)W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB [0.3%]
 NU † 23:43 λέγω σοι f³⁵ κA,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 21
 ρ⁷⁵B,C [0.5%] NU | D is wild ‡ 23:44 ἦν δε f³⁵ A,D,Q,W
 [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | καὶ 1 κ | καὶ 1 ἠδη ρ⁷⁵B,C [0.5%] NU
 § 23:44 ἐνάτης f³⁵ ρ⁷⁵κA,B,C,D,Q,W [70%] CP,HE,RP,OC,NU |
 ἐννάτης [30%] TR * 23:45 καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος f³⁵ A,Q,W
 (96.8%) CP,HE,RP,TR | 2 δε 34 D | τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος B
 (0.4%) OC | τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος ρ⁷⁵κC (0.4%) NU | τοῦ ἡλίου
 ἐσκοτισθέντος (0.7%) | conflations (1.2%) | two other variants
 (0.2%) | — (0.4%) † 23:45 καὶ ἐσχίσθη f³⁵ A(D)W [99%]
 CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ρ⁷⁵κB,C [1%] NU ‡ 23:46 παραθησομαι
 f³⁵ [77%] CP,HE,RP,TR | παρατιθεμαι ρ⁷⁵κA,B,C,Q,W [11%]
 OC,NU | παρατιθημι (D) [12%] § 23:46 καὶ ταῦτα f³⁵ A [83%]
 CP,HE,RP,TR,OC | τοῦτο δε ρ⁷⁵κB,C(D)W [1.5%] NU | 1 τοῦτο Q
 [15.5%]

47 Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος* τὸ γενόμενον, ἐδόξασεν† τὸν Θεὸν λέγων, «Ὅντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.» 48 Καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα,‡ τύπτοντες ἑαυτῶν§ τὰ στήθη ὑπέστρεφον. 49 Εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ* μακρόθεν,† καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθήσασαι‡ αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

Jesus' body is buried

50 Καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἴωσήφ, βουλευτῆς ὑπάρχων,§ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος 51 (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν), ἀπὸ Ἀριμαθαίας,* πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο καὶ αὐτὸς† τὴν

* 23:47 εκατονταρχος f³⁵ A,C,D,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εκατονταρχης ϕ⁷⁵κΒ [1%] NU † 23:47 εδοξασεν f³⁵ A,C,Q,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | εδοξαζεν ϕ⁷⁵κΒ,D [1%] NU ‡ 23:48 θεωρουντες τα γενομενα f³⁵ Q,W [93%] CP,HE,RP,TR,OC | 12 γινομενα [5%] | θεωρησαντες 23 ϕ⁷⁵κΒ,C,D [1.5%] NU | — A [0.5%] § 23:48 εαυτων f³⁵ Q [90%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτων W [8.5%] | — ϕ⁷⁵κΑ,B,C,D [1.5%] NU * 23:49 αυτου f³⁵ κC,D,W [97%] CP,HE,RP,TR,OC | αυτω ϕ⁷⁵Α,B [3%] NU † 23:49 μακροθεν f³⁵ A,C,W [95.5%] CP,HE,RP,TR | απο 1 ϕ⁷⁵κΒ,D [4.5%] OC,NU ‡ 23:49 συνακολουθησασαι f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | συνακολουθουσαι ϕ⁷⁵κΒ,C [1%] NU | one other variant § 23:50 υπαρχων f³⁵ A,B(D)W [98%] CP,HE,RP,TR | 1 και ϕ⁷⁵κC [2%] OC[NU] * 23:51 αριμαθαιας f³⁵ CP,HE,RP,TR,OC | αριμαθαιας NU † 23:51 ος προσδεχετο και αυτος f³⁵ [32%] CP,OC | 1 και 234 A,W [52%] HE,RP,TR | 1 και 42 [13%] | 12 ϕ⁷⁵κΒ,C,D [1%] NU | 1 και 2 [2%]

βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ⁵² οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ⁵³ Καὶ καθελὼν αὐτὸ † ἐνετύλιξεν αὐτὸ § σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ* ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδέπω οὐδεὶς † κείμενος. ⁵⁴ Καὶ ἡμέρα ἦν Παρασκευή· † σάββατον § ἐπέφωσκεν. ⁵⁵ Κατακολουθήσασαι δὲ* γυναικες, αἵτινες ἦσαν συνελθυθῆσαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, † ἐθέασαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ⁵⁶ Ὑποστρέψασαι δὲ ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

Resurrection Day

24

“He is not here, but is risen!”

† 23:53 αὐτο f³⁵ A,W [95.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϣ⁷⁵ κB,C,D [3%] NU | αὐτον [1.5%] § 23:53 αὐτο *rell* | — W [3.5%] OC * 23:53 αὐτο f³⁵ ϣ⁷⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | αὐτον κB,C,D [1%] NU | αὐτω [2%] | — [3%] † 23:53 ουδεπω ουδεις f³⁵ [74%] CP,HE,RP,TR | 21 κC,W [20%] OC | 2 ουπω ϣ⁷⁵ A,B [1%] NU | ουπω 2 D | ουδεποτε 2 [5%] † 23:54 παρασκευη f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | παρασκευης ϣ⁷⁵ κB,C [1%] NU | προσσαββατου D § 23:54 σαββατον f³⁵ A,W [90%] CP,HE,RP,OC | και 1 ϣ⁷⁵ κB,C [10%] TR,NU | — D * 23:55 δε f³⁵ κA,C,W [90%] CP,HE,RP | 1 και [2%] TR | 1 αι ϣ⁷⁵ B [7%] OC,NU | 1 δυο D | — [1%] † 23:55 αὐτω εκ της γαλιλαιας f³⁵ A,W [94%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 ϣ⁷⁵ κ(B) [0.5%] NU | 234 C | απο 34 (D) [5%]

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος,* ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημα† φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα, καὶ τινες σὺν αὐταῖς.‡ 2 Εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου· 3 καὶ εἰσελθοῦσαι§ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. 4 Καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ διαπορεῖσθαι* αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδού, ἄνδρες δύο† ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις.‡ 5 Ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον§ εἰς τὴν γῆν, εἶπον* πρὸς αὐτάς· «Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ'† ἠγέρθη· μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 7 λέγων ὅτι <Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου‡ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας

* 24:1 βαθεος f³⁵ W [50%] RP,TR,OC | βαθεως ρ⁷⁵ κA,B,C,D [50%] CP,HE,NU † 24:1 ηλθον επι το μνημα f³⁵ A,W [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2341 (B) [0.3%] NU | 123 μνημειον C [2%] | 23 μνημειον 1 ρ⁷⁵ (κ) | ηρχοντο 234 D ‡ 24:1 και τινες συν αυταις f³⁵ A(D)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,C [0.5%] NU § 24:3 και εισελθουσαι f³⁵ A,W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 2 δε ρ⁷⁵ κB,C,D [1.5%] NU * 24:4 διαπορεισθαι f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | απορεισθαι ρ⁷⁵ κB,C,D [0.5%] NU | διαπορειν [0.5%] † 24:4 ανδρες δυο f³⁵ ρ⁷⁵ κA,B,C,W [98%] CP,HE,RP,OC,NU | 21 D [2%] TR ‡ 24:4 εσθησεσιν αστραπτουσαις f³⁵ A,C,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC | εσθητη αστραπτουση ρ⁷⁵ κB,D,NU § 24:5 το προσωπον f³⁵ A,W [92%] CP,HE,RP,TR,OC | τα προσωπα ρ⁷⁵ κB,C,D [8%] NU * 24:5 ειπον *rell* | ειπαν ρ⁷⁵ κB,C,D [0.5%] NU | ειπεν [6%] | one other reading † 24:6 αλλ f³⁵ A [99%] CP,HE,RP,TR,OC | αλλα ρ⁷⁵ κB(W) [0.6%] NU | — C(D) ‡ 24:7 οτι δει τον υιον του ανθρωπου f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 ρ⁷⁵ κB,C^V [0.5%] NU

ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.» 8 Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

The women report

9 Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου, ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα[§] τοῖς ἔνδεκα, καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. 10 Ἦσαν δὲ* ἡ Μαγδαληνῆ† Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ ‡ Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἷ[§] ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11 Καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν,* καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. 12 (Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα·† καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.)

The 'Emmaus' incident

13 Καὶ ἰδού, δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ‡ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίου ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἣ

§ 24:9 ταυτα παντα f³⁵ p⁷⁵_{A,B,W} [55%] CP,HE,RP,TR,OC,NU | 21 κD [45%] * 24:10 ησαν δε rell | — A,D,W [22%] † 24:10 μαγδαληνη rell | μαγδαλινη [13%] | five further spellings ‡ 24:10 η f³⁵ p⁷⁵_{κA,B,D,W} [50%] NU | — [50%] CP,HE,RP,TR,OC § 24:10 αι f³⁵ [65%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵_{κA,B,D,W} [35%] NU * 24:11 αυτων f³⁵ A,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ταυτα p⁷⁵_{κB,D} [1%] NU † 24:12 κειμενα μονα f³⁵ [95%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 A [4.5%] | 2 p⁷⁵_{B,W} [0.3%] NU | — κ(D) | one other variant ‡ 24:13 ησαν πορευομενοι εν αυτη τη ημερα (ωρα A) f³⁵ (A)(D)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 345612 p⁷⁵_{B,NU} | 35461 δε 2 κ

ὄνομα Ἐμμαούς. ¹⁴ Καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. ¹⁵ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὀμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ § Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. ¹⁶ Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. ¹⁷ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς, «Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστε* σκυθρωποί;»

¹⁸ Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ † εἶς ᾧ ὄνομα ‡ Κλεόπας, § εἶπεν πρὸς αὐτόν, «Σὺ μόνος παροικεῖς* Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;» ¹⁹ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, «Ποῖα;» Οἱ δὲ εἶπον † αὐτῷ· «Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ‡ ὡς § ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ²⁰ ὅπως τε παρέδωκαν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρῖμα θανάτου, καὶ

§ 24:15 ο f³⁵ D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κA,B [0.5%]
 NU * 24:17 εστε f³⁵ N [97%] CP,HE,RP,TR,OC | εσταθησαν ϕ⁷⁵ κA,B [0.5%] NU | εσται W [2%] | — D | two other variants
 † 24:18 ο f³⁵ A,W [88%] CP,HE,RP,TR,OC | — ϕ⁷⁵ κB,D,N [12%]
 NU ‡ 24:18 ω ονομα f³⁵ A,D,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | ονοματι ϕ⁷⁵ κB,N [1%] NU § 24:18 κλεοπας *rell* | κλεωπας [14%]
 * 24:18 παροικεις f³⁵ ϕ⁷⁵ κA,B,D,N,W [80%] CP,HE,RP,NU | 1 εν [18.5%] TR,OC | 1 εις [1.5%] † 24:19 ειπον *rell* | ειπαν ϕ⁷⁵ κB [0.4%] NU | ειπεν [1%] | — D ‡ 24:19 ναζωραιου f³⁵ A,D,N,W (99.1%) CP,HE,RP,TR,OC | ναζαρηνου ϕ⁷⁵ κB (0.5%) NU | ναζαραιου (0.4%) § 24:19 ως f³⁵ [32%] | ος ϕ⁷⁵ κA,B,D,N,W [68%] CP,HE,RP,TR,OC,NU

ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²¹ Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν* ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. Ἀλλά γε† σὺν πᾶσιν, τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον‡ ἀφ’ οὗ ταῦτα ἐγένετο. ²² Ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς—γενόμεναι ὀρθριαῖς ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ²³ καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑώρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. ²⁴ Καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον καὶ εὔρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.»

²⁵ Καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· «Ὡ ἀνόητοι, καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφηταί· ²⁶ οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;» ²⁷ Καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως,* καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διηρμήνευεν† αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ.‡

²⁸ Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο,

* 24:21 ηλπίζομεν *rell* | ελπίζομεν [14%] | ελπίζομεν [1%] | ηλπισαμεν B | ηλπικαμεν \mathfrak{P}^{75} † 24:21 γε \mathbf{f}^{35} A,N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 και \mathfrak{P}^{75} κB,D [1%] NU ‡ 24:21 σημερον \mathbf{f}^{35} A(D)W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — \mathfrak{P}^{75} κB [0.5%] NU § 24:22 ορθρια \mathbf{f}^{35} [97%] CP,HE,RP,TR,OC | ορθρινα \mathfrak{P}^{75} κA,B,D,W [3%] NU * 24:27 μωσεως \mathbf{f}^{35} κA,D [92%] CP,HE,RP,TR | μωυσεως \mathfrak{P}^{75} B,T,W [8%] OC,NU † 24:27 διηρμηνευεν \mathbf{f}^{35} [82%] CP,HE,RP,TR,OC | διερμηνευεν A,T [17%] | διερμηνευειν κW | διερμηνευσεν \mathfrak{P}^{75} B [0.2%] NU | ερμηνευειν D | two other variants ‡ 24:27 εαυτου *rell* | αυτου D,W [11%]

καὶ αὐτὸς προσεποιεῖτο[§] πορρωτέρω* πορεύεσθαι. ²⁹ Καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες, «Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν[†] ἡ ἡμέρα.» Καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. ³⁰ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβῶν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς. ³¹ Αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. ³² Καὶ εἶπον[‡] πρὸς ἀλλήλους, «Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν[§] ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ* ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς Γραφάς;»

The two report

³³ Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὔρον συνηθροισμένους[†] τοὺς ἑνδεκα· καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, ³⁴ λέγοντας ὅτι «Ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως,[‡] καὶ ὤφθη Σίμωνι.» ³⁵ Καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ

§ 24:28 προσεποιετο f³⁵ W [98.5%] CP,HE,RP,TR,OC | προσεποιησατο ρ⁷⁵ κA,B,D [1.5%] NU * 24:28 πορρωτερω f³⁵ D,W [99.7%] CP,HE,RP,TR,OC [πορρωτερωτερω κ] | πορρωτερον ρ⁷⁵ A,B [0.3%] NU † 24:29 κελικεν f³⁵ A(D)(W) [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 ηδη ρ⁷⁵ κB,T^v [2.5%] NU ‡ 24:32 ειπον *rell* | ειπαν ρ⁷⁵ κB [0.4%] NU § 24:32 εν ημιν f³⁵ κA,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ρ⁷⁵ B,D [1%] * 24:32 και f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵ κB,D [0.5%] NU † 24:33 συνηθροισμενους f³⁵ A,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | ηθροισμενους ρ⁷⁵ κB,D [0.4%] NU ‡ 24:34 ηγερθη ο κυριος οντως f³⁵ A [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 4123 ρ⁷⁵ κB,D [2%] NU | 1423 [1%] | 123 W

ὁδῶ, καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Jesus appears to the disciples

³⁶ Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων, καὶ[§] αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς* ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς, «Εἰρήνη ὑμῖν.» ³⁷ Πτοηθέντες δέ, καὶ ἔμβοφοι γενόμενοι, ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. ³⁸ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· «Τί τεταραγμένοι ἐστέ;» καὶ «Διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις[†] ὑμῶν; ³⁹ Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι·[‡] ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.» ⁴⁰ Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν[§] αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ⁴¹ Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν, ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς, «Ἐχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε;» ⁴² Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσείου* κηρίου.[†] ⁴³ Καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

§ 24:36 και f³⁵ [32%] CP | — ρ⁷⁵κA,B,D,W [68%] HF,RP,TR,OC,NU [The και is emphatic.] * 24:36 ο ιησους f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κB,D [0.5%] NU † 24:38 ταις καρδιας f³⁵ κW [99.7%] CP,HF,RP,TR,OC | τη καρδια ρ⁷⁵A,B,D,NU ‡ 24:39 αυτος εγω ειμι f³⁵ A,W [99.5%] CP,HF,RP,TR,OC | 231 ρ⁷⁵κB [0.4%] NU | 213 D § 24:40 επεδειξεν f³⁵ A,W [85%] CP,HF,RP,TR,OC | εδειξεν ρ⁷⁵κB [15%] NU | εδιξεν N | one other variant | D omits verse * 24:42 μελισσείου f³⁵ [30%] CP | μελισσιου *rell* [see next note] † 24:42 και απο μελισσείου κηρίου f³⁵ N (94%) CP,HF,RP,TR,OC | — ρ⁷⁵κA,B,D,W (0.7%) NU | 123 κηριον (4.8%) | 123 κυριου (0.4%)

44 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς, † «Οὗτοι οἱ λόγοι § οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ Νόμῳ Μωσέως* καὶ † Προφήταις καὶ Ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ.» 45 Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς. 46 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι «Οὕτως γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει † παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ § ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον* ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. 48 Ὑμεῖς δὲ † ἔστε μάρτυρες † τούτων. 49 Καὶ ἰδού, § ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλήμ* ἕως οὔ ἐνδύσησθε δύναμιν

† 24:44 αυτοις f³⁵ A(D)N,W [99%] CP,HE,RP,TR,OC | προς αυτους p⁷⁵ κB [1%] NU § 24:44 λογοι f³⁵ κW [97%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 μου p⁷⁵ A,B,D,N [3%] NU * 24:44 μωσσεως f³⁵ κA [88%] CP,HE,RP,TR | μωσσεως p⁷⁵ B,D,N,W [12%] OC,NU † 24:44 και f³⁵ A,D,N,W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | 1 τοις p⁷⁵ B [0.3%] NU | εν τοις κ † 24:46 και ουτως εδει f³⁵ A,N [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | 23 W | — p⁷⁵ κB,C,D [0.5%] NU § 24:47 και f³⁵ A,C,D,N,W (99.4%) CP,HE,RP,TR,OC | εις p⁷⁵ κB (0.5%) NU | two other variants (0.1%) * 24:47 αρξαμενον f³⁵ p⁷⁵ A,W (94.8%) CP,HE,RP,TR,OC | αρξαμενοι κB,C,N (1.1%) NU | αρξαμενος (3.5%) | αρξαμενων D (0.4%) | two other variants (0.2%) † 24:48 δε f³⁵ A,D,N,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,C [0.5%] NU † 24:48 εστε μαρτυρες f³⁵ κ [98%] CP,HE,RP,TR,OC | 21 C | εσται 2 A,N,W [2%] | 2 p⁷⁵ B,D,NU § 24:49 ιδου f³⁵ A,B,C,N(W) [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — p⁷⁵ (κ)D [0.5%] * 24:49 ιερουσαλημ f³⁵ A,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC | — p⁷⁵ κB,C,D [0.5%] NU

ἐξ ὕψους.»†

Jesus ascends to Heaven

50 Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἔξω‡ ἕως εἰς§ Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. 51 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς, διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. 52 Καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτόν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης· 53 καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ*

† 24:49 δυναμιν ἐξ ὑψους f³⁵ A,D,W [99.5%] CP,HE,RP,TR,OC
 | 231 ϣ⁷⁵ κB,C [0.5%] NU ‡ 24:50 ἐξω f³⁵ A,D,W [99%]
 CP,HE,RP,TR,OC[NU] | — ϣ⁷⁵ κB,C [1%] § 24:50 εἰς f³⁵ A
 [97.5%] CP,HE,RP,TR,OC | πρὸς ϣ⁷⁵ κB,C,D [1%] NU | — W [1.5%]
 * 24:53 αἰνουντες και f³⁵ A(D)W [99.6%] CP,HE,RP,TR,OC | —
 ϣ⁷⁵ κB,C [0.4%] NU

εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν. †, ‡, §

† 24:53 αμην \mathfrak{f}^{35} A,B [98.5%] CP, HF, RP, TR, OC | — \mathfrak{p}^{75} κ C,D,W [1.5%] NU ‡ 24:53 In the colophons, \mathfrak{f}^{35} [50%] have, “published fifteen years after the ascension of Christ”. For 50% of the MSS to have this information probably means that the tradition is ancient; and of course, I have demonstrated, to my own satisfaction at least, that \mathfrak{f}^{35} goes back at least to the 3rd century. If this information is correct, then Luke was ‘published’ in 45/46 AD. The same sources have Matthew published seven years earlier (38/39) and Mark five years earlier (40/41), while John was ‘published’ thirty-two years after the ascension, or 61/62 AD. Not only were the authors eyewitnesses of the events, but many others were still alive when the Gospels appeared. They could attest to the veracity of the accounts, but could also be the source of textual variants, adding tidbits here and there, or ‘correcting’ something that they remembered differently.

§ 24:53 The citation of \mathfrak{f}^{35} is based on the following fifty-one MSS—18, 35, 128, 201, 204, 246, 402, 479, 510, 547, 553, 586, 691, 757, 769, 781, 789, 824, 867, 897, 928, 1072, 1111, 1117, 1147, 1328, 1339, 1384, 1435, 1461, 1493, 1496, 1503, 1548, 1551, 1621, 1637, 1652, 1667, 1694, 1713, 2122, 2253, 2352, 2367, 2382, 2466, 2503, 2554, 2765 and I.2110, all of which I collated myself. I also took account of 83, 480, 1247, 2322 and 2399 that were collated for the IGNTP Luke, without checking the collation (they also collated 66, a marginal family member, and 2096, out on the fringe). None of them is a ‘perfect’ representative of \mathfrak{f}^{35} in Luke, as it stands [an unreasonable expectation, presumably, for a book this size, besides being a Gospel]. But several come very close; the exemplar of 789 probably was. [This refers to the MSS I have collated—there may be even better ones out there. In fact, since I have only collated perhaps 20% of the family representatives for this book, there probably ARE better ones out there.] The uniformity is impressive. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Lesbos, Bucharest, Aegean, Andros, Athens, Tirana, Meteora, Mt. Athos [eight different monasteries], Corinth[?], Grottaferrata, Moscow, Modena, Vatican, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception. In the statements of evidence I have included the percentage of manuscript attestation for each

Ἡ Καινή Διαθήκη
The Greek New Testament According to Family 35,
Wilbur Pickering

Copyright © 2020 Wilbur N. Pickering

Language: Ελληνική (Greek, Ancient)

Dialect: Koine

Contributor: Dwayne Green, Robert A. Boyd

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-12-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 31 Jan 2023 from source files dated 23 Dec 2022

cf64fb6f-e463-5ebb-820f-5a4a7bb37b73